

సర్వ సామ్య సంకలీతము

తృతీయ ముద్రణము

2000 ప్రతులు

1985

వెల రూ॥ 5

ప్రతులు లభించుచోటు

ది వా క ర్గ ప బ్లి కే ష న్సు

శంకరమఠము

నల్లకుంట

హైదరాబాదు - 500 044.

తొలి పలుకు

బ్రహ్మ సృష్టిలో మానవుడు తమోతముడుగా పరిగణింపఁబడుచున్నాడు. అందు కితర జీవజంతువులకు లేని జ్ఞానమతని కుండుటయే కారణము. భగవంతుడు కరుణాశుభై ప్రసాదించిన యీ జ్ఞానము సాహాయ్యమున మానవుడు తురీయ పురుషార్థమైన మోక్షమును బొందుటకు యత్నింప వలయును. అతఁడట్లు చేయనిచో నాహారభయ నిద్రాదులతోఁ గాలము పుచ్చుచుండు నితర జీవులకును అతనికిని ఆకారమున మాత్రమే భేదముండును. మోక్షప్రాప్తికి మన పూర్వులు మూఁడు మార్గములను నిర్దేశించి యుండిరి. అవి జ్ఞాన, కర్మ భక్తి మార్గములు. ఈ కలియుగమున వీనిలో మొదటి రెండు మార్గములను అవలంబింపఁ జాలువా రరుదుగా నుందురు. ఇంక మూఁడవదైన భక్తి మార్గమును స్త్రీలనక పురుషులనక, బాలురనక, వృద్ధులనక, పండితులనక, పామరులనక అందఱు ననుసరించి మోక్షసౌధమును జేరవచ్చును.

వేదార్థోపబృంహణార్థమై భగవంతుడగు కృష్ణద్వైపాయనుడు బ్రహ్మసూత్ర శ్రీ మద్భాగవతములతోపాటు పదునెనిమిది మహాపురాణములను ఉపపురాణములను కూడ రచించియుండెను. ఇవి కథో పాఖ్యాన పూర్వకముగా వేదనిక్షిప్తములైన ధర్మ సీతి తత్త్వములను జిట్టాసువు లందఱికిని సుబోధ మొనరించును. పదు

నెనిమిది పురాణములలో భాగవత మొకటి. ఇది శ్రీమద్భాగవతమా, దేవీ భాగవతమా, అను విషయమున పండితులలో వివాదమున్నది. కాని పలువురది శ్రీ మద్భాగవతమేయని భావించుచున్నారు. ఇది యెంత మనోహరమో, భాషాభావము లందంత క్లిష్టమైనది. అందు చేతనే “విద్యావతాం భాగవతే పరీక్షా” అను నానుడి యేర్పడుటయు, పోతరాజు “భాగవతము తెలిసి పలుకుట చిత్రంజు శూలి కై నఁ దమ్మిచూలికై న” నని చెప్పటయు సంభవించినది. “భగవతః ఇదమ్” (భగవంతునికి సంబంధించునది) అని భాగవత శబ్దమునకు వ్యుత్పత్తి ఇందు భగవన్మాహాత్మ్య బోధకములైన విషయములు కథలు అనేకములుండును.

సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము, మన్వంతరములు, వంశానుచరితము అను పంచలక్షణములు పురాణమునందుండును. శ్రీమద్భాగవతము పురాణమగుటచే నిందా పంచలక్షణములును కలవు. వీనితో పాటిండు శ్రీమన్నారాయణునికి సంబంధించిన ఏక వింశత్యవతారములును (21) వర్ణింపఁబడియున్నవి. “యదాయదాహి ధర్మస్య గ్లానిర్భవతి భారత” “పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాకాయ చ దుష్కృతాం, ధర్మ సంస్థాప నార్థాయ సంభవామి యుగే యుగే” అని శ్రీ మద్భాగవద్గీతలో భగవంతుఁడు చెప్పినట్లతఁడు ధర్మ సంస్థాపనము కొఱుకును, సాధురక్షణ, దుష్టశిక్షణముల కొఱుకును భూమిపై నవతరించుచుండును. ఆ యవతారముల విషయమే శ్రీమద్భాగవతము నందు ప్రవంచింపఁబడినది. మత్స్య కౌర్మాద్యవతారములన్నియు నవతార ప్రయోజనములను నిర్వ

హించినమాట వాస్తవమేయైనను “కృష్ణస్తు భగవాన్ స్వయ”
మ్మను సూక్తి ననుసరించి యిందు దశమస్కంధమున శ్రీ కృష్ణుని
జన్మాదివృత్తాంతములు విపుల తరముగా నివరింపఁబడినవి. భాగవత
తారహారమునకు దశమస్కంధము తరళ ప్రాయము.

శ్రీ మద్భాగవతమున కర్మజ్ఞాన విషయములు కూడ ప్రతి
పాదంపఁబడినను భక్తికే అందు ప్రాధాన్యము. మోక్షప్రాప్తి కదియే,
పరమసాధనమని యది బోధించును. అందలి కథోపాఖ్యానము
లన్నియు భక్తిమహత్త్వ ప్రతిపాదనము నందే పర్యవసించును.
జగద్గురు శ్రీ శంకరాచార్యులవారు కూడ భక్తిని నిరసింప లేద
నుటకు “మోక్షసాధన సామగ్ర్యాం భక్తిరేవ గరీయసీ” అని వివేక
చూడామణిలో చెప్పియుండుట నిదర్శనము. సత్యముకూడనంతే.
కలియుగము నందలి ఋషులు కర్మజ్ఞాన మార్గముల నవలంబింపఁ
జాలని వారగుటచే భక్తినే అశ్రయింపవలయును. సంసార సాగర
తరణమున భక్తియే నిరపాముమైన నౌక. వ్యాసభగవానుఁడు భాగ
వతము నిగమ కల్ప తరువు నుండి జాతిన ఫలమని చెప్పి
యుండెను. అది కల్పతరువువలె భక్తులకు సర్వాభీష్టములను
సిద్ధింపఁజేయును.

వ్యాసుఁడు సంస్కృతమున రచించిన శ్రీ మద్భాగవతమును
మహాభక్తుడును, కవిపుంగవుఁడనైన బమ్మెర పోతరాజు గద్య పద్యా
త్మకముగా తెలుఁగున కనువదించెను. ఆతఁడు రచించిన భాగవ
తము నందలి కొన్నిభాగములే కారణమ చేతనో శిథిలమగుటచే వాని
నతని మిత్రులో శిష్యులోయైన గంగన, సింగన, నారయ యను

వారు పూరించిరి. అయినను తెలుగున భాగవతము మాట విన్నంతనే పోతరాజే తలంపునకు వచ్చును. ఆంధ్ర దేశమున నతని భాగవతమున కున్నంత ప్రచారము మఱి గ్రంథమునకును లేదనుటలో నతిశయోక్తి లేదు. అందుకతని పద్యములందలి ధారాశుద్ధియు నాన్యతో దృశ్యమైన మాధుర్యమును కారణములు. అందలి పద్యము లొండో, రెండో నోటికి రాని అజ్ఞానాస్యఁడు మొన్న మొన్నటి వఱకు ఆంధ్ర దేశమున నుండెడివాఁడుకాదు. కాలవై పరీత్యముచే నిప్పుడందలి పద్యములను కంతగతము లొనరించుకొనువారి సంఖ్య చదువుకొన్న వారిలోనే చాల తక్కువైనది. పోతరాజు సంస్కృత భాగవతమును యథాతథముగా నాంధ్రీకరించియుండలేదు. భక్తిభావ భరితమైన భాగముల నాతఁడు పెంపొందించి యుండెను. అది గాక పద్యకావ్యముల నర్థము చేసికొనఁగలవా రిప్పుడెందరో యుండరు. అందుచే సంస్కృత భాగవతమునకు రెండు మూడు వచనానువాదములు కూడ వెలసినవి. భాగవతమువంటి ఉత్తమ గ్రంథమెంత అధికముగా ప్రచారము పొందిన లోకమున కంతమేలు నులుగును.

తపోనిష్ఠాగరిష్ఠులు, యోగిపుంగవులు, భక్తశిఖామణులు నైన శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రభుదత్త బ్రహ్మచారిగారు జగర్థితార్థమై శ్రీ భాగవతము నందలి విషయములను కథదృష్టాంతానుభవపూర్వకముగా నరళసుందరమైన హిందీభాషలో నఱువది సంపుటములుగా వచన రూపమున రచించియుండిరి. అది హిందీ బాషాభిజ్ఞుల అదృష్టము. వానిని భక్తవరేణ్యులు శ్రీ రామశరణ్ కుందుర్తి వేంకటనర్సయ్య గురుపుంగవులు సర్వసుబోధమైన భాషలో తెలిగించి యుండిరి. భక్తి ప్రధానమైన శ్రీ మద్భాగవతమును భక్తవరేణుడైన పోత

వారు పూరించిరి. అయినను తెలుగున భాగవతము మాట విన్నంతనే పోతరాజే తలంపునకు వచ్చును. ఆంధ్ర దేశమున నతని భాగవతమున కున్నంత ప్రచారము మఱి గ్రంథమునకును లేదనుటలో నతిశయోక్తి లేదు. అందుకతని పద్యములందలి ధారాశుద్ధియు నాన్యతో దృశ్యమైన మాధుర్యమును కారణములు. అందలి పద్యము లొండో, రెండో నోటికి రాని అజ్ఞానాస్యఁడు మొన్న మొన్నటి వఱకు ఆంధ్ర దేశమున నుండెడివాఁడుకాదు. కాలవై పరీత్యముచే నిప్పుడందలి పద్యములను కంతగతము లొనరించుకొనువారి సంఖ్య చదువుకొన్న వారిలోనే చాల తక్కువైనది. పోతరాజు సంస్కృత భాగవతమును యథాతథముగా నాంధ్రీకరించియుండలేదు. భక్తిభావ భరితమైన భాగముల నాతఁడు పెంపొందించి యుండెను. అది గాక పద్యకావ్యముల నర్థము చేసికొనఁగలవా రిప్పుడెందరో యుండరు. అందుచే సంస్కృత భాగవతమునకు రెండు మూడు వచనానువాదములు కూడ వెలసినవి. భాగవతమువంటి ఉత్తమ గ్రంథమెంత అధికముగా ప్రచారము పొందిన లోకమున కంతమేలు నలుగును.

తపోనిష్ఠాగరిష్ఠులు, యోగిపుంగవులు, భక్తశిఖామణులు నైన శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రభుదత్త బ్రహ్మచారిగారు జగర్థితార్థమై శ్రీ భాగవతము నందలి విషయములను కథదృష్టాంతానుభవపూర్వకముగా నరళసుందరమైన హిందీభాషలో నణువది సంపుటములుగా వచన రూపమున రచించియుండిరి. అది హిందీ బాషాభిజ్ఞుల అదృష్టము. వానిని భక్తవరేణ్యులు శ్రీ రామశరణ్ కుందుర్తి వేంకటనర్సయ్య గురుపుంగవులు సర్వసుబోధమైన భాషలో తెలిగించి యుండిరి. భక్తి ప్రధానమైన శ్రీ మద్భాగవతమును భక్తవరేణుడైన పోత

VI

సిగమకల్పితరో ర్గతం ఫలం
శుకముఖాదమృతద్రవ సంయుతం
పిబిత భాగవతం రస మాలయం
ముహూరహో రసికా భువి భావుకాః

- సంస్కృత భాగవతము

లలితస్కంధము కృష్ణ మూలము శుకా
లాహరిభిరామమ్ము మం

జాలతాళోభితమున్ సువర్ణ సుమన
స్సుజ్జేయమున్ సుందరో

జ్వల వృత్తమ్ము మహాఫలమ్ము విమల
వ్యాసాలవాలమ్మునై

వెలయన్ భాగవతాఖ్య కల్పితరు పు
ర్విన్ నద్వీజశ్రేయమై

- శ్రీ మదాంధ్ర మహాభాగవతము

విషయ సూచిక

1. వరోపకారమే ప్రభువుయొక్క వరమారాధన	1
2. క్షీరసాగరము నుండి రత్నోత్పత్తి	9
3. సముద్రము నుండి లక్ష్మి పుట్టుట	18
4. వర వర్జినియగు లక్ష్మిదేవి	25
5. శ్రీ లక్ష్మి నారాయణుని వరించుట	33
6. ధన్వంతరి అవతారము-అమృతోత్పత్తి	45
7. అమృతము కొర కసురులందు బరస్పర కలహము	52
8. మోహినీ అవతారము	58
9. అమృతమును బంచ మోహినీదేవి	71
10. సురలకు సుధనిచ్చి మోహిని మోహనుడగుట	79
11. శ్రీహరియొక్క కపట వ్యవహారమునకు కారణము	85
12. విషయాసక్తిలోనే మృత్యువు కలదు	94
13. దేవాసుర యుద్ధము	105
14. దేవ దానవుల ద్వంద్వ యుద్ధము	113
15. ఇంద్రునితో బలి మాయా యుద్ధము	119
16. అసుర మాయా నాశము - అసుర వినాశము	124
17. దేవేంద్రుడు నముచిని వధించుట	131
18. దేవాసుర సంగ్రామ సమాప్తి	141
19. శివునకు మోహినీ దర్శనాపేక్ష	146
20. శివునకు మోహినీ దర్శనము	158
21. మహాదేవ మోహినీ నమ్మేశనము	168
22. మోహినీ చరిత్ర నమాప్తము	174

భాగవత కథ

జగన్మోహినీ

పరోపకార మే ప్రభువు యొక్క పరమారాధన

శ్లో॥ తవ్యంతే లోకలాపేన, సాక్షవః ప్రాయశోజనాః ।

పరమారాధనం తద్ధిపురుష స్యాఽభిలాత్మనః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౭ అ. ౪౪ శ్లో॥

క॥ పరహితము సేయ నెవ్వఁడు

పరమ హితుఁడగును భూతపంచకమునకుం

బరహితమె పరమధర్మము

పరహితుఁకు నెదురలేదు పర్వేందు ముఖీ ॥

క॥ హరిమది నానందించిన

హరిణాక్షి జగఁబునెల్ల నానందించున్

హరియును జగములు మెచ్చఁగ

గరళము వారిఁచుటొప్పుఁ గమలదళాక్షి ॥

శ్రీమదాంధ భాగవతము

సర్వత్ర శ్రీహరినిఁ జూచుటయే సర్వసాధనములకును మూలము. ఒక్క శ్రీహరి యరేకరూపములను ధరించి నాడు. ఒక్క యంగారమే కాసులు కలదు, కుండలములు, కంకణములు, కమ్మలు మొదలగు వివిధాభరణములైనట్లొకేవిశ్వంభరుడు చాలగనయ్యెను. శ్రీనెవఁడు తత్వతః తెలిసికొనినాఁడో ఆతఁడు కృతార్థుడగును. పితృత్రయార్చనార్థమే, రెండవదుండైననె యెల్లప్పుడును భయముండును. పీడితత్వమున భయము లేదు. పీడితత్వమెచ్చటకలదో అచ్చట శ్రేయ కలదు. ప్రేమయే ప్రభుస్వరూపము. రెండుగఁగనఁబడు నది దృష్టి, దృష్టి కలిసి సర్వభాషకృత్యమే యైనపుడు, అచ్చటనే ప్రభువు ప్రకటమగును. ఇదిసేవి, అదినాది యను నీద్వైతమెచ్చట గుర్తువో అచ్చటలే కలహము. రాగము, ద్వేషము, యుద్ధము, హోస్థాట, దుఃఖము, శోకము, నానావిధములగు నువద్రవములు బయలుదేరును. కావున గురుదేవుడు సమస్త సాధనములను గూర్చి చెప్పుచుఁజివరకెట్లనెను :- “హరి సర్వత్ర కలడు. ఘటఘటముల గలఁడు. ఆందరణోఁ నాతనిని జూడుము. ఎవ్వరియెడలను రాగ ద్వేషములను జెందరాదు.” అర్చావిగ్రహమందు హరివ్యాపించి యున్నాడు, కాని యాతఁడు చూటలాడఁడు, కాని జనతారూపమగు భార్యను సేవ ప్రత్యక్షసేవ, అచ్చట నడుగడుగునకును సంయమ. ఆత్మాద్వేషములను సమయము చిక్కును. అందుకనియే మనుషు లీవరోపకారా సాధనమును జరమారాధనముగఁ జెప్పినారు.

శ్రీశుకదేవుఁడెట్లనెను :- “రాజా ! సమాధిసుఖమును వదలి శంకరుడు హాలాహలము నేలఁబానము చేసెనని నీవడిగితివి. రాజా ! సమాధిలో నుండుచెందులకో నీవు చెప్పుము.”

రాజిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఈజగత్తును, మరవవలయును. ప్రపంచములో నెన్నిసుఖ దుఃఖములు, పుణ్యపాపములు, ధర్మా ధర్మములు మొదలగు ద్వంద్వములు కలవో ఇవన్నియును బరిణామమున దుఃఖము నొసంగును. సమాధిలో నీద్వంద్వములుండవు. నిర్ద్వంద్వమై నిజానందమున మగ్నులగుదురు. ఆత్మసుఖానుభవమును జెందుదురు.”

శ్రీశుకుఁడట్లనెను :- “అనఁగా దీనిభావము స్వపర భేదమునకు సంబంధించిన మిథ్యాభి నివేశమును మరవవలయుననియే. మనమీసంపూర్ణ జగత్తును నాశ్రీహరి స్వరూపముగ భావించి, యన్నిటి యందును నారాధా రమణుని యందు రమించుచుండుటను జూచుటకుఁ బ్రయత్నించు చుండినఁ గన్నులు తెరచుకొని యున్నను సమాధియే యగును.”

రాజిట్లనెను :- “స్వామీ ! అదెట్లుకాగలదు ?”

శ్రీశుకుఁడట్లనెను :- “అదెట్లునగా మనము, పరులను భేదమును దృఢింపవలయును. పరాయివారెవరును లేరు. పరులనఁబడువారు తనవారే. తనకాలికి ముల్లుగ్రుచ్చుకొనిన నెట్లుబాధపడుదుమో అట్లే యితరుల కష్టములయెడలను ననుభవింపవలయును. మనకు దుఃఖములు కలిగిన వానిని నివారించుకొనుట కెట్లు ప్రయత్నించెదమో యితరుల దుఃఖములను గూడ తమ దుఃఖములనుకొని వానిని నివారించుటకుఁ బ్రయత్నింప వలయును. ఇదియే సర్వత్ర శ్రీహరినిఁ జూచు సాధనము.”

రాజిట్టడిగెను :- “స్వామీ ! ఇది శ్రీహరి ఆరాధనముకాదు. ఇది పరోపకారము, పుణ్యకార్యము, పుణ్యకార్యమునకు ఫలము స్వర్గము. స్వర్గమును నశ్వరమైనదే. అట్టి యెడలఁ బరోపకారము ప్రభువు యొక్క పరమారాధన మెట్లు కాగలదు ?”

శ్రీశుకుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! నీవు శ్రద్ధగా నీవిషయమును విచారించుము. మనమితరుల దుఃఖములకు దుఃఖించి వారి దుఃఖములను బోఁగొట్టుటకుఁ బ్రయత్న శీలురమైనచో సర్వత్ర ఆ హరినే చూడగలుగుదుము. ఇట్లు చేయఁగాఁ జేయఁగా న్యపరభేదభావము తొలగిపోగలదు. పుత్రుఁడెట్లు తండ్రియొక్క రూపమో అట్లే జగత్తు భగవంతునియొక్క రూపము. నీవేదైన వస్తువును పుత్రున కిచ్చిన సంతోషించినట్లు తండ్రికిచ్చిన నాతఁడు సంతసింపఁడు. అట్లే తనన్వరూపమగు జనతాసేవవలనఁ బ్రసన్నుడైనట్లు భగవానుఁడు తన పూజచేఁ బ్రసన్నుడుకాఁడు. కావున జప, తప, వూహ పాఠాయణాది భగవదారాధనము కంటె జనతా జనార్దనుని సేవ యొనర్చుటయే పరమారాధనము.

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్టడిగెను :- “సూతా ! జనతాసేవ యొనర్చువారలపై భగవానుఁడింతగాఁ బ్రసన్నుడేల యగుచున్నాడు ?”

అంత సూతుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఒకానొక రాజుట నాడుచుండెను. ఒకవ్యక్తిపోయి ఆతఁడాడు ప్రదేశమును సుందరముగ నొనర్చెను. అచ్చటివూలకు నీరుబోసి చల్లి న్వచ్చమొనర్చి

చిమ్మెను. ఇంకొకఁడు కలఁడు, ఆతఁడు రాజు వచ్చుచున్నప్పుడు వంగివంగి నమస్కారములను జేయుచుండును. వాని పాదములను బట్టుకొనును. ఆతని సమ్ముఖమునఁ దలవంచుకొని నిలుచుండును. బుద్ధిమంతుఁడగు రాజు ఆటస్థలమును బాగుజేసినవానియెడలఁ బ్రసన్నుఁడగునా లేక వంగి వంగి నమస్కారము లొనర్చినవారి యెడలనా ? తన యాటకు సహకార మొనర్చుచు, నాయాటస్థలము నలంకరించి బాగుజేసినవాని యెడల నూరకఁ బ్రణామమొనర్చిన వానిమీఁద కంటె నెక్కువగఁ బ్రసన్నుఁడగునని చెప్పవలసివచ్చును. ఈ విషయమున నొక సుందర దృష్టాంతమును వినుఁడు.”

ఒకదినమునఁ జాలమంది భక్తులొక మందిరమందు శంభు కీర్తన మొనరించుచుండిరి. చాలమంది వూజులొనర్చుచుండిరి చాల మంది నిరాహార మొనర్చి శివునారాధించు చుండిరి. భక్తులు గుంపులు గుంపులుగ నుండిరి. అచ్చట నొక వ్యక్తియుండెను. ఆతఁడు శివుని శ్రీవిగ్రహమును సేవించుటలేదు. నిరంతరము జనులసౌకర్యమును జూచుచుండెను. జనులకెట్లు మేలుకలుగునా యను నాలోచనమున నిమగ్నుఁడై యుండెను. తన శక్తిసామర్థ్యములకొలది యితరుల దుఃఖములను దూరమొనర్చుటకు సదా ప్రయత్నశీలుఁడై యుండెను. ఇట్లుండగాఁ బైనుండి ఒక విమానము దిగుట నందరును జూచిరి. దానిలో యమధర్మరాజు యొక్కమంత్ర చిత్రగుప్తుఁడు కూర్చుండియుండెను. లేఖనితో నేదో ప్రవాచుచుండెను. దిగియాతఁడు క్రిందికివచ్చెను. భక్తులందరును విమానము చుట్టును మూగిరి. “దేవా ! మీరేమి ప్రవాచుచున్నారని ఒకరడిగిరి.”

చిత్రగుప్తుఁడిట్లనెను :- “భగవంతుని మీద భ్రమ కలవారి పేర్లను వ్రాయుమని, భగవదాజ్ఞయైనది. నేను దానిని వ్రాయుచున్నాను.”

ఇది వినఁగానే అందరును బరువిడి వచ్చిరి. ఒక్క డిట్లనెను :- “నేను భగవంతు నెక్కుడుగఁ బ్రేమించుచున్నాను.” ఇంకొకఁడు “నేను భగవన్నామ జపమును జేయుచున్నాననెను, నేను నామకీర్తనమును జేయుచున్నాను నృత్యమును జేయుచున్నాను, గానమును జేయుచున్నాను, వాద్యములను వాయిచుచున్నాననెను. మేమాతని ప్రేమతో మునిగి యిచ్చట కూర్చుండినాము. మా పేరులు తప్పక వ్రాయవలయుననిరి.”

ఇంతలోనే ఆ పరోపకార వ్యక్తి వచ్చి యిట్లనెను : “దేవా! మీరు నా పేరు నీపట్టిలో వ్రాయవలదు, భగవంతునిఁ జూడలేదు. చూడనప్పుడు నేనాతనిని బుద్ధిచే నెట్లు ప్రేమింపఁగలను ? నాకాతడు రఱించిన సృష్టి కనబడుచున్నది. నేను జనతారూపముననే జరగను నెఱుఁగుదును. నేనీ జీవులను ప్రేమించెదను.”

చిత్రగుప్తుఁడిట్లనెను:- “అయ్యా ! నేనెవరైనఁ గోరిక నామమును వ్రాయువాడనుగాను. ఇంకొకడు వలదనికఁ దేరును గొట్టి వేయువాడనుగాను. నా కుచితమని తోచినది వ్రాసెదను.” ఇట్లు పనికి యాతడు పేర్లను వ్రాసుకొని వెడలిపోయెను.

మఱుచాఁడు మరలదే భక్తులౌపమానము దిగుటను గాంచిరి, నేటి చిత్రగుప్తుఁడేమియును వ్రాయుటలేదు లేఖని యాతని చెవిలో

నుండెను. ఆతఁడొక పట్టినిచీసుకొని చదువుచుండెను, ఆతని విమానము క్రిందకుదిగఁగానే భక్తులలో నొకఁఁడిట్లనెను:- “దేవా ! మీరేమి చదువుచున్నారు.”

చిత్రగుప్తుఁడిట్లనెను:- “భగవంతునిచేఁ బ్రేమించుట వారి పేర్లను జదువుచున్నాను.”

అందఱును నుల్సాహముతో వచ్చి ఇట్లడిగిరి:- “మాపేరున్నదా ? భగవానుఁడు మమ్ముఁ బ్రేమించుచున్నాడా ?”

పరోపకారి సజ్జనుఁడిట్లను కొనెను:- “నాపేరీవట్టిలో నుండ నేయుండదు. ఏలయనగా నేను జనతాను ప్రేమించుచున్నాను.”

భక్తులు బలవంతము చేయఁగా చిత్రగుప్తుఁడా పట్టికను జదివెను. జనుల యాశ్చర్యమునకు మేఱలేదు, అన్నిటి కంటెను ముందుగా నా జనసేవకుని పేరు పట్టికలోనుండెను.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా ! సేవక ధర్మము సర్వ శ్రేష్ఠమైనదిగాఁ జెప్పఁబడినది, సేవచేయునపుడు సేవకునకు నేని తరులకు మేలొనర్చుచున్నానను సభిమానముండరాదు. తన వలన నింతమందికి ఉపకారము జరుగుచున్నదనుకొనరాదు, ఇట్లనుకొన వలయును:- “నేను ప్రభుసేవ చేయుచున్నాను, నాకర్తవ్యము నెఱవేర్చుకొనుచున్నాను, చేయువాఁడును జేయించువాఁడును శ్రీ హరియే కావున మహారాజా ! శివుఁడు విషపానమొనర్చి పరోపకార మహత్యమును జెప్పెను. ఉపాసన యొక్క ఉత్కృష్టాదర్శమును సాధకులకుఁ జెప్పెను.

శ్రీ శుకదేవుడు పరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను:- “రాజా! భవానీ నాథుని యీ యద్భుత కార్యమును గాంచి. అందఱకామనలను నెరవేర్చు దేవాధిదేవుడగు మహాదేవుని నిస్వార్థత్వాగమును గాంచి సమస్తప్రజలును శ్రద్ధా, ప్రేతి, దయా, శాంతి, తుష్టిపుష్టి, క్రియా, ఉన్నతి బుద్ధి, మేధా, తితిత్తా, హ్రీ, మూర్తి, స్వాహా నర్వధా మొదలగు పారందజును సతీదేవియొక్క కనేక ప్రశంసలొనర్చిరి. తమ చెల్లలి కిట్టి భర్త దొఱకినందులకై సాధు వాదముల నొనర్చిరి. బ్రహ్మ తన నలుముములతో సాధు సాధు అను శబ్దములను బలికెను. విష్ణు భగవానుడు భవానీ పతిని బ్రశంసించి ప్రశంసించి తృప్తినిఁ జెందలేదు.

శ్రీ శుకుఁడెట్లనెను:- “రాజా! విషపాన మొనర్చు నెడ విశ్వేశ్వరుని చేతినుండి కొంచెము విషము క్రిందఁబడెను, దానిని తేపు, పాములు, నల్లిగళ్ళపాములు మొదలగు విషజంతువులును విషముష్టి, నాభి మొదలగు విషసంబంధమగు ఓషధములందును జేరెను, అవి వానిని గ్రహించిరవి. కైశఁ జెప్పఁబడినవి కఱచినను వానినిఁ దీరినను ప్రాణులు చచ్చెదరు. విషమును విశ్వేశ్వరుడు తన మేద మరల దేహములను వీరసముద్రమును మధింపసాగిరి ఈసారి వానితో నుండి రక్షములు నలుపుటయు చుండెను.

క॥ హోరాహం భక్షణ కథ

హేలాగతి పెన్న వ్రాయ నెలమిఁ బఠింపన్

వ్యాఖ్యానం వృత్తికముల

పాల్కె పెడరెడ్డి జనులు భయ విరహితులై న॥

.....

క్షీరసాగరమునుండి రత్నోత్పత్తి

శ్లో॥ పీతేగరే వృషాంకేణ ప్రీతాస్తేఽమరచానవః ।
మమథ్నుస్తరసా సింధుం హవిధానీ తతోఽభవత్ ।
తామగ్ని హౌత్రీ మృషయో జగృహుర్బ్రహ్మవాదినః ।
యజ్ఞస్య దేవయానస్య మేధ్యాయ హవిషే నృప ॥

శ్రీ భాగ. ౮ స్కం. ౮ అ. ౧౨శ్లో ॥

క॥ గరళంబుగంత బిలమున
హడుడు ధరించుటకు మెచ్చి యౌనౌ ననుచున్
హరియు విధించియు నుమయును
సురనాథుడుఁబొగడి రంత సుస్థిరమతితోన్ ॥
చ॥ మజ్జియు నారత్నాకరంబు సురాసురులు ద్రచ్చునెడ

క॥ తెల్లని మేనును సమృతము
జిల్లున జల్లించు పొదుగు శతశృంగములుం
బెల్లుగ నట్టల కోర్కులు
వెల్లిగొలుపు మొదవు పాలవెల్లిం బుట్టెన్ ॥

ఆ॥ అగ్నిహౌత్రీ యనుచు నాసురభిని దేవ
మునులు పుచ్చికొనిరి మున్నెటింగి
విబుధ సంఘములకు వెరపుతో నధ్వర
హవులు పెట్టుకొఱకు నవని నాథ ॥

శ్రీ మదాంధ భాగవతము.

దేనిలో స్వచ్ఛతయును, గాంతియును, బవిత్రతయును, దేజస్సును, నోఃస్సును గలదో దానికి రత్నసంజ్ఞ కలదు. రత్నములలో లక్ష్మి నివసించును ప్రపంచములలో నవరత్నములు ప్రసిద్ధములు ధేనురత్నము, తురంగ రత్నము, గజరత్నము, వనస్పతి రత్నము, శ్రీ రత్నము, షణి రత్నము, ధన రత్నము, వారుణీ రత్నము, ఈ యన్నిటి యందును శ్రీదేవి నివసించును. ఈ రత్నములన్నియును బ్రయత్నముచే, బురుషోత్తమ నాశ్రయించుటచేఁ బ్రాప్తించును. “ఉద్యోగి నః పురుష సింహముపైతి లక్ష్మి.” ఉద్యోగియగు పురుషునకు లక్ష్మి ప్రాప్తించును. ఉద్యోగ మొనరించినను సఫలత శ్రీహరి చేతిలోఁ గలదు కావునఁ బ్రయత్న మొనర్చుచు హరిని సదా స్మరించు చుండవలయును.

శ్రీ శుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! శివుఁడు విషపాన మొనర్చుటచే విపత్తు తప్పిపోయినది. అందరకును సంతోషము కలిగెను. అందఱు చింతలును దూరమయ్యెను. ఇప్పుడందరను మరల నవీనోత్సాహము తోడను, సూతన స్ఫూర్తితోడను నడుములు బిగించి పూర్తి శక్తితో మిక్కిలి బేగముగ సముద్రమును మఢించుచుండిరి. పెరుగును జిలుకు నప్పుడు నురుగు రానంతవరకు వెన్నరాదు. నురుగురాఁగానే వెన్నవచ్చుట కాలస్యముండదు ఇఁకఁ ద్వర త్వరగా వెన్న బయటకు వచ్చును. అదే విధముగ విషము రాఁగానే యప్పుడు నురుగు బయలు దేరెను. ఇంతలోనే వెంటనే మంచి కొమ్ములు కలిగి పాడుగు తోఁకతో సత్కృత పర్యనీయమైన గామధేనువు దానినుండి యుత్పన్నమయ్యెను.

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను, సూతా ! దీనిముందు గోవులు లేవా ? సూతుఁ డిట్లనెను :- 'ఉన్నవి ఎందులకు లేవు తప్పక యున్నవి : కాని డుర్వాసుని శాపముచే సమస్త గోవులయొక్క శ్రీ నశించిపోయెను. అవి చిక్కి శల్యములై పాలీయక శ్రీహీనము లయ్యెను, దేవాసురుల ప్రయత్నముచే సమస్తకోరికల నిచ్చు కామ దేనువుత్పన్న మయ్యెను. ఎవరి వద్ద సుందరములును స్వచ్ఛము లును హృష్టపుష్టములగు గోవులుకలవో వారికి కొడువయేమి కలదు బ్రాహ్మణులయొక్క శ్రీ యజ్ఞ తపములందు కలదు ఘృతమున యజ్ఞములు జరుగును, ఘృత, దుగ్ధ, దధ్యాదులచే యజ్ఞములందు ప్రాయశ్చిత్త శుద్ధియగును. గోమయము, గోమూత్రము, గోఘృతము గోదధి, గోదుగ్ధములు పంచ గవ్యములు. గోవులు తేజోహీనలై పోఁ గానే బ్రాహ్మణులును దేజోహీనులైరి ఆ తేజమంతయును బుంజీ భూతమై మరల సముద్రము నుండి వెలువడి సమస్త బ్రాహ్మి శ్రీనిఁబ్రసాదించు నదియై గోరూపమున సముద్రమునుండి వెలువ డెను అందువలన గోవును నర్వశ్రేష్ఠమగు రత్నమనిరి చతుష్పా దయై సుందర సుమనోహరమును దర్శనీయమగు గోవునుగాంచి అగ్నిహోత్రము లొనర్చు మునుల మనస్సు ఉవ్విళ్ళూరెను, వారి ట్లనుకొనిరి :- 'ఈ గోవు మాకు లభించినచో సమస్తమును మాకు జూర్జము కాఁలవు. ఇది అగ్ని హోత్ర సామగ్రినుత్పన్నము కావించునది, బ్రహ్మలోక మార్గ స్వరూపమగు యజ్ఞాదులుపయో గించు ఘృత దుగ్ధాదులు దీనివలన నుత్పన్న మగుచున్నవి, కావున నిది మన తేజస్సును దపస్సును నోజస్సును వృద్ధినిఁ బొందించును.

గోవు పుట్టిగనే దీని నెవరు తీసుకొనవలయునను గోల పుట్టెను. ఇది యెవరి భాగమునకు రావలయుననగా నంత భగవానుఁ డిట్టనెను:- “పీరిద్దరును గశ్యపముని యొక్క సంతానము ఇద్దరును ధర్మ మర్మములను దెలిసిన వారు. పీరిద్దరును గో బ్రాహ్మణభక్తులే. శాస్త్రీయ నియమమేమనగా దన యింటిలోనున్న యన్నమును, ఫలమును నింకేమైన వస్తువును సర్వప్రథమ వస్తువును దానిని ముందుగా బ్రాహ్మణులకు వానము చేయవలయును. సమస్త శుభకర్మల పూర్తికొరకు గోదాన మొనర్పవలయును. మీరంద రమృతము కొఱకై సముద్రమంథనమును మహాకార్య మొనర్చుచున్నారు. కావున నిద్దరును గలిసి ముందుగా నుత్పన్నమైన నీ రత్నమును బ్రాహ్మణుల కొసంగుడు. బ్రాహ్మణులు సంతుష్టులైనచో దీనినుండి శీఘ్ర తిశీఘ్రముగ నొక దానికి మించినది మరి యొకటిగ ననువమ సుందర రత్నములుత్పన్నము కాగలవు.”

భగవంతుని యీసలహా దేవాసురులకు నచ్చెను. ఏలయనగా నిద్దరును నగ్నిహోత్ర మొనర్చువారే. ఇద్దరును బ్రాహ్మణులను గౌరవించి వానము కొసంగువారే. కావున దైత్యుల పక్షమున బలియును, దేవతాపక్షమున దేవేంద్రుఁడును గామధేనువుతోఁకను బట్టి కొనిరి. వేదవాదులగు బ్రాహ్మణులు పెధి విధాన పూర్వకముగ సంకల్పమును జదివి యా గోదానమును గ్రహించిరి.”

ఇప్పుడు మరల సముద్రమును మఢించుచుండిరి. ఈసారి అది సుందరమైన, అత్యంత దర్శనీయమైన నుచ్చైఃశ్రవమను

నశ్వము పుట్టెను. అది అత్యంతము హృష్టపుష్టముగను, మనో
హరముగను నుండెను. అది చంద్రునివలె శ్వేతవర్ణముగనుండెను.
అది చంచల దృష్టులతో, మెడమీదగల జూలును గదలించుచు
నటునిటుఁ జూచుచుండెను. దేవతలిట్లనుకొనిరి :- “ఇది మనకు
దక్కవలయును. అచ్చట అసురరాజగు బలి పైకిరాఁగానే లొట్ట
వేసినాడు. ఆతఁడు నిర్భయముగ నిట్లనెను :- ఈ గుఱ్ఱమును నేను
తీసికొందును.

మీరేవస్తువు కొరకై ఆశపడ రాదనియు, బోరాడరాద.
నియు భగవానుఁడిది వరకే దేవతలకు నేర్పియుండెను. కావున
దేవేంద్రుఁ డిట్లనియె :- “మంచిది నీవు దానినిఁ దీసికొనుము. నీవు
పెద్దవాఁడవు. పెద్దవస్తువు పెద్దలకే యువయోగము.” ఈ విధ
ముగ నాగుఱ్ఱము నిరోచన పుత్రుఁడును నసురరాజునగు బలి ధాగ
మునకు వచ్చెను. మరల సముద్రము మధింపఁబడు చుండెను.

ఇట్టి యందమైన గుఱ్ఱము వచ్చు నప్పటికి అందరకును
నుత్సాహమినుమడించెను. అందరును ననుపమ వస్తువులకొరకై
మరలఁ బూర్ణమగు శక్తితో మఢించుచుండిరి. కొంచెము సేపిట్టి
చూడగా సముద్రమండు పెద్దపెద్ద నాలుగు దంతములు కలిగి,
కైలాస శిఖరమువలె లావుగ నుండి లెల్లగనున్న నైరావతమను
గజరాజు ముత్పన్నమయ్యెను. దాని కాంతి అనువమానముగ
నుండెను. మందరాచల పర్వతము కడనది నిలుచుండిన నెట్లున్న
దనఁగా శ్వేతగిరి సుతుఁడు గిరిరాజు మందరాచలము కొఱకేదో

సందేశమును గొనివచ్చినట్లుండెను. దానిని జూడగనే యింద్రునకు మిక్కిలి లోభము కలిగెను. భక్తవత్సలుడగు భగవానుడతని భావమును గ్రహించి యిట్లనెను :- “ఇప్పుడు పంపిణి సరిగాఁ గుదిరినది. ఒక వస్తువును బలి గ్రహించినాఁడు కావున న్యాయతః దీనికధికారి దేవేంద్రుఁడు.”

దైత్యుల కీషిషయములో చాటలేదు. వీరికిరత్నములకు గొడువలేదు. దేవత లమృతమునకై సముత్సకులై యుండిరి. అందువలన వారిట్లనిరి:- “అవును, ఇదియుచితమే. దీనిని శచీపతి యింద్రుడే తీసికొనవచ్చును.” ఆ దినమునుండి ఐరావతమింద్రు నకు వాహనమయ్యెను.

సముద్రము మరల మధింపఁబడు చుండెను. ఈ సారి మిక్కిలి ప్రకాశించుచు దశదిశలను బ్రకాశింపఁ జేయుచుండు, కొంఠ భమను నొక పద్మరాగమణి యుత్పన్నమయ్యెను. దానిమీదకు భగవానునకు మనస్సుపోయెను. అతఁడిట్లను కొనెను :- లక్ష్మీదేవి వచ్చినచో నామెకు నాహృదయము తప్ప వేఱుస్థానము ప్రీయ మైనది లేదు కావున నామె కూర్చుండుట కాననము కావలయును. లక్ష్మీనివాస స్థానము మణియే అందులకనియే ధనిక శ్రీమంతులు కంఠమున మణిమాలను ధరించు చుండురు.” ఇట్లాలోచించుకొని భగవానుఁ డిట్లనెను :- “చూడుఁడు. అందరును నెవరికి రుచికలి గిన వస్తువును వారు తీసికొని పోవుచున్నారు గదా పరిశ్రమను నేనుగూడ చేయుచున్నాను. నేనింక నేమంతగా నడుగునది లేదు కాని నియమాను సారముగ నీసారి నావంతు, తరువాత మీయిష్టము.

భగవానుఁ డిట్లు దొంగతెడునడు మాటలు మాటలాడఁగానే విని యీ కౌస్తుభమణిని శ్యామసుందరుడు గైకొనఁ జూచుచున్నాఁడని చెలిసికొనిరి. అంతనందమును నైక్య కంఠమున నిట్లనిరి :-
 “వ్రాహ్మ! ఈ మణిమీకే యుపయోగము. మీరే మణిని దీసికొన్నచో మాకందఱును సమ్మతమే దీనిని మీ వక్షస్థలమున ధరించుఁడు” అందరును జెప్పఁగా భగవానుడు దానిని వక్షస్థలమున నలంకరించుకొనెను.

ఒకదాని తరువాత నొకటి సుందర రత్నములుత్పన్నమగు చుండుటను గాంచి వారందరి యుత్సాహము నూఱు రెట్టధికమయ్యెను. అందును సేమాత్రము నాలస్య మొనర్చక క్షీరసాగరమును మఢించుచుండిరి. తదనంతరము కదలుచు గ్రదలుచు సుందర పత్రములు గల కల్పవృక్ష ముత్పన్నమయ్యెను. దానికి పుష్పములుండెను. వాని గింఠియు యోజనముల కొంది కొట్టుచుండెను. అది యుత్పన్నము కాఁగానే ఆస్థానమంతయును సురవాసితమయ్యెను. దాని నెవరు గైకొనవలయునని యిద్దరకును వాద వివాదములు కలిగెను.”

అప్పుడజిత భగవానుఁ డిట్లనెను :- “అయ్యలారా ! ఇట్టి వస్తువే ఒక్కరికో యుండరాదు. ఇది ఉమ్మడి వస్తువు. స్వర్గము మీఁద నధికారమెవరిదై నప్పుడిది వారిది. స్వర్గమునకుఁబోవు స్వర్గీయ పుణ్యాత్ముల కోరికల నన్నిటిని నిది పూర్ణము కావించును. ఈ నాయభిప్రాయము మీకందరకును సమ్మతమేమో చెప్పుఁడు.”

అందఱేక కంఠమున నిట్లనిరి :- “స్వామీ! నమ్మతమే వివాదము సమాప్తమైనది. కల్పవృక్షమును స్వర్గమునకుఁ బంప వచ్చును.”

సముద్రము నింకను మధించుచుండిరి. ఈసారిదానిలో నుండి మిక్కిలి చక్కనివాచును, సుకుమార శరీరులును, యౌవనమదముచే నుండి అందర మనములను మధించువారును. వస్త్రభూషణాలంకృతులునగు నప్పరస రెండఱో యుత్పన్నమైరి. వారివైఖరిలో మాదకత కలదు. వారు హాసవిలాసములతో నిండిన జంచల దృష్టులతోడను లజ్జతో సురాసురులను జూచుచుండిరి. వారి నడకలు మనోహరముగను నాఃర్షకముగను నుండెను. ఆ స్వర్గీయలలనలు మూర్తీభవించిన నానందస్వరూపులుగనుండిరి. వారినిఁ గాంచి దేవతలును దైత్యులును నిర్భాంతపోయి, వనులనన్నిటిని వదలి వారినట్లే చూచుచు నిలువఁజెడిపోయిరి సముద్రమంఠన కార్యమాగిపోయెను. భగవానుఁడిట్లనుకొనెను :- “ఈ స్త్రీరత్నములు విచిత్రముగవచ్చిరి. వీరంతయును దేవయును దైత్యముగఁ జేసినారు. మాఘేలనమును జెడఁగొట్టిరి. వీరికొరకై దేవాసుర సంఘామము జరుగునని తోచుచున్నది.” దేశకాలముల నెఱిగిన హరి యిట్లనెను :- “స్త్రీరత్నములన్నిటికంటె శ్రేష్ఠరత్నములు. గోవుతోఁక పవిత్రమందురు. మేఁక చెవులు పవిత్రములు. కొన్నిటి కండము పవిత్రమైనది కాని స్త్రీకి సర్వాంగములు పవిత్రములైనవి. వీరునిర్దోషులు. వీరిదర్శనము మంగళప్రదములు. ఆ దువలస వీరిని మంగళ ముఖలందురు. నీతి శాస్త్రజ్ఞులు “స్త్రీరత్నదుష్కులాదవి” స్త్రీరత్నము దుష్కులములో

నుత్పన్నమైనను దానిని గ్రహింపవలయును. వీరు మానవస్త్రీలు కారు. వీరు స్వర్గస్త్రీలుగ వ్యవహరింపఁ బడెదరు. వీరివలన స్వర్గ శోభ వృద్ధినిఁ బొందును. వీరొక్కరి నంవత్తుకాదు. వీరిమీద స్వర్గములొని పురుషు లందఱకును సమానాధికారము కలదు. స్వర్గ నివాసు లందరును వీరి నువభోగించెదరు. అట్లైనను వీరిపవిత్రత కేమియును లోపముకలుగదు. వీరు మావాండ్లు కావలయునని యెవరును గొరఁగూడదు.”

భగవానుని యీ వాక్యములచే నందరును సంతుష్టులైరి. మేమేసదా స్వర్గమున కధికారుల మయ్యెదమని అసురులనుకొను చుండిరి. వీరు తమకు దక్కగలరను కొనిరి. దేవతలును దీని కభ్యంతరము పెట్టలేదు.

సూతుఁ డిట్లనెను :- “మునులారా ! ఈ విధముగ నాఱు రత్నము లుత్పన్నమయ్యెను. అమృతము కొరకు సముద్ర మంత నము జరుగుచునే యుండెను.

సముద్రమునుండి లక్ష్మి పుట్టుట

శ్లో॥ తతశ్చా విరభూత్సాక్షాచ్ఛీ రమా భగవత్పరా ॥

రంజయంతీ దిశఃకాన్త్యా విద్యు త్సదామనీ యథా ॥

శ్రీ భాగ. ౮ స్కం. ౮ ఆ. ౮ శ్లో॥

క॥ తొలుకారు మెఱుగు కైవడిఁ

దళ తళ మని మేను మెఱవ ధగధగ మనుచున్

గలుముల నీనెడు చూపులఁ

జెలువంబుల మొదలి పెంకి సిరిపుట్టె నృపా ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఐశ్వర్య, తేజ, యశ, శోభా, జ్ఞానవైరాగ్యరూపమగు సంపత్తిని గోరని వారీలోకములో నెవరుందురు ? శ్రీయనిన నందరకును నిష్టమే. శ్రీహినుడగువ్యక్తి ప్రపంచములో నేమియును చేయఁజాలఁడు, శ్రీకనేక రూపములు కలవు, బ్రాహ్మణులకడ నామె బ్రాహ్మీశ్రీరూపమున నుండును. క్షత్రియులకడ నామె రాజ్యశ్రీరూపమున నివసించును, వైశ్యులకడ నది వ్యాపారాదులందు లక్ష్మీరూపమున నుండును, శూద్రులకడ నది సేవారూపమున దర్శనమొసంగును, ఒక్కొక్కచోట కాంతిగను, నింకొకచోట శోభారూపమునను, నింకొకచోట సమృద్ధిరూపమునను, మఱియొక యెడ నున్నతి రూపమునను దర్శన మొసంగుచుండును, భగవంతుని

వదలి కేవలము లక్ష్మినే కోరి, ఆమె నారాధించినచో నచ్చటికామె పోవునుగాని, అన్య మనస్కయైపోవును. ఆమెను గలిగినవానికి మనశ్శాంతి యుండక యెప్పుడు నశాంతిగనుండును, ఆచ్చట తన ప్రేయతముని దిరస్కారమును గాంచి యెక్కువ కాలముండదు. కావున నొంటరిగా లక్ష్మి దేవిపై మాత్రమే మనస్సును బోనిచ్చి నచో నామెను ననునయ వినయముచొనర్చినచో నామె యూరక వారివైపునకుఁ జూచును గాని వారిని వరింపదు. ఏలయనఁగా నామె స్వర్గములోని సురవధుఁడీ మణులవంటిది కాదు, ఆమె శ్రీహరి కనన్య. ఆమె భగవంతుని వదలి యెచ్చటను నివసింపదు. ఆమె ఒకరూపమునఁ జంచలమై వ్రపంచమునఁ దిరుగుచున్న నొక్క రూపమున శ్రీనివాసుని చరణసన్నిధిని నిత్యనివాసమొనర్చుచుండును, తన పతి నెవ్వఁడు ప్రేమించునో ఆమె వారి యధీనమున నుండవలసి వచ్చును.

శ్రీ శుక దేవుఁడిట్లనెను:- “రాజా ! శ్రీదేవి ఛాయవలె భగవంతుని వెంటనుండునే, ఆమె ఇప్పుడు సముద్రము నుండి విష్ణు వల్లభ శ్రీయత్పన్నమైనది.

అంత శౌనకుఁడిట్లడిగెను:- “సూతా ! లక్ష్మీదేవి శ్రీహరిని వీడియుండదనియు, ఛాయవలె సదా శ్రీహరి వెంటనుండుననియుఁ జెప్పితివి, ఇప్పుడామె సముద్రము నుండి యత్పన్నమైనదని చెప్పుచున్నావు, లక్ష్మీదేవి భృగుపుత్రుని మేము వినియున్నాము దీని తాత్పర్యమేమి ?”

ఇదివిని సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ ! దీనికిఁ బ్రత్యుత్తరమును నేనిదివరకే యిచ్చియున్నాను. లక్ష్మీదేవి భగవంతునకు నిత్యసహచరి, ఆమె యెన్నఁడును భగవంతుని నొక్క క్షణమైనను వీడదు. ఆమె యుత్పన్నమగుట కేవల ముపచార మాత్రమే మనము ప్రాతఃకాలముకాఁగానే సూర్యుఁడుదయించి నాఁడందుము, సూర్యుఁడుదయించుటేమిటి ? మీరు భ్యానముతో విచారించుఁడు సూర్యుఁడెన్నఁడును నస్తమించువాఁడుకాఁడు. ఆతఁడు సదా ఉదయించుచుండును. సుమేరుచ్ఛాయ అడ్డమువచ్చి కనబడక పోవుటచే సూర్యాస్తమైనదనుచున్నాము. మరలఁ గనఁ బడినచో నుదయించె ననుచున్నాము. ఇదే విధముగ లక్ష్మీదేవియును సాంసారికులమగు మన దృష్టికిఁ గొంతకాలము కనబడక పోవుటచే నప్పుడు శ్రీనష్టమై పోయిన దందుము, మరల నది బయటఁబడినచో నుత్పన్నమైనదందుము. అనేక కల్పములలో ననేకస్థానములలో నుత్పన్నమగును. ఒకానొకప్పుడామె భృగుపుత్రయ్యెను. ఇంకొకసారి కమలము నుండి యుత్పన్నమైనది. అందులకే ఆమెకు ‘కమల’ యను పేరువచ్చినది. ఒకప్పుడు శివశక్తి ఉమాయంశమున నుత్పన్నమైనది, ఇంకొకప్పుడు సముద్రమునుండి యుత్పన్నమైనది. వారు పుట్టుటయనునది ఒక క్రీడా మాత్రమే.” దుర్వాసుని శాపముచే లక్ష్మీదేవి నముద్రమున నదృశ్యమయ్యెను. అజిత భగవానుఁడు వివాహ మొనర్చుకొనవలసియుండెను. లక్ష్మి అతనికి నిత్యసహచరి, ఆమెను వదలి ఆతఁడింకొక దానిని వివాహమాడఁబోడు. అందువలన భగవానుఁ డమృత తోభమును గలిగించి దేవదైత్యులచే సముద్రమును మధింపఁజేసెను, ఏనుఁగును, గుఱ్ఱ

మును నొసఁగి యిద్దరను సంతృప్తిపఱచెను, అప్పరినలను, గల్ప వృక్షమును సార్వజనికమగు నుమ్మడి సొత్తుగ నొనర్చెను, కాస్త భ్రమణి తానే అడిగి తీసికొనెను. ఇంకనిప్పుడు లక్ష్మీపుట్టినది. ఆమె అతని వస్తువే. అందువలన నాతఁడిది యెవరిభాగమని యడుగ లేదు.”

శ్రీ శుక దేవుఁడిట్లనెను:- “రాజా ! మెఱుగుతీగ వలెఁదన వస్త్రభూషణముల మెఱపులచే దశదిశలను దన యనుపమ ప్రకాశముచే ననురంజితము కావించుచు లక్ష్మీదేవి బయలు వెడలఁగానే ఆమె దర్శనమాత్రముచేతనే అందఱ మనస్సులును ముగ్ధులయ్యెను అందఱును నామెను ననురాగభరిత దృష్టులచేఁ జూడసాగిరి, అందఱు నామెను జొందుటకు సముత్సకులైరి. లక్ష్మీదేవి లజ్జించుచుఁ దన రూపేంద్రార్య, యౌవన వర్ణమహిమముచే నందఱ మనస్సులను ముగ్ధులను గావించుచు, విలాసవూర్ణమగు దృక్కులతోఁ జూచుచు మంద మంద మనోహరగతిచే నడచుచు నందఱ మధ్యకువచ్చి నిలుచుండెను; ఆమెనుగాంచి అందఱును నిర్భాంతపడిరి. అందఱును మనస్సులను బోఁగొట్టుకొనిరి, అందఱును విమూఢులైరి. ప్రతి వారును నీమె మాకు దక్కవలెననుకొనుచుండిరి; కాని ఆమె ఎవ్వరి వైపునను జూచుట లేదు. బ్రాహ్మణులు వ్యగ్రతతో నిట్లనిరి:- “మీరేమది చూచు చున్నారు. ఈమె త్రిలోకేశ్వరి యుత్పన్నమైనది. ఈమెకు విధివిధానముగ నభిషేకింపుడు. అభిషేకమైన తర్వాత నీమె యెవరిని వరించిన నాతఁడీమెకుఁ బతికాఁగలడు.” ఇది వినఁగానే అందఱును గొంచెము కొంచెముగా నాశలు కలిగెను.

కొందఱు తమకై శ్వర్యము కలదు కావునఁ దమ్మే వరించునను
కొనిరి. కొందఱు తపఃవ్రథావమును గూర్చి యోచించుచు నిట్లనిరి:-
“మేము గొప్ప తపస్సులము, లక్ష్మీదేవి మమ్ములను వీడజాలదు”
ఈ విధముగఁ గొందఱు తేజఃకారణమునను, కొందరు తపము,
ఐశ్వర్యము, ప్రతిష్ఠ సౌందర్యము సహాయమున లక్ష్మీనిఁబొందుట
కాశించుచుండిరి. లక్ష్మీ తమయెడలఁ గృపజూచునని యిప్పుడంద
రును గొద్దిగనో గొప్పగనో స్వాగతసత్కారము తొనర్చుచుం
డిరి. నానా ఉపాయములను, గానుకలను నొసంగుచుండిరి అందఱు
కంటె ముందుగా సింద్రుఁడామె కూర్చుండుటకై బహుమూల్యమగు
నాసనము నొసంగెను. తదనంతరము గంగా, యమునా, సరస్వతీ
మొదలగు నదులు మూర్తిమంతములై వచ్చిరి. వారు సువర్ణకలశము
లతో జలములను నింపుకొని ఆభిషేకము నిమిత్తమై సిద్ధముగ
నుంచిరి, భూమీ పవిత్రములగు నోషధులను దెచ్చిసమర్పించిరి
గోవులు పాలు, పెరుగు, నేయి, గోమూత్రము, గోమయము ఈ
వంచగవ్యములను న్వయముగ వచ్చి యిచ్చెను. వసంతఋతువు
చైత్ర వైశాఖములలో వచ్చు ఫలపుష్పములన్నిటినిఁ దెచ్చి
యిచ్చెను. అన్ని సామగ్రులును బ్రోవైవ తరువాత వేదవాదులగు
ఋషులు విధివూర్వకముగ లక్ష్మీదేవికి ఆభిషేకించిరి.

ఆహా ! ఆ యభిషేకోల్లాసవర్ణనము నేవిధముగఁ జేయఁ
గలను. అది చూచితీరవలసిన సమారోహము. అందరును లక్ష్మీ
దేవి యొక్క రూప, శీల, యౌవన, వర్ణ, సౌందర్య, హాస, విలాస,
స్వభావములకు విమోహితులై కింకరులవలెఁ బనిచేయుచుండిరి.

లక్ష్మీదేవి తమవైపునకే కటాక్షపాత మొనరింపవలయునని కోరు
కొనుచుండిరి. ఒక్కసారి తమవైపునకుఁ గన్నెత్తిచూచినఁ జాలు
ననుకొనుచుండిరి. అభిషేక సమయమున గంధర్వులు మంగళగీత
ములు బాడసాగిరి అవ్వరసలు హావభావములను జూపుచు సుమధుర
స్పృత్యమును గాంచుచుండిరి. ఆకాశముననున్న మేఘగణము
మూర్తిమంతములై మృదంగ, పణవ, మురజ, ఆనక, గోముఖ,
శంఖ, ఘంటా, వీణా వంశీ మొదలగు వివిధ వాద్యములను
వాయిచుచుండిరి. నలువైపులనుండి “జయ జయ” శబ్దములును,
నమోనామేతిశబ్దములు వినబడుచుండెను, జయ జయకారములచేఁ
వాకాశము ప్రతిధ్వనించెను. దశదిశలనుండి వచ్చిన దిగ్గజములు
తమ తొండములందు సువర్ణకలశములను గ్రహించి లక్ష్మీదేవి నభి
షేకించెను. ఆనమయమునఁ గమలాదేవిచేత గ్రీడాకమలములను
ధరించి మందహాస మొనర్చుచు, గొంచెముగ సిగ్గుచే తలవంచుకొని
నిలుచుండెను. వేదజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులు మధురవాక్కులతో నస్వర
ముగ స్వస్థ్యయనమును బఠించుచుండిరి. గాయన, వాద్య, నృత్య
స్వరములందు వేదపాఠ స్వరమును కలిసి ఒక నవీనస్వరలహరిని
నిర్మాణ మొనర్చుచుండెను. తండ్రియగు నమ్మడుఁడు తన ప్రేయ
పుత్రిక ధరించుటకై ప్రేమపూర్వకముగ రెండు సుందరబాహు
మూల్యములగు బట్టవస్త్రముల నొసంగెను. వరుణుఁడొక వైజయంతీ
మాఠ నొసంగెను. మధుమత్తములైన మధుకరములు నలువైపులను
ముసురుకొనెను. అన్నిసామగ్రిలున్నవిగాని భూషణములు
లేకున్న బాగుండలేదని విశ్వకర్మ తలచి ఆతఁడు వివిధాభరణము
లను తీసికొనివచ్చెను. అవ్వరసలు కమలాదేవి కా యాభరణముల

నన్ను దిని ధరింపజేసిరి. తన సహచరి అలంకరించుకొన్నదని తెలిసి
కొని సరస్వతీదేవి మిక్కిలి ప్రేమతో మిల మిల మెఱయుచుండిన
హారము నొకదాని నామె మెడలోవైచి యిట్టనెను :- “సోదరీ ! ఈ
హారముచే శోభరాలేదు; కాని నీ కమనీయ కంఠమందీహార మత్యంత
శోభను బొందినది. ఇది విని ముత్యాలవరెఁ దెల్లగను, స్వచ్ఛము
గను, జిన్నవిగనున్న దంతముల కాంతిని నల్దిక్కుల వెదజల్లుచుఁ
గమలాదేవి నవ్వెను; బ్రహ్మదేవుఁడు కమలాననుఁడు. ఆతఁడు
కమలమునుండియే పుట్టినాఁడు; కమలము మీఁదనే కూర్చుండును.
ఆతనికిఁ గమలమనినఁ బ్రయము అందువలన నాతఁడొక క్రీడా
కమలమును దీసికొని ఆమెకొసంగి “అమ్మా ! ఈ కమలములను
దీసికొని ఆడుకొమ్ము.” ఆకమలములను గైకొని కమల యధార్థ
ముగఁ గమల మయ్యెను. నాగులు రెండు కుండలములను దెచ్చి
యిచ్చిరి. వానిని ధరించుటచే నామె నునుపారిన బుగ్గలు మెరయు
చుండెను.

సూతుఁడెట్లనెను :- “మునులారా ! త్రైలోక్యసుందరియగు
లక్ష్మీదేవి అభిషేకమైన తరువాత వస్త్రభూషణములతో సుసజ్జిత
యయ్యెను. ఇప్పుడామె తనకు యోగ్యుడైన భర్తకొరకు జయ
మాలను దీసికొని లేచెను.

.....

వర వర్ణనియగు లక్ష్మీదేవి

శ్లో॥ తతః కృతస్వస్యయ నోత్పల స్రజమ్
నదద్విరేఫా పరిగృహ్య పాణినా ।
చచాల వక్త్రం సుకపోల కుండలమ్
సుప్రీడహసం దధతీ సుశోభనమ్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౮ అ. ౧౭ శ్లో॥

ఆ॥ చంచరీక నికర రుంకార నినదంబు
దనరు నుత్పలముల దండవెట్టి
మేఘకోటి నడిమి మెఱుగుఁ బుత్తడిమాడ్కి
సురలనడుమ నిల్చె సుందరాంగి ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఈ ప్రపంచ మంతయును గుణదోషమయమైనది. ఎవరిలో
నధికముగ గుణములు కలవో వారిని గుణవంతులందుము. ఎవరిలో
నవగుణములెక్కువగనుండునో వారిని నిర్గుణులందుము. వాస్తవ
మున మంత్రముగాని అక్షరము లేదు. ఓషధికాని వస్తువులేదు.
కొంచెముగనో గొప్పగనో గుణములు లేనిమానవుఁడు లేడు. అవ.
గుణముల కారణమున గుణములు ప్రకటము కాకుండుటయును,
అధికగుణముల కారణమునను, స్నేహకారణమునను నితరులదోష
ములు కనబడ కుండుటయును వేఱువిషయము. కాకున్న గుణ.

దోష రహితుడొక్కఁడును లేడు. కేవలమొక్క శ్రీహరియే సమస్త సద్గుణముల కాశ్రయము. బ్రహ్మయే నిర్దోషుడు. ఆ నిర్దోషుడగు బ్రహ్మనే యాతని నిత్యశక్తియగు లక్ష్మి భజించగలడు. శ్రీహరి తప్ప ఆమెకింకనెవరను బతికఁజాలరు. ఇట్టిలక్ష్మిని మోసాపశమునఁ దనదానినగాఁ జేసికొనఁదలఁచినను నామెపై సర్వధా అధికార మొనర్పఁ జూచినను వారు చివరకాశాభంగము చెందవలసివచ్చును. కావున శక్తివంతునితో నాశక్తిని మాతృభావముతోఁ జింతింపవలయును. దీనిలోనే సుఖముకలదు ఇదియే కళ్యాణమునకుఁ బ్రశస్తమగు రాజబాట.

శ్రీ శుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! లక్ష్మీదేవి వస్త్రభూషణములతో బాగుగా సుసజ్జితకాఁగానే బ్రాహ్మణులు విధి పూర్వకముగ నామెకు స్వస్త్వయనము కావించెను. అప్పుడామె వయ్యారముగఁ జేతిలో నత్యంత మనోహర గంధయుక్తమగు కమలములతోఁ జేయబడిన విజయమాలను గైకొని మందమంద గతితో హంసినివలెఁ దన పాదపద్మ నూపురఝంకారముతో నాసభాస్థలిని ఝంకృత మొనర్చుచు బయలుదేరెను. ఆమె తనప్రాణ పతియు, జీవన సహచరుడగు శ్రీహరిని నా సమూహమునుండి గుర్తించుటకు వెదకుచుండెను. ఇచ్చటఁ గాళ్ళయందుండిన నందెలు, గజైలు నూపురముల ఝుజఝుజ ధ్వనులను, నటు నడుముకు బెట్టుకొనిన గజ్జల మొలనూలు, బంగరుమొవ్వలు తమ తాళమును నూపుర ధ్వనులతోఁ గలుపుచుండెను. కర కంకణములు గజ్జలధ్వనులతోఁ బాటుగా మ్రోగుచుండెను. చేతిలో ధరించిన కమల మాల మీఁద

వ్రాలిన మత్త మధుకరములు గునగునమసి గంజారవ మొనర్చుచుండెను. ఇచ్చట వీణా పణ వాది మంగళవాద్యములు మధుర మధుర స్వరమున మెల్లమెల్లగ మ్రోగుచుండెను. ఈ ధ్వనులన్నిటిచే నడఁబయొక్క హృత్తంత్రులు ఝంకృత మొనర్చుచుండెను. అందఱును దదేక దృష్టితో విలాసగతిచే గమన మొనర్చు కమల యొక్క మనోహర ముఖమువైపు ఆశాభరిత ధృష్టులతోఁ జూచుచుండిరి. ఆహా ! ఆ సమయమున లక్ష్మీదేవి యొక్క శోభయెంత యపూర్వముగ నున్నది ! నాగులచే నీయఁబడిన నామె కమనీయ కర్ణకుండలములు. సముద్రమును బుట్టిన చంద్రునిమీఁద రెండు మతస్యములు తపతపలాడుచున్నట్లు కదలుచుండెను. చందనకుంకుమాది సుగంధ ద్రవ్యములచే ననురంజితయై, ఒకటి నొకటి యొరుసుకొనుచున్న నున్నత పీన పయోధర భారముచే నమితయై పృథుల శ్రోణియొక్క భారముచే మంద మంద గతిని నడచుచు, నుదరము కృశమై యుండుటచే నూగుచు, నామె సువర్ణలతవలె నుండెను, సముత్సుక, ఇచ్చుక వ్యక్తుల కర్ణ కుహలములందుఁ దన నూపుర ఝంకారములతో మాదకతను, మోహకతను గలిగించును. నామె ముందుకు నడుచుచుండెను. చంద్రునివలెనున్న నామె వికసితాననమందు మందహాసమును, అభిలాషయును, నిచ్చయను, లజ్జయు, సుందర, మనోజ్ఞ, సర్వగుణసంపన్నుడగు వరుని యందు సముత్సుకతయు నుండెను.

సురలును, దైత్యులును, యక్షకిన్నర, గంధర్వ, ఋషి, ముని, సిద్ధ చారణులును, వివిధ దేవోపదేవతలును బాగుగా నలఱ

రించుకొని కూర్చుండి యుండుటను రిమాదేవి గాంచెను. పీరంద
రలోనుండి ఆమె ఒక వరునిగోరుకొనవలసి యున్నది. సఖా
హృదయమున ద్వంద యుద్ధము యగుచుండెను. విష్వరును దాను
హింసఁడనని చెప్పుకొనుటకు సిద్ధముగ రేకుండిరి. కొందఱు తప
స్సును గారణముగను, గొందఱు జ్ఞానము కారణముగను, కొందఱు
మహత్వమును గారణముగను, గొందఱైశ్వర్యమును గారణముగను
గొందఱు ధర్మమును గారణముగను, గొందఱు శుభకర్మలు కార
ణముగను, గొందఱు ల్యాగమును గారణముగను, గొందఱు బల
మును గారణముగను, గొందఱు విరక్తినిగారణముగను, గొందఱు
దీర్ఘాయువు కారణముగను, దమ్ము నర్వశ్రేష్ఠులుగఁ దలఁచుచుండిరి.
లక్ష్మీదేవి యెటుఁబోవుచుండిన నటు లేచిలేచి ముండుకువంగుచు
వారికిఁ దమముఖమును జూపుచుఁ దమ మహత్వమును జెప్పుకొను
చుండిరి. కాని కమల నర్వగుణ సంపన్నుడగు బతినిఁగాంక్షించు
చుండెను. ఆమెకు సాధారణపతివలన సంతోషములేదు. కావున
నామె అందరయందుఁ దనకు మనోను కూలమగుఁ బతిని వెదుక్కుచుఁ
గ్రీడా విలాసములతో రంగభూమికి వచ్చెను.

మునుముందుగా నామె గొప్ప గొప్ప జడలను ధరించి,
తపముచే జాజ్వల్యమానులై రూక్షశరీరము కలిగి, ఘోర తపో
నిరతులైన దుర్వాసాది మునులను గాంచెను వారందరును దమతపః
ప్రభావముచే శాపానుగ్రహ నమర్థులై నూతన సృష్టినిజేయఁగల
సమర్థులు, నూతన, బ్రహ్మాండమును రచింపఁగలరు. చక్రవర్తు
లము గూడ గడగడ వణకించిన పరమ తపసుస్థులగు మునులు

కూర్చుండియుండుటను గాంచెను. లక్ష్మీదేవి ఒక దృష్టిని వారిపై నుంచెను. రమాదేవి సంతోషించి వారినే వరించుచునని వారికాశ కలదు. కాని రమాదేవి భావుకతా ఆవేశమునఁబడునది కాదు. ఆమె యిట్లనుకొనెను :- “తపస్సు మంచివస్తువు. తపస్సుతో గొప్ప శక్తి యున్నది. తపస్సుచేఁ బ్రాణి యేది కావలయుననిన దానినిఁ జేయఁగలరువారు. కాని చూడఁగాఁ దపస్వులలోఁ గ్రోధమెక్కువగ నుండును. తపస్వులు యత్కించి లోపమునకైనను దారుణశాపము నొసంగెదరు. అగస్త్య మహాముని యింద్రద్యుమ్ను మహారాజు కడకుఁ బోయెను. ఆతఁడు మౌనియై జపమును జేసుకొనుచుండెను. నీవుగజమవు కమ్మని వానిని శపించెను. ఏవరైనఁజూచి నవ్విరా, రాక్షసుడవు కమ్మని శపించెదరు. దుర్వాసమహాముని శాప మొసంగుటలోఁ బ్రసిద్ధులు, ఇదిగాక శాప మొసంగని మునియే లేఁడు, బదరికాశ్రమములోని యిద్దరు మునులు తప్ప, కావున నీ కోప్పిషి పతులతో నేను వేగలేను. వారితో నాకు గుదురదు. కోపి యగు బతి యార్యును బ్రతిక్షణమును శంకించుచుండును. ఆమెకు దినమున నన్నము సహింపదు. రాత్రియందు సుఖనిద్ర పట్టదు. భగవానుఁడు క్రోధియగు పతిని నేస్త్రికిని నీయకుండును గాక !” ఇట్లాలోచించుకొని రమాదేవి వారివైపునఁ గన్నుల నెత్తియైనను చూడక ముందుకుఁబోయెను. ఆతపస్వులకు నిరాశ కలిగెను.

లక్ష్మీదేవి యింకను ముందుకుఁబోయెను. పోయి చూడఁగా దేవతా గురువు బృహస్పతియును, అసురుల గురువు శుక్రాచార్యులును, నిందను నీతి శాస్త్రజ్ఞులును, ధర్మశాస్త్రజ్ఞులును, బ్రహ్మ

వాదులగు జ్ఞానులును, మునులును కూర్చుండియుండిరి. అందరకును బ్రపంచములో జ్ఞానులే సర్వశ్రేష్ఠులు, మేము జ్ఞానులమను నహంకారముకలదు. లక్ష్మీదేవి వారినే తప్పక వరించుననుకొనుచుండిరి. లక్ష్మీదేవి తన ముసుగును గొలదిగాఁ దొలిగించి తీక్షణముగాఁ జూచునప్పటికి వారి హృదయములు వచ్చబడెను. కమలాకటాక్షవిక్షణముచే వారియొక్క ఆశాలతకు మారాకువైచెను. పచ్చపడి యూఁగజొచ్చెను. లక్ష్మీదేవి యట్లనుకొనెను :- “వీరందరును జ్ఞానులే, కాని జ్ఞానులకు శోభనిస్సంగత. వీరు వేదశాస్త్రజ్ఞానులయ్యును వీరు తమ యజమానుల యధీనములో నుండవలయును. వారేమి చెప్పిన దాని నంగీకరింపవలయును. దాన దక్షిణలకొరకై వారుచితానుచిత కార్యములందు తోడ్పడవలసి యుండును. వశిష్ఠుడంతటి జ్ఞాని యితరునిచే యజ్ఞమును జేయింపవలసివచ్చిన కారణమునఁ గువీతుడై నిమికి శాప మొసంగెను. బృహస్పతి ఇంద్రుడు చెప్పఁగా దనకు కులవరంపరగా యజమానియగు మరుత్తును బరిత్యజించినాడు. ఈ విధమగు జ్ఞానులలో నిస్సంగతలేదు. ఈ యవుననిన నౌనను రహములో మనకేమిపని యని ఆమె ముందుకుఁ బోయెను. జ్ఞానులగు మునులను నామె ఇంకొకసారి తిరిగియైన జూడలేదు.

ఇంకను ముందునకుఁబోఁగా మహాత్వము కల ప్రజాపతులు కూర్చుండి యుండిరి లోక పితామహుడగు బ్రహ్మ కూర్చుండి యుండెను విశ్వామిత్ర, పరాశర, సౌభరి మొదలగు మహామహిమగల ప్రజాపతులు కూర్చుండి యుండిరి. లక్ష్మీదేవి కన్ను

లను దెరచి వారినిఁజూచెను. లక్ష్మీదేవి తమ్ముతప్పక వరించునని వారూహించిరి. ప్రపంచములో సర్వత్ర మహత్వమున కాదరము కలదు. మహత్వాకాంక్ష ప్రాణిమాత్రున కుండును మహత్వశాలితో సంబంధము నేర్పరచుకొనుట తమకు గౌరవమని అందరును భావించుచుందురు; కాని లక్ష్మీదేవి వారివైపు చూచియును ననురాగమును బ్రదర్శింపలేదు. ఆమె యిట్లనుకొనెను :- “వీరందరును గొప్ప మహత్వశాలురైనను, ప్రపంచమునవీరి కఖండఖ్యాతి యున్నను వీరు కామమును జయింపలేదు. సంధ్యను జూడఁగనే బ్రహ్మమనస్సు సంచలించినది. చంద్రుఁడు తన మహత్వాభిమానముచేఁ జేయరాని పనులెన్నో చేసెను. విశ్వామిత్రుఁడు నూతన స్పృష్టినొనర్చెను. తన మహత్వముచే వశిష్ఠుని వశపరచుకొనెను, కాని కామమును జయింపఁజాలకపోయెను. ఏ పతివ్రతయును సతీసాధ్వియును గామియగుఁ బతియెడలఁ బ్రసన్నురాలు కాఁజాలదు. తన పతి యాచరణ శుద్ధముగ నుండని దానికంటె వేరొక దుఃఖము శ్రీలకుండదు. ఎట్టి శ్రీ యైనను నదా నదాచారియగు బతిఁబెచ్చించును.” ఇట్లాలోచించుకొని లక్ష్మీదేవి యొకను ముందుకుఁ బోయెను.

ఇంకను ముందుకుఁబోఁగా నింద్రుఁడును, గుబేరుడును, వరుణుఁడును, నాగలోకాధీశ్వరుఁడును, ప్రాతాళ లోక, పృథివీ లోక, అంతరిక్ష లోకములలోని అధిపతులందరునుఁ గూర్చుండి యుండిరి. వారిని గాంచి లక్ష్మీదేవి కొంచెముసేపాగెను. లక్ష్మీదేవి తమ వైపునకుఁ జూచుటను గాంచి అందర యొక్క మన

ముకురములు వికసించెను. లక్ష్మీదేవి నిలుచుండి యిట్లనుకొనెను:-
 “వీరందరను దమ నామముల వెంట దేవేంద్రు, అసురేంద్ర,
 సరేంద్ర, రాక్షసేంద్రాది యింద్ర పదములను దగిలించు కొన్నను
 వాస్తవమున నీ యింద్రులు, స్వాము లేమి సామర్థ్యము కలవారు?
 ఇంద్రుడసురులచే బరాజితుడైనచో దీనుడై త్రిమూర్తుల నాశ్ర
 యించును. వారి ద్వారముల కడఁబడి ముక్కును దోకించును.
 ఏఱును, మొత్తుకొనును. ఇట్టితరుల నాశ్రయించు వారిని నేను
 భర్తగాఁ బొంది యేమి సుఖమును బొందగలను? తన భర్త తనకుఁ
 స్వామి యగుటయే కాదు, తన నాథుని మాట నందరును విన
 వలయునని శ్రీకి ఉండును. ఇతరుల యాశ్రయమున నున్న వానిని
 బతిగాఁబొంది భార్య యేమి సుఖ మనుభవింపగలదు? పత్ని గృహ
 మునకే స్వామిని కాదు, తన నాథుని హృదయమునకు నీశ్వరియే
 తన పతి పరముఖాపేక్షియై, ఇతరుల యభీనమున నుండి జీవి
 శమును వెళ్ళబుచ్చుకొను చుండినఁ, బరదాసుడైన వానిని బుద్ధి
 పూర్వకముగ నే శ్రీ తనకుఁ బతిగా వరించును?” అని యాలో
 చించుకొని ఆమె యింకను ముందుకుఁ బోయెను.

ఇంకను ముందుకుఁ పోగా గొప్ప గొప్ప ధర్మాత్ములును,
 యజ్ఞము లొనర్చువారును, ధర్మరక్షణ మొనర్చువారునునగు,
 బరశురామాదులు కూర్చుండి యుండిరి. లక్ష్మీదేవి వారివైపునను
 దృష్టిపాతము కావించెను; ఆమె యిట్లనుకొనెను :- ధర్మము కల
 వారికిని దయ యుండదు. ధర్మము పేరిట నెందరినో మూక ప్రాణు
 లను బలి యొసంగెదరు. పరశురాముడు ధర్మము పేరిట నెంద

అనో క్షత్రియులను సంహరించెను, ధర్మము నడ్డముగా బెట్టుకొని యెన్నో ప్రాణులు వధింపఁబడు చున్నవి. సాధారణముగఁ జూచిన ధర్మము పేరుతో సౌహార్దమునకుఁ దిలాఁజులు లిచ్చుచున్నారు. సౌహార్ద హీనులగు వారిని వివాహమాడి స్త్రీ యేమి సుఖమును బొందఁగలదు. పతి పత్నులు ప్రేమించుకొనక కేవలము శుష్క ధర్మమందే యుండిన పతిని స్వయముగ వర వర్జిని యగు గన్యక యెట్లు వరింపఁ గలదు?” అని తలఁచి యామె యింకను ముందుకు నడచెను.

ముందునకుఁ బోగాఁ గొప్ప గొప్ప త్యాగులు కూర్చుండి యుండిరి. రాజ్యమును ద్యాగ మొనర్చిన వారును, బరోప కారము కొరకు ప్రాణముల నర్పించిన వారును, నాత్యాగులలో గలరు. లక్ష్మీ దేవి వారివైపునకు జూచి యిట్లనుకొనెను :- “త్యాగము గొప్ప వస్తువైనను, ద్యాగము చేతనే శాశ్వత శాంతినిఁ బొందవచ్చును, కాని సాధారణముగ వీరన్నమును, ధనమును, వస్త్రములను, రాజ్యమును, జీవరకు ప్రాణములను ద్యాగము చేసినప్పటికిని వారు కేవలము స్వర్గ కాంక్షచేఁ జేయుచుందురు. మనకు దీనిచే నక్షయ స్వర్గముప్రాప్తింపవచ్చును. నృగ మహారాజు స్వర్గ కాంక్ష చేతనే దానము నొనర్చెను. శిబి త్యాగమును స్వర్గము కొఱకే. ముక్తి కొరకు గాని త్యాగము సర్వోత్తమ త్యాగ మనఁబడదు.” అని తలఁచి ఆమె యింకను ముందుకు బోయెను.

రమాదేవి యింకను ముందునకుఁబోయి చూడఁగా గొప్ప గొప్ప బలవంతులు, తమ బలముమీఁద నభిమానము బెట్టుకొని, ఆశాభరిత దృష్టులచే లక్ష్మీనిఁ జూచుచుండిరి. లక్ష్మీదేవి వారివైపు కటాక్షపాత మొనర్చెను. లక్ష్మీదేవినిఁ జూడఁగనే వారు తమ బల పౌరుషములను మరచిరి. మంత్రముగ్ధుల వలెనామె వైపట్టే నిలుచుండిరి. లక్ష్మీదేవి యిట్లనుకొనెను:- “బలవంతులకు నర్వత విజయము లభించినను, అందఱునాతని గాంచి భయభీతులైనను, బలవంతునిఁ బతికాఁబొంది వత్నియానందమును జెందినను, ఆమె తన్ను సురక్షితముగా భావించును. అయినను సమర శూరుని భార్య తన సౌభాగ్యము స్థిరమని నమ్మదు. ఏ యుద్ధండుఁడు వచ్చి తన భర్తను జంపునోయని ఆమెకు సందేహ మెల్లప్పుడు నుండనే యుండును. రావణుఁడు, హిరణ్యకశిపుఁడు, కార్తవీర్యార్జునుఁడు మొదలగు వారెందరో విశ్వవిజయులగు వీరు లంత మొందిరి. వీరందఱు నందఱును జయింపఁగలవారు, శూర వీరులు, పరాక్రమ వంతులు, యశస్వులు, తేజస్వులు, తామపరాజితుల మనుకొను వారు, చివరకు వీరును గాలగతినిఁ జెందిరి. వీరును గాలాంతరమున ‘గాల’ కబళితులైరి. బలవంతులైనను గరాళకాల వేగమునుండి ముక్తికలుగుకున్న నిట్టి సంశయాయవు గల పతినే కల్యాణేచ్ఛ గల కన్యక స్వేచ్ఛగా గ్రహింపగలదు.” ఇట్లాలోచించుకొని కమలాదేవి అచ్చటను నిలువక ముందుకుఁ బోయెను.

ఇంకను ముందునకుఁబోగా ననక, సనందన, సనత్కుమార, సనాతన, నారదాది చాలామంది యూర్ధ్వరేతస్కులగు

మహాత్ములుండిరి. వారు లక్ష్మీదేవి వైపునకుఁ జూచుటయే లేదు. నాసికాగ్ర దృష్టితో భ్యాస నిమగ్నులై నిజానందమున నుండిరి. లక్ష్మి అచ్చట నిలిచెను. మాటి మాటికిని గాజులను గలగల లాడించెను. కాని వారు లక్ష్మీదేవి వైపునకుఁ దల లెత్తిచూడనైనఁ జూడలేదు. అప్పుడు లక్ష్మి యిట్లనుకొనెను :- “వీరందరును విషయాసక్త రహితులైనను, సదాచారులైనను, గ్రోధమును జెందకున్నను సదా ధ్యానముననుందురు నీరసచిత్తము కలిగియుందురు. శ్రీలకు సరసపురుషులవలన సంతోషము కలుగును ఆమెతో నవ్వచు, మాటలాడుచు, మధుర మధురముగఁ బ్రేమ వాక్యములను బల్కుచు బ్రతిదినము నేదో యొనంగుచుండిన బాగుండును. సదా ధ్యాన ధారణ మొనర్చు చుండు వానినిఁబ్రతిగాఁ పడసి యే కన్యతన భాగ్యమును విపత్తులలోఁ బడ వేసుకొనును? ఇట్టి నీరససమాధి నిష్ఠునెవతె స్వేచ్ఛగా వరించును.” ఇట్లాలోచించుకొని యామె తన నూపురములను ఖనన మ్రోగించుచు, జడను గదలించుచు మందహాస మొనర్చుచు ముందునకుఁ బోయెను.

ముందునకు పోఁగా వేలకొలది, లక్షలకొలది, కోట్లకొలది కల్పముల కొలది ఆయస్సుగల మహాత్ములు కూర్చుండి యుండిరి. ఆదీర్ఘ జీవులగు ఋషులను గాంచి కమల కొంచెముగ నవ్వియిట్లను కొనెను :- “దీర్ఘ జీవితము నందరును గోరుకొందురు, ఇది సత్యమే. ఈ మార్కండేయుఁడు కల్ప జీవి. తోమశ మహాముని ఆయస్సున కంతే లేదు. ఒక్క బ్రహ్మ మారినచో నాతనికొక రోమము రాలును, కాని యిట్టి దీర్ఘజీవనముచే నేమి లాభము? ఈ ముసలి

వారికి శ్రీలను సంతోషపెట్టు శక్తియుండదు. వీరిశీలము సరసముగను, సానుజగముగను నుండదు. మంగళములను గోరు మానిన లకు వీరి పొందు మంగళ మయముగ నుండదు. ఆయుష్కాల మంతయును భారముగ నుండును. శ్రీల చిత్తము చంచలముగ నుండును. వారికి మెదలక పాషాణము వలెను, బుత్తడి బొమ్మ వలె నవ్వులు, ఫేలనములు లేకయుండు పురుషులు బ్రయులుగ నుండరు. ఈ పెద్దపెద్ద జడలు, గడ్డములు గల దీర్ఘజీవులతో నాకు నిస్తారము గాని, నిర్వాహము గానిలేదు.” ఇట్లాలోచించుకొని ఆమె ముందుకుఁ బోయెను.

ముందుకుపోగా నింకఁకొందరు దీర్ఘ జీవులు కలరు. వాడ సరస ప్రకృతి కలవారు. శ్రీలయందనురాగమును గలవారు, కాని వారు పోరాటము నిచ్చించెదరు, వారికి యుద్ధమనిన మిక్కిలి ప్రేయము. సదా యుద్ధమనిన మిక్కిలి కాంక్షించుచుఁ గయ్యము నకుఁ గాలుదువ్వువారిని, శత్రుత్వమును వహించుటలోనే ఆనందమును జెందువారినిఁ బతిగాఁ జేసికొని తన మంగళ సూత్రమును సిందూరమును నెవరు సంశయములోఁబడవైచు కొందరు? అందు పలన సిద్ధివారిని గూడ వదలిపెట్టి కమలాదేవి ముందుకుఁబోయెను.

ఇంకను ముందునకుఁ జూడఁగా దత్తాత్రేయుఁడు, శివుఁడు ఇంకననేక యోగేశ్వరులను గనఁబడిరి, వారు దీర్ఘ జీవులు గూడనై యుండిరి. సరసప్రకృతికలవారు, తమ ప్రేయలను బ్రేమించువారే, కాని వీరందర వేషముమ జేష్టులును జాల విచిత్రముగ

నుండును. ఒకడు స్మశానములో నుండును, మండమాలలను ధరించును, కుక్కలతోఁ దిరుగుచుండును, భూతములతో నాడును పుట్టెలలోఁ దినును, ఒకడు కట్టునుద్రాగును, ఇంకొకడు చితా భస్మమును నలంకరించును. ఇంకొకడ శుభవస్తువులతోఁ దన శరీరము నలంకరించుచును. ఇట్టి యఘోర సాధువులతోఁ గమలా రాజీయుండుట కిచ్చగింపలేదు. ఆమె సాత్త్విక ప్రకృతి కలది. ఆమెకుఁ బవిత్రతయును, శుచిత్వమును, స్వచ్ఛతయును గావలయును. ఆమెకుఁ గావలసినవానికితపమునుండ వలయును. తేజస్సు ఓజస్సు, జ్ఞానము వైరాగ్యమును నుండవలయును. మహత్వశాలి కావలయును. జితేంద్రియుడై యుండవలెను. అశరామరుడుగ నుండవలెను. బలవంతుడుగ నుండవలెను. యోగిగా నుండవలెను సుందరుడుగ నుండవలయును, సరసులై యుండవలెను. నవ్వు ముఖముగను, మధురభాషిగను, విశ్వవిజయుడుగను, బవిత్రుడుగను, నలంకారప్రియుడుగ నుండవలెను, సారాశమేమనఁగా నాతడు నర్వగుణసంపన్నుడుగ నుండవలయును. ఎల్లప్పుడును నలంకరించుకొని యుండవలయును.

సూతుఁడిట్లనెను:- “మునులారా! ఇట్టి భర్తయెచ్చట లభింపఁ గలఁడని కమలాదేవి కన్నులు విచ్చి నలువైపులను దిలకించు చుండెను.

శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణుని వరించుట

శ్లో॥ ఏవం విమృశ్యాయ వ్యభిచారి సద్గుణైః,
వరం నిజైక్వాశయతాగుణాశ్రయమ్ ।
వ్రవే వరం సర్వగుణై రపేక్షితమ్.
రమా ముకుందం నిరపేక్షమీప్సితమ్ ॥

శ్రీ భాగ. ౮. స్కం. ౮ అ. ౨౩ శ్లో.

వ. అవి సకల సత్పురుష జనవర్తనంబులు మానించి పరిహరించి

సీ. అమర ముత్తైదువనై యుండవచ్చును
వరుసకు సవతులెవ్వరును లేరు
వెలయంగ న్నశాంత విభవమీతని యిల్లు
శృంగారచందన శీతలుండు
గలగఁడెన్నఁడు శుద్ధకారుణ్యమయమూర్తి
విమలుండు గదిసి సేవింపవచ్చు
నెఱి నాడి తిరుగఁడు నిలుకడ గలవాఁడు
సకల కార్యములుండు జడతలేదు .

ఆ॥ సాధురక్షకుండు షడ్వర్గ హితుండు
నాథుఁడయ్యెనేని నడవనోపు
నితఁడె భర్తయనుచు నింతిసరొజాక్షుఁ,
బుష్పదామకమునఁ బూజసేసె ॥

శ్రీ మదాంధ భాగవతము

ప్రేమ కొరకై జీవుడు తిరుగుచుండును. ఎచ్చటనో తపస్సునుగాంచి అచ్చట నాశించుచుందురు, కాని తపస్సు లెవరికి మిత్రులు. వారికి స్వర్గేచ్ఛ కలదు. ఒక్కొక్కచో సౌందర్యమును గాంచి ముగ్ధులగుదురు. కాని కనక ఘటముండును లోపల విషము నిండియుండును. కొన్నిచోట్ల మహత్వముశః ప్రశంసాకీర్తులను విని వారికడకుఁ బోవుదురు, కాని వారి ఆంతరికచరణమునుగాంచి వారి యెడలను నిరాశను జెందుదురు. ఒకప్పుడు కామినియొక్క సుమధురహాస్యము చేతను, ఆమె వైఖరికిని, ఆమె మధుమయవాక్కులకు ముగ్ధులై అచ్చట నాశపెట్టుకొందురు కాని కామమున్నచోటఁ బ్రేమయొక్కడిది ? తృప్తియొక్కడిది ? అచ్చటనుండియును వారు నిరాశను జెందవలసియుండును. ప్రాణిప్రేమలేక యుండఁజాలదు. ప్రేమ నిర్దోషము, నిశ్చలము, ప్రతిక్షణ వర్ధమానము, ఎచ్చట కామము, క్రోధము, సంగము, దీనత, రూక్షత, ఆసక్తి, నీరసత అపవిత్రత చింత మొదలగు నవగుణములు కలవో వారికి స్థాయి యగు ప్రేమ యొక్కడిది ! అట్టివారికి స్వార్థ ప్రేమయుండును. గుణగ్రాహి ప్రేమయుండును. ఆగుణములు నశించెనా అచ్చట ప్రేమ శిథిలమైపోవును. కావుననే జీవి సర్వత్ర ప్రేమ నన్వేషించు చుండును, గృహమునను, బరివారమున , జాతియందునను, దేశ మందు , సర్వత్ర ఆతఁడు ప్రేమ నన్వేషించుచుండును, కాని పాపములతోఁ బాటుకంటకమును సర్వత్రకనఁబడును. నిర్దోష ప్రేమ యెచ్చటను గనఁబడదు. అప్పుడాతఁడు సంసార విముఖుడై , యీ మఠల ధర్మముగలవారిపైఁ బ్రేమాశను వీడి మృత్యు

వునుగూడ కొట్టగల ముకుందుని శరణు వేడినచో నాతనిఁ బతి
రూపమున వరించినచో, ఆతనిని దన స్వామిగాఁ జేసికొనినచో
శాశ్వతముగ సుఖమును బొందవచ్చును. ఆతఁడే ఆమెను పురా
తన సనాతన ప్రేమాస్పదుఁడు. వానిని మరచి అటునిటు దెబ్బలు
తినుచుండుము. అన్వేషించుచుండుము, పురుషప్రయత్న మొనర్చి
సెఱవేడినతత్పరుల మయ్యెదము. అధ్వ, మార్గ, పంథలందు బ్రవృ
త్తులమగుదుము, ముందుకుఁబోవుదము, పోయిపోయి అన్నిటి
యొక్క యథార్థ మర్థమును తెలిసికొని సమస్త దర్శనములతో
యథార్థ వస్తువు నన్వేషించుము. నేతి నేతీతివాక్యములచే నన్వయిం
చెదము. ఆతనినిఁ బొందినప్పు డాతని కంతమునకు హారము వేయుట
కాదు, ఆతని హృదయమునకే హారమగును, ఆతనిని వరించును
పురాతన సంబంధము పెరుగును; గమ్యస్థానమును జేరుకొని కృతా
ర్థుఁడగును ఇదియే స్వయంచర రహస్యము.

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! లక్ష్మీదేవి లజ్జించుచు
స్వయముగఁ బరినన్వేషించుచుండెను. ఆమె విసుగుఁ జెందక గంభీ
రముగను, వివేకపూర్వకముగను పరాన్వేషణ మొనర్చుచుండెను.
అందర గుణములను గాంచెను గాని ఆ గుణములు దోషయుక్తము
లనియు ననిత్యములనియుఁ దెలిసికొని వారినాదరింపలేదు పూర్వ
రీతినిఁ బరినన్వేషించుచునేయుండెను. ఇట్లు వీరుకారు, వీరుకార
నుచుబోఁగాఁ జివరకు కూర్చుండిన వనమాలినిఁ గాంచెను. ఆతఁడు
వయ్యారముగఁ గూర్చుండెను. ఆతనికి యుత్సుకతయునులేదు.
ఇచ్ఛయు లేదు, ఆతఁడు నవ్వుచును కూర్చుండెను. అతఁడు

మాజీమాటికి లక్ష్మీదేవినిఁ జూచుటయును లేదు. ఆతఁడు నమస్తై శ్వర్యసంపన్నుఁడు. సౌందర్య సాగరము. నిత్యసద్గుణ సంపన్నుఁడు. ఆతని తపస్సు క్రోధరహితమైన తపస్సు. బదరీవనమున నిండుఁడు పంపఁగా మస్మధుఁడును, వసంతుఁడును, మలయానిలమును, ఆప్సరసలును నాతని తపస్సును భంగమొనర్చ నాశ్రమమునకురాఁగా నాతఁడు క్రోధమును జెందలేదు. చిరునవ్వు నవ్వి వారికి స్వాగత మొసంగెను. వారు తపస్సును దపస్సు కొరకే చేయుచుండిరి. క్రోధించి తపమును నాశనమొనర్చుకొనుట వారెరుఁగరు. వారు జ్ఞానమునకు సాకార స్వరూపులు. వారు నమస్త ప్రాణులకు నిస్సంగులు. అన్నిటినిఁ జేయుచున్నను నన్నిటికిని వేరుగనున్నారు. కాముని నాతఁడు జయించుటకాదు. ఆతనిఁ ధన పుత్రునిఁగాఁ జేసుకొనినాఁడు. తన పుత్రుఁడేయైనప్పుడతని జయించుట యను ప్రశ్నయే యుదయింపదు. ఆతనికి యపేక్షయులేదు. ఎవరి యాశ్రయమును గోరడు విశ్వ మాతని యాశ్రయమున నిలుచున్నది. ప్రాణిమాత్రున కేకైకాశ్రయమా యభిలేఖఁడగు నచ్యుతుఁడే ఆతఁడు సర్వభూతములకునునిజమగు ననాతనసుహృదుఁడు. అందరతోఁ దన చుట్ట పక్కములకంటె నెక్కుడుగఁ బ్రేమించును. ముక్తి ఆతనికి దాసి. కాలమునకును గాలుఁడు సరసత ఆయన కడ శిక్షణమును బొందునా యనునంతటి సరసుఁడు అది ఆయనకు శిష్యురాలై ప్రపంచమందు శృంగారరస ప్రచార మొనర్చును. ఆతఁడు మంగళ స్వరూపుఁడు. నత్వ, రజ, స్తమ గుణములంటని వాడయ్యును, దివ్యగుణముల కాకారుఁడు. అణిమాది సమస్త సిద్ధులును, ధర్మ, జ్ఞాన, వైరాగ్యాది సమస్త దివ్యగుణము తాతనికిఁ

గింకరులు. ఇట్టి సర్వగుణాశ్రయుడగు ముకుందుని గాంచి రమా దేవి నిలిచిపోయెను. ముకుందుడు మందహాస మొనర్చెను కాని యుత్సాహము, వ్యగ్రతను బ్రకటింపలేదు. ఈతనిలో నన్నియు సద్గుణములే కలవని లక్ష్మీదేవి తెలిసికొనెను. ఈతని నేనెంతగా గాంక్షించుచుంటినో ఆతడు నన్ను గోరుట లేదేమోనని అనుకొను చుండెను. ఈతని చేష్టలను గాంచిన నిరపేక్షత ప్రకటమగుచున్న దన నదియును లేదు. తమ్ముఁ గ్రీడా మృగముగఁజూచు పురుషులను గాంచియు, వారెట్లాచెప్పిన నట్లాడఁవారినిఁ గాంచియు, వారి కధీనులై వారి చేతులను నాకువారిని గాంచి స్త్రీలు సంతృప్తిని చెందరు. నవసరమైనపుడు ప్రేమకలహ మొనర్పఁగల వానిని, సమయము వచ్చినప్పుడు తన్ను గాదను నంతటి స్వాభిమానియగు పతిని కోరుకొందురు. కావున నాయెడల నీతనికిఁగల నిరపేక్ష భావమొక మహాగుణమే ఇట్లాలోచించుకొని ఆమె మృత్యువర సదృశ మగు తన బాహువులను గొంచెముగఁ బైకి యెత్తెను. అప్పుడా చేతులకున్న కంకణములు, గాజులు, బాజుబాదులు కదలి గలగల శబ్దములొనర్చెను. మత్త మధుకరములు పైనమూఁగి గుంజారవ మొనర్చు చుండిన దివ్యకమలముల జయమాలను గైకొని శ్రీహరి యొక్క కమనీయ కంఠమున వైచెను. ఆ మాలను ధరించి నీలాంజన పర్వతము మీఁద వివిధజాతి పుష్పములు పుష్పించినట్లును, గొప్ప మేఘము చాడ్చున నింద్రధనస్సున్నట్లును శ్రీహరియుండెను. శ్రీహరి నవ్వుచుండెను. ఆతడు క్రీగంటి చూపులతోఁ గ్రిందఁ బడు వంచుకొనియున్న రమాదేవిని నచ్చూతుడు గాంచెను. కాని

రమాదేవి నిరంతరమాతని విశాల వక్షస్థలమునే తదేక దృష్టితోఁ జూచుచుండెను. ఆమె విస్ఫూర్జిత నయనములతో లజ్జా నహితముగ ముసిముసినగవులు నవ్వుచు మాధవుని మనోహర మాధురినిఁ గన్నులార్పక పానమొనర్చుచుండెను. ఇప్పుడామె కదలుట లేదు, మెదలుటలేదు. పాషాణ సజీవ ప్రతిమవలె నిశ్చలభావముతో నటవరుని సమ్ముఖమున నిలుచుండెను.

రమాదేవియొక్క సముత్సుకత పరాకాష్ఠనందుకొనినదనియు నామె హృదయమునఁ బ్రేమ ప్రవాహము పెల్లుబికినదనియు, నామె ప్రేమప్రవాహమునఁ బడదలచినదనియు భగవానుఁడు తెలిసికొని, కనుసన్నచే నామెను దన సమీపమునకుఁ బిలిచెను. సిగ్గుపడుచుఁ గొంచెముభయభీతయైనట్లుండి రమాదేవిముందునకుఁబోయెను. శ్రీహరి వక్షస్థలమును నదేపనిగాఁ జూచుచున్నది. అంత శ్రీహరిఁ యిట్లనుకొనెను నా హృదయ ప్రవేశమే ఈమె కత్యంత ప్రేయమైనదని తోచుచున్నది. ఈమె నా హృదయమున నున్న కొస్తుభమణినిఁ గొంచెమీసుగాఁ జూచుచున్నది. కావున నీమెను గూడ నాహృదయ హారముగఁ జేసికొందును. వైజయంతీ మాలకును, గొస్తుభమణికినిఁ జెలిక తెనుగాఁ జేసెదను ఇట్లాలోచించుకొని శ్రీలక్ష్మీదేవిని హృదయ హారముగఁ జేసికొనెను. ఆమె నాతని తొమ్ముపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొనెను. ఇట్టి యుత్తమ నివాసస్థానమును బొందిన లక్ష్మీదేవి యానందమునకు మేఱలేకుండెను. ఆమె తన సౌభాగ్యమునుగూర్చి పొగడుకొనుచుండెను. ఆమె జగత్స్వామియొక్క హృదయేశ్వరి కాఁగానే ఆమె జగన్మాతయ్యెను. ఆమె నింకొక భావముతో

జూచుటకిప్పుడెవరి సాహసము కలదు ? అందఱును నామెను దమ జననిగ భావించుచుండిరి. జగన్మాతయగు లక్ష్మీదేవియును ద్రిలోకములను దన నంతానముగ పాతృల్యదృష్టితో నొక్కసారిచూచెను. సమీపమునఁ గూర్చుండిన నింద్ర, వరుణ, క.బేర, యమ, వాయు, నగ్ని మొదలగు లోకపాలురను నామె కరుణాదృష్టులతోఁ గాంచగనే అందఱకును శ్రీవృద్ధియయ్యెను. ఇంతవరకు శ్రీహీనములైనఁ ద్రిలోకములు మరల లక్ష్మీదేవి ప్రకటమగుటచేతను, ముకుందుని వరించుటచేతను మరల శ్రీసంపన్నములయ్యెను. ఆ సమయమున గంధర్వులు శంఖ, మృదంగ, పణవ, వీణాది వాద్యములను మ్రోగించి “జయ రమారమణ గోవింద” యను జయఘోషము తొనర్చిరి. అప్పరసలు నాట్యమాడిరి. ఋషులును, మునులును, స్తుతించిరి. సర్వత్ర ఆనందము వ్యాపించెను. సుఖసరిత్తు ప్రవహించెను. ఆనంద సముద్ర ముప్పొంగెను. జయజయ శబ్దముల యొక్క మహానాదము త్రిలోకములును వ్యాపించెను. బ్రహ్మాండమున కావలను ధ్వనివ్యాపించెను. బ్రహ్మ రుద్రేంద్రులు అంగిరాది మహామునులును బుష్పాంజలులను సమర్పించుచు వేదమంత్రములతో లక్ష్మీనారాయణులను స్తుతించిరి.

దేవతలు శ్రీసంపన్నులై హృష్ట పుష్టినిఁ జెందిరి. దుర్వాసుని శాపము పూర్తయ్యెను. దైత్యదానవులు లక్ష్మీదేవి తమ్ము వరించుననుకొనిరి. కాని వారియాశ నిరాశగాఁ బరిణమించెను. లక్ష్మీదేవి వారినిఁ దిరస్కరించెను. ఆమె తన సత్యననాతన ప్రాచీన పతియొక్క వక్షస్థలమందే మరల విరాజమాన యయ్యెను.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా! లక్ష్మీదేవి పుట్టి శ్రీఅజిత
భగవానుని వరించినఁ దరువాత సముద్రము మరల మధింపఁ
బడెను.”

....

ధన్వంతరి అవతారము - అమృతోత్పత్తి

శ్లో॥ అమృతా పూర్ణకలశం బిభ్ర ద్వలయ భూషితః
నవై భగవతః సాక్షా ద్విష్ణోరంశాంన సంభవః॥
ధన్వంతరి రితి ఖ్యాత ఆయుర్వేద దృగిజ్యబాక్॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౮ ఆ. ౩౪ శ్లో॥

సీ॥ తరుణుండు దీర్ఘ దోర్దండుండు గంబుకం
ధరుఁడు పీఠాంబరధారి స్రగివి
లాసిత భూషణాలంకృతుం డరుణాక్షుఁ
డఁన్నఁగోరస్కుఁడత్యుత్తముండు
నీలకుంచిత కేశ నివహుండు జలధర
శ్యాముండు మృగరాజ సత్త్వశాలి
మణికుండలుఁడు రత్న మంజీరుఁడచ్యుతు
నంశాంశ సంభవుం డమలమూర్తి

ఆ॥ భూరియాగభాగ భోక్త ధన్వంతరి
 యనఁగ నమృత కలశ హస్తుఁడగుచు
 నిఖిలవైద్యశాస్త్ర నిపుణుఁ డాయుర్వేది
 వేల్పు వెఱ్ఱ గడలి వెడలి వచ్చె॥

శ్రీమదాంధ భాగవతము

భగవంతునియొక్క ఒక్కొక్కలీలలో ననేకకారణము లిమిడి యుండును. రోగములు సనాతనములు. రోగ చికిత్సలును సనాతనములే. రోగములు పాపములవలన వచ్చును. సృష్ట్యాది మందు బొత్తుగాఁ బాపములే లేనప్పుడు రోగములును లేవు పూర్వము కృతయుగమంతము కాఁగానే ధ్యాన స్థానమున యజ్ఞ మాగాదుల వ్రచారము జరిగెను. అప్పుడు నేను గొప్ప నీవు తక్కువయను భావము లుత్పన్నములయ్యెను. రాగద్వేషభీజములు పుట్టెను, దక్షయజ్ఞము నుండి కలహము ప్రారంభమయ్యెను. అప్పటినుండి రోగము లుత్పన్నము లయ్యెను. రోగము లుత్పన్నములు కాఁగానే వానికిఁజికిత్స నొనర్చి బ్రతుకు వైద్యులు వెలసిరి.

ఆర్యశాస్త్రములందు భావమునకుఁ బ్రధాన మొసంగిరి. నికృష్టాజీవికను నిర్వహించువారు నికృష్టులుగా నెన్నఁబడిరి. శవ హస్తమునుండి దానమును బట్టువాఁడు మహా పాత్రుఁడగు నాచార్య బ్రాహ్మణుడైనను వాని ఆ జీవిక అధమమైన దగుటచే నస్పర్శుఁడుగ నెన్నఁబడెను. ఈ విధముగనే తుఃఖితులయొక్క దుఃఖమును

బోగొట్టుట, రోగ వ్యాకులతను జెందినవారి కౌషధము ద్వారా నిరోగులనొనర్చుటయును నిది గొప్ప పుణ్యకార్యము, కాని దానికి ధనమును దీసికొని ఆ జీవికను నడుపుకొనుట నికృష్టకార్యము. అధర్మవృత్తి. అందువలననే వైద్యవిద్యను వేద వాదులధర్మాధముగ నెన్నిరి. వైద్యులకు యజ్ఞమున భాగములేదు. భగవానుఁడు భక్తవత్సలుడు. అందువలన నిప్పుడాతఁడు వైద్యావతారమును ధరించెను. ఆతఁడమృతము నొసంగుటచే దేవతలు స్వార్థవశమున వైద్యులగును యజ్ఞభాగము నొసఁగిరి. ప్రపంచమునఁ జమత్కారమునకు నమస్కారము పెట్టవలెను. ఎవరి వద్దనైన నేమైన నుండిన వారితో సంబంధమును బెట్టుకొనుట మనము గౌరవముగ భావించుము. ఎవరి దగ్గరనైన నేమియును లేకుండిన వారితో మాటలాడుట వ్యర్థమునుకొందుము. కావున నీయవతారము వట్టిచేతులతో రాలేదు చేతితో నమృతకలశమును బట్టుకొని యుత్పన్నమయ్యెను.

శ్రీశుకదేవు డిట్లనెను :- “రాజా ! లక్ష్మీదేవి శ్రీమన్నారాయణుని కంఠమందు విషయమాలను వేయఁగా భగ వానుఁడును సంతోషమున నామెను దన హృదయహారముగ జేసికొనగా దేవాసురులు లక్ష్మీదేవి విషయములో నిరాశను జెందిరి. వారందరును నామెను మాతృభావమున స్వీకరించిరి.”

సముద్రము మధింపఁబడెను. ఇంతలోనే మదముచే విఘూర్ణనేత్రములు కలిగినదియును, నలసట చెందినదియు, దూగు ఛండునదియు, మదమత్తయై యుండినదియు నగు వారుణీయను

సుందరి యుదయించెను. అందరును ననురాగభరిత దృష్టులతోఁ జూడసాగిరి ! భగవానుఁడిట్లనుకొనెను :- ఈమెను దేవతలు గ్రహించిరా ! వీరు సదా వారుణీమదమునఁ జూర్చులై నన్ను మరువఁగలరు. అందువలన నాతఁడు మొదటనే యిట్లనెను:-నాయనలారా! ఈమె యసురుల భాగమునకు సంబంధించిన సొత్తు మనము వారికన్యాయము చేయరాదు.'

అనురులు హర్షోల్లాస స్వరమున శ్రీఘముగ నైక్య కంఠమున నిట్లనిరి :- “అవునవును ఈమె మా భాగమునకే రావలయును. మే మీమెను నవశ్యము గ్రహించెదము.” ఇట్లు పలికి ఆ యసురులందరును శ్రీహరి సమ్మతిచే వారుణీ దేవిని గ్రహించిరి. భగవానుఁడు సమ్మతించుటచే సురలు విరోధింపలేదు. వారును దీని ననుమోదించిరి.

సముద్రమంథన మింకను నాగిపోలేదు. అమృతోత్పాదనము కావించు సంకల్పమింకను నెరవేరలేదు. అమృతోత్పాదనమగువరకు జరిశ్రమ మొనర్చుటయే పురుషార్థము. నియమ పూర్వకముగ ధైర్యముతో విఘ్నముల నెదుర్కొనుచు నవ్యగ్రభావముతోఁ దన కార్యమందు నిమగ్నుఁడై యుండువాని కొకానొక దినమున నవశ్యము సఫలత ప్రాప్తించితిరును ఇట్లాలోచించుకొని దేవాసురులు ద్విగుణీకృతోత్సాహముతో సముద్రమును షఠించుచుండిరి. ఈసారి వారి పరిశ్రమము సఫలమయ్యెను. సముద్రమునుండి సాక్షాత్తుగ విష్ణుభగవానుని అంశావతారుఁడగు ధన్వంతరి ప్రకటమయ్యెను.

ఆతని భుజములు స్థూలముగను, బొడవుగను, గండరములు తేలి సుందరముగను మనోహరముగను నుండెను. ఆతని కంఠము శంఖమువలెనుండెను. ఆతని దీర్ఘాయత అరుణ విశాల నేత్రములు వికచకమలములవలె నుండెను. ఆతని శరీరము సుందరముగను, సుసుపుగను, శ్యామవర్ణముగను నుండెను. సవీన తరుణావస్థగ నుండెను. కంఠమున నల్లూన పుష్పములతోఁ గూడిన సుగంధిత బృహన్మాళ మోక్షాశ్శ వరకును వ్రేలాడుచుండెను. అంగప్రత్యంగములందు తత్తాత్సానీయ అమూల్యా భరణములను ధరించియుండెను. ఆతని శోభాయుక్తమగు సుందర శరీరమునఁ బీతవర్ణముగ నున్న నులిపిరి పట్టువస్త్రము తళ తళ మెరయుచు శోభించుచుండెను. అది వాయువశమున నటు నిటు నెగురుచుఁ దన బాల సులభ చాపల్యమును బ్రదర్శించుచుండెను. విశాల వక్షఃస్థలమున మణి మయహారములు విద్యుత్ప్రభా సదృశముగఁ దళుకు దళుకున మెరయుచుండెను. కర్ణములం ద్యంత స్వచ్ఛములును బ్రకాశ మానములును నగు మణిమయ కుండలములూగుచు మెరయుచుండెను. అవి శోభాయమానముగ నుండెను. నల్ల నల్లగ నున్న నుంగరములు తిరిగిన వెండ్రుకలు సుగంధ ద్రవ్యములచే బాగుగా దువ్వి చిక్కుదీయఁజడి, అలకావళి కదలుచుఁ దమ కుటిలత్వ ముండును దమకాంతులను వెదజల్లుచుండెను. అవి దర్శకుల మనములను దృప్తినిఁ గలిగించుచు నత్యంతాకర్షకముగను మనోహరము

గను నుండెను. ఇట్టి ధన్వంతరి తన అంగుళీయ కంకణాదులచే విభూషితములైన హస్తములందు సువర్ణ పూర్ణకలశమును బట్టుకొని బయటకు వచ్చెను.

శ్రీ శుకుఁడెట్లనెను:- “రాజా ! ఈ సముద్రమంథన లీలలో నొక్కసారిగా భగవంతుఁడు ధరించినన్ని యవతారములను నింక నే లీలలోను ధరించియుండలేదు. ఈ ధన్వంతరియును భగవానుఁడు శ్రీహరియొక్క అంశావతారమే. భగవంతుని చతుర్వింశతి ఆవతారములలో ధన్వంతరి యవతారమును గలదు. ఈతఁడె వృధివి యందాయుర్వేద విద్యను బ్రచారమును గావించెను. దీని వలన వాయువు సురక్షితమగును, వృద్ధియగును, నకాలమృత్యువు లను దప్పించుకొన వచ్చును. ఈతఁడే ఆయుర్వేద విద్యకుఁ బ్రథమాచార్యుఁడుగ నెన్నఁబడుచున్నాడు. ఆతని నామసంక్తిరనముచే సమస్తరోగములును నశింపఁగలవు. ఈతఁడు చేతిలో నమృత కలశమును బట్టుకొని పుట్టెను.

ధన్వంతరి చేతిలో నమృత కలశమును బట్టుకొనియుండుటనుగాంచి అందరును హర్షకారణమున నృత్యము చేయసాగిరి. అమృత రూపమగు రవినిఁ గాంచఁగానే అందర యొక్క ముఖకమలములు వికసించెను. అందరును వెంటనే వాసుకిని వదలివైచిరి. సముద్రమంథన కార్యము సమాప్తమయ్యెను. అందరును నాశాభరిత దృష్టులతో నాయమృత పూరిత కలశమువైపునఁ జూచుచుండిరి. దానినిఁ దీసికొనుటకును, దానిని రుచిచూచుటకును నందరును

వ్యక్తులైయుండిరి. ఎంతో ప్రతీక్షతోడను, నెన్నో విఘ్నబాధల తోడను నుత్పన్నమైన వస్తువును గాంచుట కెంతో ఉత్సాహమును, ఇట్టి సమయములం దెవరికో గాని ధైర్యముండదు. అజితేంద్రియులును, సాధన మూలమునఁ దమ యింద్రియములను సంయమము చేయనివారును నిట్టి సమయములందు దమ ధైర్యము నుండి విచలితులగు చుందురు, అమృతమును జూడఁగనే అందఱు మనస్సులలోను తోభము పుట్టెను, సమస్త కర్తవ్యములకును దిలాంజలుల నొనంగి, ఎవరికి వారు తమ స్వార్థమును గూర్చి ఆలోచింప అందరును నమృతమును నొంటరిగాఁ ద్రాగివేయుటకుఁ బ్రయత్నించుచుండిరి. అందువలనఁ బుట్టఁగానే అమృతము కొరకు లాగులాట పెనఁగులాట ఆరంభమయ్యెను.

శ్రీ శుకదేవుడిట్లనెను :- “అమృత భరిత కలశమునుకాంచి సమస్త వస్తువులమీఁదను మొదటినుండియు మనస్సును బోనిచ్చిన నసురులిప్పుడు దానిని లాగుకొనుటకుఁ బ్రయత్నము చేయుచుండిరి.

అమృతము కొర కనురులందు బరస్పర కలహము

శ్లో॥ మిథః కలిరహః ప్రేషాః తదర్థే తర్ష చేతసామ్

అహం పూర్వమహం పూర్వం నత్వం నత్వమితి వ్రభో॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౮ అ, ౩౮ శ్లో॥

వ. రాజా! అసురులమృత కలశమును గొనిపోగా నా
యమృతలోలుపులగు దైత్యులందుఁ బరస్పర కలహము చెలరేగెను.
నేను ముందు ద్రావెదనని నేను ముందు ద్రావెదనని ఒకఁడనఁగా నీవు
కాదు నీవు కాదని వేరొకఁడు లాగుకొని కలహించుకొనుచుండిరి.

అధర్మముచే-పాశవికబలముచేఁ బ్రాప్తించిన సంపత్తి-
ప్రాప్తించినపుడు మాత్రము క్షణిక సుఖము కలుగును, పరిణా-
మమున దుఃఖమే కలుగును. అధర్మముచే నుత్పన్నమైన ధనముచే
నెవనికైనను సమృద్ధి కలిగినచో సమస్త చోటులు ధనికులును
శ్రీమంతులును గావలయును. చాల రాజకీయోద్యోగులు అభియో-
గములందు సీత్యమును బ్రజల నుండి మిక్కిలిగ ధనమును నను-
చితముగఁ గైకొనుచుందురు, దానిని సుకృతమంటి పెనియోగించి
నచో నందరును ధనికులగుదురు. కాని సాధారణముగఁ జూడఁగా
నీవిధముగ అధర్మముగను నన్యాయముగను ధనము సంపాదించు
వారికి కడుపు నిండనే నిండదు. వానివంశము నిలువదు. ధన మే
విధముగ వచ్చినదో ఆ విధముగనే పోవును. ఈ విషయమున నొక

గాఢ కలదు. ఒకానొక వేశ్య వృద్ధావస్థలో ధర్మకర్మ తొనర్పఁ దలఁచెను. ఆమె యిట్లనుకొనెను :- పితృపక్షమున శ్రాద్ధ మొనర్చుట మహాపుణ్యము కావున నేనును శ్రాద్ధ మొనర్చెదను. ధనము నకు గొడువలేదు. ఆమె బ్రాహ్మణుఁడు తన యభిప్రాయమును జెప్పెను. అప్పుడిప్పుడివలె ఘోర కఠిన్యము రాలేదు. వేశ్య వలనఁ బొత్తరను గ్రహించుటకే బ్రాహ్మణుఁడును నంగీకరింప లేదు. ఈ విషయ మొక ముసలి ధూర్జనకు దెలిసెను. ఆతఁడు చక్కఁగఁ దలకమును దిద్దుకొని బ్రాహ్మణ పేషమును ధరించి వేశ్య కడకుఁబోయి “అమ్మా! ఆశీర్వాద”మనెను.

ఆమె లేచి వృద్ధ కపట వేషధారియగు బ్రాహ్మణునకు స్వాగత మొసంగి యిట్లనెను :- “స్వామీ! మీరు దయచేసినారు మా యింట నిత్యమొక బ్రాహ్మణుఁడు భోజనము చేయవలెను. పొత్తరు తీసుకొని పొండు.”

వృద్ధధూర్జుఁ డిట్లనెను :- “అమ్మాయీ! ఏమంటివి. మీ ధన ధాన్యములు నికృష్టములైనవి. బ్రాహ్మణుడేల గ్రహించును. కాని మీ బోటివారికి ఉద్ధారమెట్లు కలుగును? కానిమ్ము నేను వట్టి ధాన్యమునే తీసికొందును. వేశ్య దీనిని సహర్షముగ నంగీకరించెను. ప్రతి దినమును మోయనులు తీసికొని పోవుచుండెను. ప్రతిదినము వప్పు పరమ స్నానములను జేసికొనుచుండెను. ఆమె ప్రతి దినమును నొక సువర్ణ ముద్రకను దక్షణ నిచ్చుచుండెను. ఈ విధముగఁ బ్రభునారు ధనములు విక్కిలి యానందముగ జరిగెను. చివరకు

వేశ్య ధూర్తమహారాజు చరిణ ప్రతాపనమొనర్చి పాద తీర్థమును బుచ్చుకొనెను. వస్త్రధనాదులను దానమొసంగి చేతులు జోడించుకొని యిట్లనెను :- “స్వామీ ! కొంచెముగ నాశీర్వాదింపుడు.”

ధూర్తుడు సమస్త వస్తువులను మాటగట్టుకొని యుంచుకొని యిట్లనెను.

ఆ॥ హాయిగా జరిగె మ హాలయ పక్షంబు

వప్పుపాయసముల నప్పశింప

పాపద్రవ్య మిపుడు పాపికే పోయెను

వేశ్యదీవు ధూర్త విభుడ నేను॥

ఇట్లువలికి ఆతడు వెడలిపోయెను. సారాంశ మేమనగా ధనమెట్లు వచ్చినదో అది అట్టి పనికి వినియోగింపఁ బడును. ఇతరులను విశ్వాసఘాత మొనర్చి సంపాదించి తెచ్చిన ధనమును సాధారణముగ దానిననుభవింపఁ జాలరు.

శ్రీ శుకదేవుఁ డిట్లనెను:- రాజా ! దేవతలు చాలపరిశ్రమమును గావించిరి భగవదాజ్ఞను మన్నించి నంతోషమును జెందిరి. ఏవస్తువు మీదకును మనస్సును బోసీయలేదు. దైత్యులకులొంగియే యుండిరి. దైత్యులు వారికంటె బలవంతులు వీరికిఁ గేవల మజిత భగవానుని అండయే. భగవంతుని అండచేతనే వారు ప్రయత్న మొనర్చిరి పరిశ్రమచే నమృతము సుతృప్తము కావించుకొనిరి. తాని శ్మశానము నుండియు నొక ఆచారము వచ్చుచున్నది. కొద్ది

వారు పరిశ్రమ మొనర్చి యుత్పత్తియునర్చుటయును బలవంతులు దానినుపభోగించుటయును జరుగుచున్నది. ఏలయనఁగా నిష్ఠురును భగవంతుని విశ్వసింపరు నిర్బలమగు ధర్మమును బలవంతమగు నధర్మ మణచును. నిర్బలుడైనను భగవాను నాశ్రయించి ప్రయత్న మొనర్చినచో నాసుమధుర ఫలము వానికి ప్రాప్తించును. బలవంతులు ముఖములు చూచుకొనుచునట్లే యుండురు, కొంత కాల మన్యాయయగు బలవంతుఁడు ఆనందమును జెందిన జెందును గాక వారు రిక్తహస్తులు కావలసి వచ్చును.

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను:- “రాజా ! అసురు లత్యంత లోలు పులు. వారు సముద్రమునుండి వచ్చిన ప్రతివస్తువును దీసికొనఁడలచిరి. భగవంతుఁడు మధ్య నుండుట చేతను దేవతలందరును నోర్పుతో నుండుట చేతను వారిత వరకు తోడ్పడు చుండిరి. పోరాడఁ జాలక పోయిరి. ఇప్పుడు ధన్వంతరి చేతిలో నమృత కలశమును జూడఁగానే వెంటనే వారందరును దాని మీఁద విరుచుకొని వడి, ఆ యమృతమును వారును వీరును లాగుకొనుచుండిరిఁ ఱ్షణములో వస్తువు వారిదయ్యెను. దేవతలారక జూచుచుండిరి. దైత్యులు వడఁబీసుకొని పోయిరి. వస్తువును దీసికొని పారిపోయిరి.

దేవతల ముఖము నల్లబడి పోయెను. వారత్యంత దుఃఖితులైరి. ఒరినొకరు ధిక్కరించు కొనుచుండిరి. ‘నీ యజాగ్రత వలననే నిట్లైనదని యొక్కఁడునును, ఇంకొకఁడంతయును గష్టపడితిమి;

వడఁబీకుకొని పోయిరిగదా !' యనెను. అంతయును బేడయును బెల్లమైపోయెను. వారత్యంతదీనులై మలిన ముఖములతో శ్రీహరి శరణు వేడిరి. ఓడినవానికి హరియే దిక్కు.

దీన దయాశుఁడగు దామోదరునకు దేవతల దీనదశను జూడగనే దయ కలిగెను. పారినోదార్చుచు నారఁడిట్లనెను:- దేవ తలారా ! ఇంతలోనే బయటపడెదరేల ? చింతింప వలసిన పనిలేదు మీరు నన్ను విశ్వసించుఁడు. నేను మీకు తప్పక అమృతము నొసంగెదను తప్పక నొసంగెదను. ఇది నా ప్రతిజ్ఞ. నా మాయచే మాయావులగు దైత్యులను మోహమునఁ బడవైచి, వారి కుక్కుటమునకు ఫలమనుభవింపఁ జేసెదను. అమృతమును వారినుండిలాగు కొని మీ కిప్పించెదను. కడుపు నిండ ద్రావించెదను. చివరకువారిని గ్రుడ్ల గూబలను జేసి కూర్చుండ బెట్టెదను."

భగవంతుని యీ యాశ్వాసమున దేవతల దుఃఖము దూర మయ్యెను. వారు భగవద్వచనములను విశ్వసించి నిశ్చింతులైరి. అటుల ససురులమృతమును గైకొని పారిపోయిరి. సమస్తాసురులు వారి వెంటఁబడిరి. దేవతలు మెదలకుండ నచ్చటనే భగవంతుని మీద భారమునువైచి కూర్చుండిరి.

దైత్యులలోను గొందరు బలవంతులు. కొందరు నిర్బలులు. కొందరు చిన్నవారు కొందరు పెద్దవారు. కొందరు మంచివారు కొందరు పోకిరులు. కొందరు సరసులు కొందరు పెడకట్టెలు, మన స్సుతోఁ గఱ్ఱము కళవాడందఱతోడను గఱ్ఱ మొనర్చును. అన్న

దమ్ములనుకూడ మోసగించును. తండ్రి బ్రదికి యుండఁగానే వాని మీద నధికారమును వహింపఁజూచును అసురులలో బలవంతు లిట్లనిరి, “ముందుగా మనము త్రాగుదుము. తరువాత నితరులు త్రాగగలరు” ఇంకొకఁడిట్లనెను:- “అదెట్లు ? నీకు బంగారురెక్కలున్నవా ? ముందుగా మేము త్రాగవలయును” మరియొకఁడిట్లనెను:- “నీవని, నేనని, యెందులకు ? అందరమును సమానముగఁ బంచుకొందుము.”

నిర్బలులైన మాటలునేర్చు కలవారు మన కమృతమునీయరని, ధర్మము నాశ్రయింగిరి. ఇచ్చట తమపప్పులుడకవని తెలిసికొనిన వారు ధర్మమునుగైకొని ధార్మికముగ నది సార్వజనికముగ గుండవలయుననుచుండిరి, ఇట్టిదుర్బలురగు నసురులు జనమునకు ధర్మప్రతినిధులై అసూయాద్వేషములను స్వార్థమును నాశ్రయించి యిట్లనిరి:- ‘సోదరులారా ! మేము ధర్మవిషయమును జెప్పుచున్నాము. దేవతలును దైత్యులును సమానముగఁ బరిశ్రమ మొనర్చిరి. అందరకును సమానభాగములు లభింపవలయుననుట న్యాయము. బలవంతుఁడంతయు చీల్చివేయ గూడదు. నిర్బలు డట్లు నోరుతెరుచుకొని చూచుచుండవలసినదేనా ? అన్యాయమొనర్పఁగూడదు. అధర్మము నాశ్రయింపకుఁడు లోక పరలోక విచార మొనర్చుఁడు. ‘యతో ధర్మస్తతో జయః’ ఎచ్చట ధర్మముండునో అచ్చట విజయము కలుగును. ధర్మము నెవరు రక్షించెదరో వారిని ధర్మము రక్షించును. కావున ధర్మరక్షణ మొనర్చుటచే మీకుఁ గల్యాణము కలుగఁగలదు,” సనాతన ధర్మమునకు జయమగుగాక !”

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను:- “రాజా! ఆయసురశీఘ్రకారముగ సమ్మతము కొరకు బరస్పరము వాదవివాదములొనర్పసాగిరి. దూరముల నుండి వారికి గలగల శబ్దము వినిపించెను. అసుర లమ్మతమును మరచి యావైపుననే చూచునంతటి ఆకర్షణముగ నాధ్వనియుండెను. వారటు నిటు జూచుచుండిరి.

.....

మోహినీ అవతారము

శ్లో॥ ఏతస్మిన్నంతరే విష్ణుః సర్వోపాయ విదీశ్వరః ।
యోషిద్రూప మనిర్దేశ్యం దధార పరమాద్భుతమ్ ॥
ప్రేక్షణీ యోత్సల శ్యామం సర్వావయ వసుందరమ్ ।
సమాన కర్ణా భరణం సుకపోతోన్న తాననమ్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౮ అ. ౪౨ శ్లో॥

సీ॥ మెత్తని యడుగుల మెఱుఁగారు జానువు
లరఁటి కంబములదో యైనతొడలు
ఘనమగు జఘనంబుఁ గడులేత నడుమును
బల్లవారుణ కాంతిపాణి యుగముఁ
గడుదొడ్డ పాలిండ్లుఁ గంబు కంఠంబును
బింబాధరముఁ జంద్ర బింబముఖముఁ
దెలిగన్ను గవయును నలికుంతలంబును
బాలేందు సన్నిభ ఫాలతలము

తే॥ నమరఁ గుండల కేయూర హారకంక,
జాదులేపార మంజీర నాద మొప్ప
నల్లనవ్వులఁబద్మ దళాక్షుడసుర,
పతుల నడిఁగింప నాఁడురూపంబు దాల్చి ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

విరాగులు విరక్తిని వశపరచుకొందురు. ధన లోలుపులు ధనముద్వారా స్వీకరించెదరు. మానవంతుని నమ్మానము ద్వారా తమపక్షమునకుఁ దీసికొనవచ్చును. కొందరను గామినీద్వారా దాసునిగాఁజేసి కొనవచ్చును. ఎవరు దేనినిఁగాంక్షించునో, దేని మీఁదవానికి వ్యసనముండునో వానిని దానిద్వారా వశపరచుకొని వాని చేఁబనులు చేయించుకొనవచ్చును. ప్రపంచములోఁ బ్రియత్వమపేక్షా కృతమైనది. సాధారణముగ మనకెవరి మీఁదను ద్వేషము తేక, ఆకర్షణమున్నచో వారందరును మనకుఁబ్రియులే, కాని యెవరిలో నెంత యధికముగ నాకర్షణముండునో అంత ప్రియులుగ నెన్నఁబడుచుందురు. ఎవరి యెడల నాకర్షణ మత్యధికముగ నుండునో వారికి సర్వస్వము నర్పించుచుందురు, వారికీయరాని వస్తువనునది యుండదు. వర్షాకాలములోఁ బతంగములు జ్యోతినిఁ గాంచి ఆకర్షింపఁబడి దానిలోఁబడును చివరకుఁ దమ సర్వస్వమును బోగొట్టుకొని ప్రాణములను గూడ నర్పించును, ప్రపంచములో ధూపాకర్షణమే లేకున్నచో నీప్రపంచ చక్రమే తిరుగదు.

ప్రపంచాకర్షణము చేతనే యీ సృష్టి క్రమము నడుచుచున్నది. జీవికర్మమును వీడి అనుచితాకర్షణములోఁ బడినచో నాతఁడు మోసఁబడి పోవును. అప్పుడంతయును గోల్పోవును.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! అమృతమును గోల్పోయి దేవతలు దుఃఖులుకాఁగా, దుఃఖితుల దుఃఖములను బోఁగొట్టు దీన దయాశుఁ డిట్లనెను :- మీరు నిరాశను జెందకుడు. నన్ను శరణు వేడినవాఱు నిరాశను జెందరాదు. నేను మీకిష్టము వచ్చినట్లమృతమును పోసెదను.”

దేవతలు నిరాశాన్వరమున నిట్లనిరి :- “స్వామీ ! ఇంకేమి పోసెదరు? ఇప్పుడా దుష్టులగు దైత్యులు లాగుకొని పోయినారు. వాఱు దానిని మిగులనిచ్చెదరా? పోఁగానే త్రాగివైచెదఱు ఇప్పుడు వారితో యుద్ధమొనర్చి బలవంతముగఁ ద్రాగనీయకుండు ప్రయత్న మొనర్చినచో వారు ద్రావను ద్రావరు, మనలను ద్రావనీయరు, నేలమీదఁ బారపోసెదరు నీటిలోఁ గుమ్మరించెదరు. ఇప్పుడు వారి చేతినుండి లాగుకొనుట కే యపాయమును దోచుటలేదు.”

ఇది విని భగవానుఁడు నవ్వి యిట్లనెను :- “దేవతలారా ! మీరు నన్ను విశ్వసించుటలేదు. మీరు మందరా చలమునెత్తఁజాలక పోయితిరి. ఆ సమయమున నేనెట్లు లీలగాఁ దెచ్చితిని? మీరు మధించుటలో నిరాశ చెందఁగా నా సమయమున నేను స్వయముగ మధించి మీకు సహకార మొసంగలేదా? మందరము జలములలో మునుగు చుండఁగా నా సమయమునఁ గచ్ఛపమునై నేను దానిని

నావీపుమీద ధరింపలేదా ? ఉపాయములు నాకు దెలియును. మీరు చూచుచుండుడు. దైత్యుల మృతమును ద్రాగనులేరు, పారవేయరు, సంతోషముతో, బుద్ధిపూర్వకముగ వారు నాకమృత కలశము నొసంగెదరు. నేను బాము చావకుండునట్లును బడిత విఱుగకుండు నట్లును జూచెదను మీరు నాచాతురినిఁ జూచుచుండుడు.

దేవతలిట్లనిరి :- “మంచిది స్వామీ ! మీరు సర్వజ్ఞులరు, సర్వసమర్థులరు, సమస్తమును జేయగలరు.”

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! ఇట్లు పలికి శ్రీహరి అంతర్హితఁడయ్యెను మాయవిశారదుఁడును, నటనాగురుఁడగు భగవానుఁడు దేవతలేమి, దేవాధి దేవుఁడగు మహా దేవుఁడును నారహాస్యమును దెలిసికొన జాలక, కొంచెముసేపు విమోహితుఁడయ్యెను.

అమృతము కొరకు దైత్యులు పరస్పరము కలహమొనర్చుకొనుచుండిరి. ఆ యమరౌషధము కొరకు స్వాభావిక సౌహార్ద్రము సమఁ దిలాంజలి నొసంగి వారు దస్య ధర్మమందుఁ బ్రవృత్తులై అమృత పాత్రమును లాగుకొనుటకుఁ గలియఁబడుచుండిరి. ఆ సమయమునఁ గమ్మని ధ్వనిని విని వారందరును జెవులను నిక్కఁబొడిచిరి పిల్లవాఁడేదైనను మారాము చేయుచు నేడ్చుచుండినచో నా సమయమునఁదల్లి నేచో మిత్రాయినో, లేక సుందరముగ మెఱయుచుండు నాట వస్తువునో చూపిన నేడ్పును వదలి దాని యందనురకుఁడె నట్లు దైత్యులు పోరాటములను మరచి యాధ్వని నన్నే

షించుచుండిరి. ఇంతలో వారటు జూడఁగా నెదురుగాఁ బదనారేండ్లు వయస్సుగల శ్యామ తన ప్రకాశముచే దిశదిశలను దేదీప్యమాన మొనర్చుచు వచ్చుచుండెను. ఆమె రూప సౌందర్యమద్భుతముగను, ననిర్వచనీయముగను ననుపమానముగను, శ్యామముగను నిండుగ నుండెను. ఆమె అంగ ప్రత్యంగములనుండి సౌందర్యము వెలి గ్రక్కుచుండెను ఆమె కర్ణకుండలములు, కించిదున్నతమైన గోశ కపోలములకాంతి నత్యధికకర్ణ మొనర్చుచుండెను. మనోహర ముఖ మున వంకర దిరిగిన ముక్కు చిలుక ముక్కును దిరస్కరించు చుండెను. అర్థోస్మిలిత కమలము వలెనున్న మనోహర ముఖము నందు మందహాసము తళుక్కు మనుచుండెను. ఆమె నుండి మాదక దివ్యగంధము బయలుదేరి దశదిశలను సువాసిత మొనర్చుచుండెను. ఆ గంధమునకును, మకరందమునకును లోభపడిన మత్త మధు వములు కమలమను భ్రమచే నామె ముఖమునకు నలువైపులను మూఁగుచుండెను. యౌవనోత్తేజము కారణమున నామె యౌవన సౌందర్యము రాటుదేలెను. అందులో స్వాభావిక యుద్ధత్వమును, నైసర్గిక యమాయకత్వమును, స్త్రీ సులభ చాంచల్యమునఁ గ్రీడించు చుండెను. క్రీడార్థముగను, లీలగను ముఖముపై వ్రాలవచ్చిన భృంగములను దోలుచుఁ గరకంకణములను నాభూషణములను గల గల లాడించుచు, గాలికెగురుచు తొలిఁగిన వస్త్రమును సవరించు కొనుచు, నామె మంద మందగతిచే నసురులవైపునకు వచ్చుచుండెను. ఒక క్రీడాకందుకమామె కమనీయ కరకమలము లందుచుండెను. రెండు కఠోర కందుకములను తన రవికెలో దాచుకొని యుండెను. ఉదరము కృశమైన దగుటచే నామె వెనుకను చూచు

లతవలె వంగుచుండెను. నితంబముల భారకారణమున నామె పాద
తలము లిసుకలో దిగఁబడిపోవుచుండెను. ఆ పాదముల నెత్తునపుడు
ముఖమున శ్రమయుక్తమగు ముడుపుండుటచే స్వేదకణములుచిన్న
చిన్న ముత్యములవలె మెరయుచుండెను. సర్పిణివలె నున్న నామె
వేణి పృష్ఠదేశమున వ్రేలాడుచు వాయువేగము చేతను గమనశ్రమ
నేతను గుటిలముగఁ గదలుచుండెను. దానిలోఁ దురిమిన మాలతీ,
మల్లికా కుసుమములు వాడి వాడి అచ్చటచ్చట వ్రాలుచుండెను.
కంఠమున నున్న మణులును, రత్నముల మాలలును వక్షఃస్థల
స్పర్శచేఁ జంచలము లగుచుండెను. మృణాళ సదృశమగునత్యంత
కోమల విశాల భుజములందు కంకణములు, బాబూబందులు, అంగ
దాది భూషణములచే నలంకరింపఁబడెను. అవి శబ్దము లొనర్చు
చుండెను. నిర్మల వస్త్ర వ్రేష్టితమగు నితంబ బింబద్వయము మీఁద
నువర్ణమయమైన మొలనూలు విద్యుత్తువలె మెరయుచు మంజీరము
వలె శబ్దించుచుండెను. జఘనోరువుల భారముచే నారక్త పాదద్వ
యము నూపుర ఝంకార సహితముగ మెల్ల మెల్లఁగా నుండి యుండి
ప్రమోగుచుండెను.

ఆ సబలయగు నబల సలజ్ఞా మందహాసము తోడను, భూ
భంగిమలతోఁగూడిన కటాక్షపాతముతోఁ గూడిన యాయత్యద్భుత
రూపమును గాంచిన దైత్యయాధపతుల హృదయములందు గామో
ద్ధీపన మొనర్చుచుండెను. శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! లీలా
వేశమున నీ లీలన యెవరో కాదు, ఘనశ్యాముఁడగు శ్రీహరియే
యీ రూపమును ధరించెనను సంగతి నీవు మరవరాదు. లక్ష్మికి

మగడైన వాడిప్పుడు ఎక్కికి జైతికై యెవచ్చినాడు ఎవడి వరమ
 వూరినీయమును, వందనీయముగను రూపమునందుఁ గాచు వావ
 మును గలిగియుండునో ఆతఁడు నరకమున కధికారి యగును.
 దైత్యులే యిట్టి వావమును జేందెదరు. దేవతలీ రూపమునకు నశ్రు
 విమోచనముగావించి భక్తితో మాటిమాటికినిఁ బ్రణామము కావించె
 దరు. ఆతని పాదధూళిని శ్రద్ధతో శిరస్సున ధరించెదరు. కావున
 రాజా! ఈ మోహినీ భగవతి అసురుల మనస్సులను మఢించుచు
 మందహాసముచే మూర్ఖులను మోహింపజేయుచు నసురులకుఁ
 గొంచెము దూరముగ నిలుచుండెను.

ఆమెను జూడఁగానే అసురులందరును దమ్ముఁదాము మరచి
 పరస్పర మిట్లనుకొనిరి! “ఆహా! ఈ కామినియొక్క కాంతి
 యెంతటి కమనీయమైనది! ఈమె వేషమెంత విశుద్ధముగను విచి
 త్రముగనున్నది. ఎంతటియౌవనారంభ నూతనావస్థ! ఈమె
 యెవరోకదా! దేవతలకీ సౌందర్యము లేదు. గంధర్వవిద్యాధర
 యువతులందును నిట్టి యనవద్య సౌందర్యము కనబడుటలేదు.
 ఇదిస్పష్టికతీతమగు సౌందర్యము. ఇట్టి రూపలావణ్యమీ భూమండ
 లమందు నేటి వరకెన్నడును విననులేదు, చూడనులేదు. పోయి
 అడిగిచూడ మీమె యెవరో? ఏమి కావలయునో? మనకు దూర
 ముగ నేల నిలువఁబడి యున్నదో?” ఇట్లు పలుకుచుఁ గొందరుత్సా
 హకముగల అసురులు పరుచిడి సమీపమునకుఁబోయి చెరిరి. చాల
 మంది పెద్ద అసురులిడుచు వారిననుగమించిరి. కొందరు పెద్దలును
 వృద్ధులగువారు పైకి సీరపేక్షాభావమును బ్రదర్శించుచుఁదమ
 యుల్సాహము నాపుకొనుటచే వెనుకకుబోయి నిలిచిరి.

ఒక్కసారిగా నామె సనేక విధములఁ బ్రశ్నించిరి :- “దేవీ !
 సీవెవరెవు ? నీవెచ్చటనుండి వచ్చితివి ? సుశోభనీ ! నీకేమికావలెను ?
 మృగనయనీ ! నీకు మోహన మంతము తెలియునా ? భామినీ ?
 నీవెవరికుమార్తెవు ? ఇంకొకమాట నడుగఁ దలచుచున్నాము.
 అడుగ - నక్కరలేదు కాని యుండజాలక పోవుచున్నాము. నీ
 విప్పటి కెవరినైనను వివాహ మాడితివా ?”

మోహినీదేవి యెవరిప్రశ్నకు సమాధానమీయలేదు. తల
 వంచుకొని మెదలక నిలుచుండెను. మాటలు సాగించుట కనురులు
 మరల నిట్లనిరి :- “దేవీ ! దేవాసుర, సిద్ధ, గంధర్వ, చారణ,
 లోకపాలులెవరును నిన్నింతవరకు స్పర్శింపలేదని తోచుచున్నది.
 ఇంద్రాది లోకపాలురే నిన్నుఁ బొందజాలకున్న నిక నల్పవీర్యు
 లగు మానవులసంగతి చెప్పవలసినదేమున్నది ? మేమందరమును
 నీవిషయమును దెలియ నుత్సహించుచున్నాము. నీవు దేహధారులగు
 వారి నెవరి వీర్యము వలనను నుత్పన్నము కానట్లు తోచుచున్నది.
 సోఁజాత్తుగ బ్రహ్మ తనచేతులతోఁ బ్రవంచములోని సౌందర్యము
 నంతను బ్రోవుచేసి నిన్నునిర్మాణ మొనర్చినట్లున్నది. నానాక్లేశము
 లచేఁ గ్లాంతులగువారి మనస్సుల నానందమొనర్చుటకై దేహధారు
 లందు గల దయచే దైవము నిన్ను సృష్టించినట్లున్నది. పరస్పర
 మును గలహమునుజెందు మా అన్నదమ్ముల చాద వివాదమును
 శాంతింపజేయుటకై మాభాగ్యము నిన్నిచటికిఁ బంపినట్లున్నది.
 నీవెవరవు ? కృపతో నీ సంగతిని వివరింపుము.”

ఇన్ని యడిగినను మోహినీదేవి యేమియును బలుకలేదు. ఆమె మాటిమాటికి అసురులమీదఁ గటాక్షబాణములు నాగి యాగి విసరుచు వారి నధికాధికముగ వ్యధితుల నొనర్చుచుండెను. అప్పు డసురు లత్యధికముగ నధీరులై యిట్లనిరి:- “నీవెవెతెవైనఁ గానిమ్ము. నీకు నీపారివారక పరిచయముచే నేమి ప్రయోజనము ? నీ పరిచయము ప్రత్యక్షమే, ఇక మా పరిచయమును వినుము.” ఇప్పుడు మోహినీదేవి కొంచెముగఁ తలనూగించి వారి పరిచయము నొసంగ నాజ్ఞాపించెను. అప్పుడు వారు మిక్కిలి యుల్లాసముతో నిట్లనిరి :- “భగవతీ ! మేమందరమును గశ్యప మహాముని సంతానము, గొప్ప కులీనులము, శ్రేష్ఠకులమందు మేము పుట్టితిమి, మేమందరమును త్రిలోకముల కధీశ్వరులము.”

చిరునవ్వు నవ్వుచు మోహినీదేవి యిట్లనెను :- “అయితే మీరిచ్చట నేల గుమికూడినారు ?”

అంత నత్యంతా హ్లాదముతో నసురు లిట్లనిరి :- “భామినీ ! మేమందరమును గలిసి అమృతము కొరకు సముద్రమును మధించి తిమి !”

మోహినీదేవి యిట్లనెను :- “అయితే అమృతము వచ్చినదా ? శీఘ్రముగ నసురులిట్లనిరి :- “ఆఁ, వచ్చినది ? చూడు మిదియే అమృతకలశము.”

మోహినీదేవి యిట్లడిగెను :- “అయితే త్రాగరేల మీరు ? పోరాడు కొనెదరేల ?”

కొందరు నిర్బలులగు ససురులిట్లనిరి :- “ఈయమృత కల శమే కలహమునకుఁ గారణము, మా యీబలి ముందుగా మనము కడుపునిండఁ ద్రావి, తర్వాత నితఱుల కిచ్చెదమనుచున్నాఁడ, పంక్తి భేదము చేయరాదు, అందరకును సమానముగ నొసంగుడని మేమనుచున్నాము, ఈ విషయమున వాద వివాదము జరుగు చున్నది.”

వీణా వినిందితవాక్కులతో మోహినీదేవి నవ్వుచు నిట్లనెను:- “మీరు కులీనులై జగడమాడు కొనుచున్నారా? న్యాయానుకూల ముగఁ బంచుకొని త్రాగుఁడు.”

అంతనన్యులు చాలమంది యిట్లనిరి :- “దేవీ ! భగవంతుఁడు నీకు మేలు చేయుఁగాక ! నీవు ధర్మముగఁ జెప్పితివి, మేమందర మన్నదమ్ములయ్యు లోభవశమున నొక వస్తువుకొరకు పరస్పరము వైరమును బెట్టుకొని, వాద వివాదము లాడుకొని, కొట్టుకొను చున్నాము. నీవు పక్షపాతము లేని దానవు. నీవు మాకు మధ్య వర్తివై అన్నదమ్ములమగు మాకు న్యాయముగ నీ యమృతమును పంచి జాతి ద్రోహమును శాంతింపఁ జేయుము. గృహకలహము వలనఁ గలుగు కుల నాశనమునుండి మమ్ములను రక్షింపుము.” ఇట్లు పలికి యా యసురు లందరను సంబోధించుచు నిట్లనెను :- “చెప్పఁడయ్యా ! ఇది యందరకిష్టమేనా ? దేవి నందఱును మధ్య వర్తిగా నుండ నిచ్చగించెదరా ?”

అసురులందఱును మోహినీ వేషధారియగు భగవానుని మోహినీ మాయాకారణమున మోహితులైరి వారందఱు నామె

యెట్లు చెప్పిన నట్లుజేయుట కుద్యుక్తులగు చుండిరి ఆమె కటాక్ష సంకేతముచే వారి ప్రాణములనైన నొసంగుటకుఁ గటిబద్ధులై యుండిరి. అందఱును నొకే స్వరమునఁ జేతులనెత్తి యిట్లనిరి :-
 “మేమందరము సహర్షముగ నంగీకరించుచున్నాము. దేవి మన మధ్యవర్తిత్వమం దధి నాయకగ నుండుగాక ! ఆమె మనకు న్యాయాధీశ్వరి యగుగాక ! ఆమె నేమియు నీయకున్నను, విష మును ద్రావించినను మాకిష్టమే.”

ఇది విని మోహినీదేవి చిరునవ్వునవ్వుచుఁ తనకుటిలకటాక్ష భంగిమములతో దైత్యులవైపుఁజూచుచు నిట్లనెను :- “అసురులారా! మీరు కశ్యపుని సంతానమని చెప్పుచున్నారు. కాని నాకు మీరు వట్టి అమాయకులవలెఁ గనఁబడుచున్నారు.”

అసురులు సముత్సుకులై యిట్లనిరి :- ఏమమ్మా ! ఏమది ? మోహినీదేవియిట్లనియెను :- ఏమున్నది ? మీరు శ్రీమాయలోఁబడి పోయినారు. ఎచ్చటనైనను గామినులను విశ్వసించెదరటయ్యా ! ఏశ్రీయైనను, సతీసాధ్వీ, పతివ్రతయగు శ్రీయైనను, కులీన శ్రీయైనను, పీఠవ్రతవినియగు మాతయైనను విశ్వసింపవచ్చునుగాని పణ్యశ్రీ, వారాంగన, చంచలచిత్ర వ్యభిచారిణిని విశ్వసించువారు తెలిసి తెలిసి అగ్నిలో దుముకుటయే గదా ! పతంగముల వలె నామె రూపజ్యోతి లోఁబడి చచ్చుటయే కదా ! మీరు నన్నెరుఁగరు. నేనొక యిల్లాలనుగాను. వ్యభిచారిణియగు వేశ్యను. నన్నెవరు ప్రేమించె దరో, నాధ్యానమెవరు చేసెదరో, నావిషయములనే వినుచుందురో,

నాకే తమ సర్వస్వమును సమర్పించెదరో, నాపాదములనే సేవించెదరో, నన్నే హృదయమందు ధరించి నిద్రించెదరో, నన్ను దలచుకొని యేడ్చెదరో, నాచింతయందే తమ్ముడాము మరచెదరో, నేను వారిదానరగు చుందును. నేను నన్నుచారి కర్పించుకొందును. నేను వారి కఙ్గిన మగుదును. నన్ను మరచినవారు దుఃఖముల పాలగుదురు. నేనొక్కరికి సంబంధించినదానను గాను. అందరకును గావలసినదానను. ఇట్టిస్త్రీలను విశ్వసించుట మీబోటి స్వాభిమానులకు తగనివని."

ఇది వినగానే దైత్యులకు విశ్వాస మధికమయ్యెను. సూతు డిట్లనెను :- "మునులారా ! ఎవడైన దన యవగుణములను దనకుఁ దానే చెప్పఁజూనినచోవాని సత్యత యందందరకును విశ్వాసము కలుగును. కావున మిక్కిలి విశ్వాసముతో ననురులిట్లనిరి :- "నీ వెవతెవైనగానిమ్ము. మమ్ములను బ్రేమభరిత దృష్టులతోఁ జూచినఁ జాలును. ఇదియే మాకు కొల్ల."

మోహిని యిట్లనెను :- "వ్యభిచారిణీస్త్రీల దృష్టి స్వాభావికముగ నిట్లేయుండును. కాముకులు భ్రమవశమున నామెను బ్రేమమయయనుకొనుచుందురు. కమలిని స్వాభావికముగ వికసించును. కానిమధులోలుపులగు మూఢపథువములు అది తనను గాంచియే వికసించినదనియును, దన్ను రసము ద్రావుమని పిలచుచు గదలుచున్నదనియుఁ దలచును. అట్లే స్వైరిణి స్వభావానుసారముగ నవ్వును. కటాక్ష పాతమొనర్చును; కాని కాముకులు వాడు తమ

అమృతమును బంచు మోహినీదేవి

శ్లో॥ తస్యాం నరేంద్ర కరభౌరు దుశ్శర్దుకాల
శ్రోచీ తహాల స-గతిర్మద విహ్విలాషీ ।
సాకూజతీ కనక నూపుర శింజితేన
కుంభ స్తనీ కలశపాణి రథావివేశ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౯౭. ౧౭ శ్లో॥

పీ॥ పాలిండ్లపైనున్న పయ్యెద జాతించు
జాతించి మెల్లన చక్కనొత్తు
దక్కు దక్కను గండఫలకంబు లొలయించు
నొలయించి కెంగేల నుడ్డిగించుఁ
గడుమెఱుంగులు పాటు కడకన్ను లల్లార్చు
సల్లార్చి తెప్పల నండ గొలుపు
సవరని దరహాస చంద్రికఁ జిలికించుఁ
జిలికించి కెమ్మోవిఁ జిక్కువఱచు

తే॥ దళిత ధమ్మిల్ల కుసుమ గంధమ్ము నెఱపుఁ
గంకణాది రుణం కృతుల్ గడలు కొలుపు
నొడలి కాంతులు పట్టులే కులుకఁ బాటు
సన్నవలింపుఁ బయ్యెద సౌకళించు॥

శ్రీమదాంధ భాగవతము

జీవి యెవరియందు మోహమును జెందునో వారికి సర్వస్వమును నర్పించివేయును, కామవేగమంత ప్రబలమైనదనఁగా దానిలో వివేక మనునది యుండదు మానవుఁడు దేని మోహములోఁ బడునో దాని మాటఁబన్నియును బాగుగఁ గనఁబడును. ఆమె యొక్క ప్రతి చేష్టయును సుఖదముగఁ దోచును. వేషము కూడ గుణము ననుసరించియే ఁనఁబడును. మదము దిగిపోయిన తరువాత ధ్వానము కలుగును. అప్పుడాతని పొరపాటు గోచరమగును.

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! ఆ మోహినీదేవి తాను స్పష్టశబ్దములతోఁ బణ్యస్త్రీనని చెప్పఁగాఁ గాముకులగు నాయసురులింకను నెక్కుడుగ విశ్వసించి, యామెను మాటిమాటికిని నమృతమును బంచుమని కోరిరి. ఆమె వయ్యారపు రూపము ముందమృతము తుచ్ఛముగ నుండెను, ఆమె మధుర మందహాసము ముందమృతము సీరసముగను శుష్కముగను నుండెను. అసురులు విశ్వసించి మోహినికి అమృత కలశ మీయఁగానే స్థూణాఖనన న్యాయముచే మోహినీదేవి యిట్లనెను :- “అసురులారా ! మీరు తరువాత నన్ను దోషమెంచరాదు. చెవులు తెరచుకొని నా మాటను మరల నొకసారి వినుఁడు. నేను మంచిచేయనిండు, చెడ్డ చేయఁగఁడు, కొందర కధికముగ నిత్తును గొందరకు దక్కువగ నిత్తును కొందరకీయఁ బోవచ్చును. ఈమె పక్షపాత మొనర్చినదని నన్నుఁ దరువాత నిష్ఠూరమాడరాదు.”

అసురు లత్యంత ప్రేమతో నిట్లనిరి :- “బాయమ్మా ! నీవెట్టి విచిత్రపు పలుకులు పలుకుచున్నావు. మేమొక్క మాట

మాటలాడమని చాలాసార్లు చెప్పితిమి. మాచే నొట్లు పెట్టించుము, ప్రతిజ్ఞాపత్రమును వ్రాయించుకొనుము. గంగ మధ్యలో నిలుచుండ బెట్టి యొట్టు పెట్టించుకొనుము. మాకంతయు నిష్టమే. నీవేది చేసినను మేము దానిలో జోక్యము గలిగించుకొనము.”

ఇది విని మోహినీదేవి నవ్వెను. ఆమె తన హాస్యముచే నందర మనస్సులను మంత్రముగ్ధములు కావించెను. మరల బొమ్మలు ముడిచి నవ్వుచు నధికార స్వరమున నిట్లనెను :- “నరియే, పొండు, మీరందఱును స్నాన మొనర్చుడు.”

అసురులకు స్నానము కావలెనా ? కాని మోహినీదేవి యాజ్ఞచే వారందఱును నలుగుఁబెట్టుకొని బాగుగ స్నానమాడిరి.

అప్పుడు మోహినీదేవి యిట్లనెను :- “అందఱును క్రొత్త గుడ్డలు కట్టుకొనవలెను.” అసురు లేమున్నది ? వట్టి మూఢులు తామెప్పుడు క్రొత్తగనే యుందురని క్రొత్త గుడ్డలను గట్టుకొనిరి. గంధమును బూసుకొనిరి. సుగంధ పుష్పమాలలను ధరించిరి వస్త్రభూషణములచే సునజ్జితులై ముస్తాబు చేసికొని వారు మోహినీదేవి సమీపమునకు సమీపించిరి.

అంతవారు ప్రజ్వలితాగ్నిలో హవనమును గావించిరి కామధేనువును బూజించి బ్రాహ్మణులకు దాన దక్షిణల నొసంగిరి. వేడ వాదులగు మునులచే న్వస్త్యయనము కావించి, యల్లాసముతోఁ బిల్లలవలె నామెతో నిట్లనిరి :- “దేవీ ! ఇప్పుడేమి చేయవలయును,”

అందరకును బ్రధాన సభ్యురాలిట్లనెను :- “అయితే, మీరందరూ పెద్ద భవనమునఁ గూర్చుండుఁడు.”

మోహినీ యాజ్ఞను బొంది మిక్కిలి శీఘ్రముగ వార-వరును బోయి యా విశాల భవనమునఁ గూర్చుండిరి. ఇప్పుడు దేవతలకు సాహసము లేకుండెను. భగవానుని యాశ్వాసనమును మరచి వారిట్లను కొనిరి :- “ఈ స్త్రీ అందరకును సమృతమును బంచుచున్నది. పొండు మనమును బోవుదము. దయచే మనకుఁ గూడ కొంచెమీయవచ్చును. ఇట్లనుకొని వారును బరువిడిపోయి యసురులతోఁ గలిసి కూర్చుండిరి. అసురులందరును నుత్సాహముతోఁ దూర్పు ముఖముగఁ గుశాసనముల మీఁదఁ గూర్చుండి అమృతము కొరకుఁ బ్రతీక్షించుచుండిరి, దేవతలును వారిలోఁగలిసిరి.

ఆ విశాల భవనము మణిమాణిక్య సువర్ణాదులచేఁ జేయఁబడియుండెను. నలువైపులను దానియందు గల్ప వృక్షము యొక్క పుష్పముల దివ్యమాలలు వ్రేలాడుచుండెను. అగరు, ఘృత, చందనాది చూర్ణముల యొక్కయుఁ గర్పూరము యొక్కయు, ధూపములచే, నావిశాల భవనము సువాసిత మయ్యెను ఇంకను దేవి అడుగిడలేదే యని అందఱును నదేపనిగఁ గనిపెట్టుకొని చూచుచుండిరి, ఇంకను మోహిని భవనమును బ్రవేశింపలేదు. ఇంతలోనే సువర్ణనూపుర ఝంకారముల నొనర్చుచు మోహినీదేవి వచ్చుచుండెనని గ్రహించిరి. ఏనుఁగు గున్నల తొండములవలె నున్న బలిసినతొడల మీఁదను, నితంబము మీఁదను దివ్యమగు నులిపిర పీఠాంబరము

ధరించియుండెను. ఆ దివ్య దుకూలమునుండి ఆమె ప్రకాశ ముట్టి పడుచుండెను, యౌవన మదముచే మత్త నయనములతో, నామె చంచలతా పూర్వకముగ నలువైపులను జూచుచుండెను. కఠినోన్నత మగు వక్షః స్థలము మీది అరుణాంబర మెగిరెగిరి కాముకుల చంచల చిత్తములను నింకను విహ్వలము కావించుచుండెను, రాజా! శృంగార లీలాప్రవాహములో నీబోటి భక్తులు కొట్టుకొనిపోరు. ఈమె కుంభ స్తనియును గామినియుఁ గాదనియు, ఆమె సాక్షాత్తుగ శ్రీహరియే అసురుల మోహింపఁ జేయుటకై యిట్టి మనోహర రూప మును ధరించెనని వారెన్నటికిని మరవరు, భక్తులిట్టి మోహకరూప మును గాంచి ప్రణామ మొనర్చెదరు. కాముకులీ మాయలోఁ బడుదురు.

రాజా ! మోహినీ భగవానుని కర్ణములందు కుండలములు కదలుచుండెను. కర్ణములు సమానముగను, సుందరముగను లఘు వుగను నుండెను. ముక్కెరతో నలంకరింపఁ బడిన నానిక నయ నాభిరామముగ నుండెను. కుండలముల కాంతిచే కపోలములు తళ తళ మెరయుచుండెను. కంఠమందుండిన బాహుమూల్యములగు ముత్యములు ధగ ధగ మెరయుచుండెను. మనోహర ముఖారవిం దము మీద మంచు బిందువువలె శ్వేతశ్రవ బిందువు మెరయుచు నామె శోభను సహస్రగుణిత మొనర్చు చుండెను. ఆమె చూచుటకు లక్ష్మీదేవి యొక్క శ్రేష్ఠసఖియా యనునట్లుండెను, రాజా! ఆమె మధురమందహాసమున మోహనము కలదు. వైఖరిలో విచిత్రమగు నాకర్షణము కలదు. వాయువులోపలకు బ్రవేశింపగనే పైటనునెగుర

వేయించుచుండెను. క్రీడాపూర్వకముగ నొక చేతితో నమృతకలశమును గ్రహించి పైటను నవరించుకొనుచుండెను, చేయి చుట్టఁ దెట్టుటవలనను, వాయువేగమునను నవరించుకొను స్థానమందది యొకను దొరికి పోయెను. ఆ సమయమున నామె పరపశలాపూర్వక భావ భంగిమము సలజ్జ మందస్మిత పుర్ణ వైఖరియు నమన సురాసురులను విమోహితులను గావించుచుండెను. ఎవ్వరికి వారి శరీరములు వారికి దెలియకుండెను.

ఈసమయమున నామె ముఖము మీద నధికార గురుత్వ కారణమున నధిక తేజముండెను. ఆమెతన మిక్కిలి సన్నని గొంతుకతో నధికారపూర్ణ స్వరమున దేవతలను గాంచి కనరుచు నిట్లనెను :- పచ్చ పచ్చని వస్త్రములను గట్టుకొని మీరెవరయ్యా వచ్చినారు.

అసురులు నమ్రతతో నిట్లనిరి :- “దేవీ ! వీరును మా సోదరులే” కనరి మోహిని యిట్లనెను - “సోదరులైనవేమి ? వీరేల నిచ్చటఁ గూర్చుండినారు?”

అంత నసురులిట్లనిరి .- “దేవీ ! మేమును వీరును గలిసి సముద్రమును మధించితిమి ఇంతేకాదు, సముద్రమును మధించుటలో మేమిద్దరమును శ్రమించితిమి.” మోహినీ భగవానుఁ డిట్లనెను:- “అయితే వీరికిని నమృతమీయవలెనా ?”

అసురు లత్యంత స్నేహపూర్వమున నిట్లనిరి :- “ఇది నీయిష్టమున నాధారపడియున్నది. మేమంతయును నీమీదను వదలి వైచితిమి.”

అంత దేవతలను గనరుచు మోహినీమోహనుఁడిట్లనెను :-
 “మీరందరును వెనుకకుఁబొండు. అసురులకు దూరముగఁ గూర్చుం
 డుఁడు.” దేవతలు తలవంచుకొని ఒక ప్రక్కకుఁదొలిగి కొంచెము
 దూరముగ తొలిగిరి. వారినిఁ గనరుచు మోహినీ యిట్లనెను :-
 “మీరిట్లువినెదరా ! దేవతలు మాటలతో వినెదరా ? సరిగా లేచి అచ్చ
 టికి దూరముగఁ బోయి కూర్చుండుఁడు.”

దేవతలకు నిరాశకలిగెను. ఇంత సుందరియగు కోమలాంగి
 ఒంటరిగా వీరినందరను శాసించుచున్నది. దేవాసురు లందరును
 నెలుకలవలె భయభీతులరై యీమె నంకేతమున నాడుచున్నారు.
 కాని చేయునదేమున్నది ? అమృతకలశమీమె చేతిలోనున్నది.
 పాపము వారు లేచిపోయి దూరముగఁ బోయి కూర్చుండిరి. దైత్యులు
 లోలోన నానందమును జెందుచుండిరి. చూడుఁడిమెకు పక్షపాతము
 లేదు. ఎంతటి చురుకో చూడుఁడు. ఎంతటినిర్భీకయై యాజ్ఞాపించు
 చున్నదో చూడుఁడు. వారును దేవతలను గనరుచు నిట్లనిరి :-
 “ఓరీ ! మీరు చెప్పిన పెనరేమి ? దేవి యెట్లాజ్ఞాపించిన దాని నవి
 లంబముగ ననునచయనకయే పాలింపవలయును.”

దేవతలేమి చేయఁగలరు ? దూరముగఁబోయి కూర్చుండిరి.
 శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! భగవంతుని విశ్వసింపక యెవ
 రాశను జెందెదరో వారిదేవిధముగ నవమానమును జెందవలసి
 యుండురు.”

దేవత లిప్పుడు దూరముగఁబోయి కూర్చుండిరి, తనకు దగ్గరగఁ బెద్దపంక్తిలో మోహినీదేవి అసురులను గూర్చుండఁ బెట్టెను. చాలదూరముగ దేవతలను గూర్చుండఁబెట్టెను. ఇట్లు రెండుగా విభజింపఁబడఁగా, దేవతలను దైత్యులును వేరువేరు పంక్తులలోఁ గూర్చుండఁగా, నప్పుడు తామర రేకులవలె గోమలములును, నెఱునివియు, బలుచనివియునగు తన వ్రేళ్ళను గదలించుచుఁ దన హావ భావకటాక్షములచే నసురులను సంతోషపెట్టుచుఁ గోకిలకూజిత కంఠముచే మోహినీదేవి నవ్వుచు నిట్లనెను :- “ఓయీ ! కాశ్యపేయులారా ! మీరు నామాట నొక్కటి వినుఁడు. ఆకలిచెందిన వాని దృష్టి చాల చెడ్డది. ఎవరైన నేదైనఁ దినుచుండిన దానిమీఁద నాకలిచెంది, ఆశతోనున్నవారి దృష్టిపడెనా ఆవస్తువు జీర్ణముకాదు. ఈదేవతలు మిక్కిలి తిండిపోతులు. వీరమృతమువై పెట్టు గుటకలు వేయుచుఁ జూచుచున్నారో చూడుఁడు. నాయభిప్రాయమేమనఁగా బైపైన తేటను జిన్నఉద్ధరిజెతో నమృతమును వీరికొనంగి, తరువాత నడుగుననున్న చిక్కని యమృతమును మీకు మిగిల్చెదను. దీనివలన దృష్టిదోషమునుండదు. అన్యాయముగను నుండదు. మీరును బరిశ్రమ మొనర్చిరి కదా !”

మోహినీదేవి తన ప్రణయపూర్ణస్వరూపముచే నసురుల హృదయమును హరించియుండెను. వారినిఁ దన కుటిల కటాక్షముచే మంత్రముగ్ధుల నొనర్చెను. అందువలన సంతోషముతో నిట్లనిరి :- “దేవీ ! నీకెట్టిష్టముండిన నట్లుచేయుము. మాకుఁ జెప్పవలసిన పనిలేదు.”

అసురుల యీమాటను విని, కలశభారముచేవంగుచు నందర మీదను గుడిలదృష్టిని విసరుచు నాకపట నారి మందగమసమున దేవతలవైపునకుఁ బోయెను. దేవతలకుఁ బ్రాణములలోనికిఁ బ్రాణములు వచ్చెను. వారిట్లనుకొనిరి :- “కసరులు, గద్దింపులు వచ్చిన వచ్చునుగాక, యిప్పుడమృతమును లభింపగలదు.”

ఇట్లాలోచించుకొని వారు బాచిపట్లతోఁ గూరుచుండిరి. మోహినీదేవి రాఁగానే దేవతలు కడుపునిండ నమృతమును ద్రావ నారంభించిరి.

శ్రీ శుకుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! దైత్యుల నుపేక్షించి భగవానుఁడు తన కాశ్రితులగు దేవతలనే సంతోషపెట్టుచుండెను. వారే అమృతమును రుచి చూచుచుండిరి.”

.....

సురలకు సుధనిచ్చి మోహిని మోహనుఁడగుట

శ్లో॥ ప్రితప్రామేయ్యతే దేవైర్భగవాన్ త్లోక భావనః ।

పశ్యతామసురేంద్రాణాం స్వం రూపం జగృహే హరిః॥

శ్రీభాగ. ౮స్కం. ౯౮. ౨౭ శ్లో॥

క. ఒక బొట్టుఁ జిక్కకుండఁగ
 సకల సుధారసము నమరసంఘంబుల కుం
 బ్రకటించి పోసి హరి దన
 సుకరాకృతిఁ దాలెచ్చ నసురశూరులు బెగడన్.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

భాగ్యము లేక విద్యా పౌరుషము లేవియును ఫలవంతములు కావని శాస్త్రముల యొక్క సుదృఢ నిద్ధాంతము. భాగ్యములో నున్నచో రాతినిఁ బగులఁగొట్టిననైన ధనము వచ్చును. భాగ్యమున లేకున్నచో నింటిలోనుండిన సువర్ణమును మట్టియగును. నలమహా రాజు విపత్సమయమున నొకానొకరాజు కడకుఁబోయెను. రాజాతనికి స్వాగతము నొసంగి, ఆతఁడు నివసించుట కొక సుందర రాజ భవనము నొనంగెను. రాత్రియందా భవనమున నొకవంకెకు తొమ్మిది లక్షలు ఖరీదుచేయు నొక సవరత్నహారము తగిలింపఁ బడియుండెను. ఆహారమును నావంకె మ్రింగుచుండెను. ఇప్పుడే పరిచితుని యింటను నుండఁగూడదని రాజు తెలిసికొనెను. భాగ్యము తనకు విపరీతముగనుండెను. తెల్లవారఁగనే నిర్ఘనుడగుటచే నలుఁడే యీహారమును దొగిలించినాడని లోకులనఁగలరు. వంకెహారమును మ్రింగినాడనిన వెళ్లు. నమ్మఁగలరు? అనియిట్లాలోచించుకొని ఆ సమయముననే అచ్చటి నుండి వెడలిపోయెను. ఇట్టిదే యింకొక కథయును గలదు. ఇద్దరు భిక్షుకులుండిరి. ఒకఁడు నారాయణుఁ డీయకున్న సరవతి యేమియిచ్చు, ననుచుండును. రెండవవాఁడు భూపతియే యీయకున్న జగత్పతి యేమియిచ్చును” రాజిద్దరి

మాటలను వినుచుండెను. రాజా స్త్రీకుడు. ఆతఁడొక దినమున నిద్దరను బిలిపించి, పెద్దపెద్ద రెండు పొడుగుగల సొరకాయలను దెప్పించి, వానిలో మిక్కిలి నేర్పుగ నూలు నూలు మొహరీల నుంచెను. వాండ్లరికిని నొక్కొక్క సొరకాయను మొహరీలున్నవని చెప్పకయే యిచ్చెను. రాజును బ్రశంసించుచు నందొకడు బియ్యమును వగైరాలను గొనుటకై పోయెను వాడు దానినొక యణాడబ్బులకు కూరగాయల వానికమ్మెను. భగవంతుని యాధారమున నున్నవాడు దాని నింటికిఁ గొనిపోయెను. ఇంటిలో నాతని భార్య యిట్లనెను :- “ఇదిగోనండీ! మనయింట సెరగపప్పున్నది. ఇంకొకటి ఇట్టి సొరకాయయే మీరు తెచ్చినయెడలఁ జాల దినములకు సొరకాయ దొరికినది కావునఁ గడుపు నిండునట్లు సొరకాయపప్పు వండిపెట్టెదను.” భిక్షుకుడు బజారునకుఁ బోయెను. దైవికముగ నీభిక్షకుఁడా కూరగాయల వానికడకే పోయెను. అచ్చట నా సొరకాయను నూలు కానులకుఁ గొనెను. రెంటినిఁ బగులఁగొట్టగాఁ వానిలో నుండి నూలునూలు మొహరీలు బయటపడెను. మఱునాడు రాజు పిలిచి యడుగఁగా నిద్దరును సత్య సమాచారమును జెప్పిరి. అప్పుడు రాజిట్లనెను :- “హరి యాయకున్న భూపతియే మీయఁ గలఁడనుట సత్యము.”

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! భగవానుఁ డసురులను మోసగించుటకే యీ మాయా మోహినీరూపమును ధరించినాడు. అసురులాతని రూపజాలమందు బడిపోయినాడు. తమ పాదములను

దామే గొడ్డలితో నరకుకొనిరి, ఆ మోహిసీమాయ మాయచేసి దేవ
తల కమృతమును బోయుచుండెను. అసురులలోను గొప్ప బుద్ధి
మంతులు కలరు వారా కపటశ్రీ భావములు గ్రహించిరి. ఇందేదో
మోసము కలదని ఆ పంచుటలోనే గ్రహించిరి. వారు తమలోదాము
గునగుసలాడుకొనఁ జొచ్చిరి ఆమె రూపముమీద నాసక్తిని జెందిన
వారు వారినిఁగనరుచు నిట్లనిరి :- “చూడుఁడు. ఆ పద్ధతి బాగుండ
తేదు. మీరామెను సర్వాధికారినిఁగా జేసినారు. అట్టియెడ నామె
యిష్టమువచ్చినట్లుచేయఁగలదు. మీరు దానినాక్షేపించుట కెవరు?
ఇది ప్రేమ తిరస్కారము కాఁగలదు. స్నేహమందు సందేహము
నకు స్థానములేదు. మెదలకుండుఁడు. ఏమిచేయునో దానినిఁ జేయ
నిండు” ఇదివిని వారును మెదలకుండిరి. శ్రీతోబోరాడు బేమిటని
యనుకొనిరి. ఆమె కిష్టమువచ్చినట్లు చేయనిండు మనమేదైన మాట
లాడిన నామెకు కోపము రావచ్చును” అనుకొని అందరును మెద
లకఁ గూర్చుండిరి. కొందరు దేవతలును మన సోదరులేకదా త్రాగ
నిండమృతమును, వీరికేది మంచిదైన దానినే పొందనిండు.

శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! దేవ, దైత్య, దానవాదు
లందరును సోదరులే. కశ్యపునకు అదితి, దితి, దనువు, కాష్ఠ,
అరిష్ట, సురసా, ఇలా, ముని, క్రోధవశ, తామ్ర, సురభి, సరమ,
తిమి యను వదమువ్వురు భార్యలు కలరు. వారిలో నదితికి నాది
త్యులు అనఁగా దేవత లుదయించిరి. దితికి హిరణ్యకశిపాది దైత్యు
లుదయించిరి. దనువు గర్భమున శంఖర, ప్రరిష్ట, విప్రచిత్తి
మొదలగు దానవులుదయించిరి. దనువు కుమారుడగు విప్రచిత్తి

కొక కొడుకుండెను. ఆతనిపేరు రాహువు. ఆదానవుడతి తెలివి కలవాడు. ఆతడమృతము కొరకువ్యిఘ్నరుచున్నాడు. ఆతడు దూరముగఁ గూర్చుండి మోహినీదేవి యొక్క గతివిధులను గమనించుచుండెను. మోహినీ యేవిధముగ దేవతల కమృత మొసంగుచున్నదో చూచి, అమృతమిత్ర దైత్యులకు లభింపదని తెలిసికొనెను. అందువలన మాయావియగు నాదైత్యుడు దేవతలవలె వేషమును ధరించి దేవతలపంక్తిలోఁ జంద్రసూర్యులకు మధ్యకుఁబోయి కూర్చుండెను. మోహినీదేవి యిప్పుడు త్వరపడుచుండెను. అందరకును బోసెను. ఇంకను నిద్దరుముగ్గురుకంటె నెక్కువలేరు. కపట వ్యవహారమున నడుగడుగునకును శంకయే. ఆమె అందరకును బోసి పారిపోవుటకుఁజూచుచుండెను. ఆతొందరలో సూర్యునకొసంగి, తర్వాత దేవతావేషమునఁ గూర్చుండిన రాహువునకుఁ గూడ యిచ్చెను. తరువాతఁ జంద్రునకును నొసంగెను. చంద్రుడు త్రాగుచుఁబ్రదాగుచు నిట్లనెను :- “దేవీ ! ఈతడు మాజాతివాఁడు కాఁడు. ఈతడు దానవుఁడు.”

ఇదివినఁగానే మోహినీభగవానుఁడు తన చక్రముచే వాని శిరస్సును ఖండించెను. ఇప్పుడు నరకిన నేమిప్రయోజనము ? అమృతము కంఠము క్రిందకుదిగెను. అందువలన శిరమును నమర మయ్యెను. తోత (కేతువు)ను నమరమయ్యెను. ఆతనికి లాభమే కలిగెను. ఒకఁడు రెండగు నయ్యెను. భగవానుఁడిపుడేమి చేయగలడు. రాహుకేతువులను గ్రహములుగ నొనర్చెను. మొదట రవి, సోమ, భౌమ, బుధ, గురు, శుక్ర, శని అను నీయేడే గ్రహ

ములు. ఇప్పుడు రాహుకేతువులును గలసి తొమ్మిదిమందిగనైరి, వీరు దానవులును, గ్రూరగ్రహములైనను పీరు దేవతలుగా నెన్న బడుచుండిరి. ఎచ్చట సమస్త వైదిక కర్మలందు గ్రహారాధనము జరుగుచుండునో అచ్చట నీరాహుకేతువులకును బూజ జరుగు చుండును. రాహువు దానవుడే. సూర్య చంద్రులాతని రహస్య మును జెప్పటచే నేటివరకును సూర్యచంద్రులకు వైరిగ నయ్యెను ఈతని కవకాశము చిక్కినప్పుడు పూర్ణిమలందును నమావాస్య లందును వీరిద్దరును నోచుకెరచుకొని మ్రింగజూచుచుండును. కాని యీతఁడు మ్రింగుట వ్యర్థమగుచున్నది. ఎవరికైన గంఠమున నొక రంధ్రమున్నచో దేనినైనఁ దినినను, త్రాగినను నారంధ్రముద్వారా వచ్చుచుండును. అట్లే యీతనికి మొండెము లేకపోవుటచే సూర్య చంద్రులను మ్రింగినపుడు వారు బయటకు వచ్చుచుందురు. కడుపు యుండినచో దానితోనికిఁ బోయియుండును. అందువలన గ్రహణ మల్పకాలము మాత్రమే యుండును. ఇది గ్రహణముయొక్క అధి దైవిక రూపము. ఆధ్యాత్మికభావ మేమనఁగా నజ్ఞానమల్పకాలము మాత్రముప్రకాశమానమగు జ్ఞానమును గప్పివేయును కాని అల్ప కాలముననే జ్ఞానమును ప్రకాశించును. అధిభౌతికార్థము నందరెరు గుదురు. భూమియొక్క ఛాయ పడుటచే సూర్యచంద్రులు కనఁ బడరు. మసకపడి పోవుదురు. వీరెచ్చటికిని పోరు. వీరిని మ్రింగు వారును లేరు.

రాజా ! ఈవిధముగ నమృతమును బంచి, రాహువును జుక్రముతో రెండు గ్రహములుగ నొనర్చి, దైత్యులను జూడక

వారిని మోసగించి, అమృతకలశము నచ్చటనే యుంచి మోహినీదేవి మోహనుఁ డయ్యెను. కంటె, కాసులు, ముక్కుపుడక, ముక్కెర, బులాకి, కమ్మలు, బేసరి, వడ్డాణము మొదలగు వాని నన్నిటిని వదలివైచి శ్రీగ నుండిన నాతఁడిప్పుడు పురుషుడయ్యెను. దేవి దేవుడయ్యెను. ఓహో ! ఈమాయాపి షష్టాదశి దైత్యులిప్పుడు గ్రహించిరి. వారు వారి యదృష్టమును నిందించుకొనుచుఁ బశ్చాత్తాపమును జెందిరికాని పొలమును బిట్టలు తినినఁ దరువాత చింతించి యేమిలాభము ?

.....

శ్రీహరియొక్క కపట వ్యవహారమునకు కారణము

శ్లో॥ ఏవం సురాసురగణాః సమదేశకాల

హేత్వర్థ కర్మ మతయోఽపి ఫలే వికల్పాః ।

తత్రాచ్యుతం సురగణాః ఫలమంజసాపు

యత్పాద పంకజ రః శ్రయణాన్న దైత్యాః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౯ అ. ౨౮ శ్లో॥

మ॥ అమరుల్ రక్తసులుం బ్రయాన బల సత్త్వార్థాభి మానంబులన్
సములై సబ్ధవికల్పులైరి యమరుల్ సంశ్రేయముం బొందిర
య్యమరారుల్ బహుదుఃఖముల్ గనిరి తామత్యంత

దోర్గర్వులై

కమలాక్షున్ శరణంబు వేడని జనుల్ గల్యాణ సంయుక్తులే॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఏభావముతోఁ గర్మచేయఁబడునో దానిఫలమును నట్లే
యుండును. ఆర్యశాస్త్రములతోఁ గర్మకుఁ బ్రాధాన్యత యీయఁ
బడలేదు భగవంతుఁడు భావమయుఁడు. భగవంతుని మరచి కర్మ
యందాసక్తినిఁ జెందినచో నాతఁడు జడత్వమును బొందును. ఏల
యనఁగాఁ గర్మ జడమైనది. జడనాదమును బోషించువాఁడు జడ
త్వమునే పొందును. కాని కృష్ణార్జుణబుద్ధితోఁ గర్మలొనర్చుచు
భగవద్భావభావితఁడగువాఁడు, కర్తవ్యబుద్ధిచే నాతనియాజ్ఞలని
భావించుచు, భగవత్సేవాభావముతోఁ గర్మలొనర్చువాఁడు భగవ
త్ప్రాప్తినిఁ బొందును. వారు జడత్వమునుండి పైకి లేచెదరు. ఏల
యనఁగా శ్రీహరి చైతన్య స్వరూపుఁడు.

శ్రీ శుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! అన్ని విధముల నసురు
లను వంచనచేసి భగవానుఁడు దేవతల కమృతము నొసంగెను.
సముద్రమంథన కార్యమున దేవాసురులిద్దరును సమానముగఁ బరి
శ్రమ మొనర్చినను, ఇద్దరును క్షీరసాగర తటమున నొకేస్థాన
మునఁ జేరి యత్న మొనర్చినను ఒకే సమయమున నొకే పోతువుచే

సముద్రమును మఢించినను, ఇద్దరి కర్మ ఒకేరీతి నున్నను, బురు షార్థమునను భేదమేమియును లేకున్నను, నెవరును దమ తమ కర్మలంద సాపథానులు కాకున్నను నిద్దరును మఢించినను, యథా మతి శ్రద్ధతో హృదయ పూర్వకముగఁ బరిశ్రమ మొనర్చినను, బరిశ్రమ ఫలమును లభించి అమృతము వెలువడెను. కాని భోగ మందు భేదము కలిగెను. దేవతలమృతమును ద్రావిరి. దైత్యులట్లే నిలుచుండి చూచుచుండిరి.”

ఇదివిని శౌనకుఁడిట్లనెను :- “సూరా ! ఇది యన్యాయము కాదా ? దీనివలన భగవంతునకుఁ బక్షపాతమున్నట్లు కాదా ! భగ వంతునియొక్క యీ విశ్వాసఘాతమెంతవర కుచితము ? అమాయ కులు విశ్వాసమొనర్చి అమృత కలశము నప్పగించినారు. భగ వంతుఁడు వారిని మోసగించి దేవతల వైపునకుఁబోయెను. వారి నాశలో ముంచివెచ్చెను. చివరవరకును నిప్పుడేయిచ్చెద నిప్పుడే యిచ్చెదనని వారికాశపెట్టుచునే యుండెను. చివరకేమియును నీయక పారిపోయెను. ఇకఁ భగవంతుని సమదర్శిత్యమెక్కడ ? జగత్తునకు సమానభావమునఁ బాలన కర్తయని యాతనినెట్లు చెప్ప వీలగును”

ఇదివిని సూతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను :- “స్వామీ ! మీరన్నది సత్యమే. కాని సాధారణుఁడెవఁడైనఁ జేసినచో నీ యభియోగమంత యును నుచితమే. ఇవన్నియును భగవంతునకుఁ జెల్లవు.”

శౌనకుఁడిట్లనెను :- “సూతా ! నీవుకూడ పక్షపాతమొనర్చు చున్నావు పెద్దవారు కానించు చిన్నవారు కానిండు అధర్మమంద రకు నధర్మమే. ధర్మమందరకును ధర్మమే, భగవంతునకు దేవత లును నసురులును నొక్కటే ఆయన భేదభావమును బక్షపాత మును దగ్గఁపఱి.”

సూతుఁడిట్లనెను:- “స్వామీ ! భగవంతుఁడు ద్వేషవశమునఁ బక్షపాత మొనర్పడు. ఆతఁడు సర్వజ్ఞుఁడు, ఏ పనినిఁ జేసిన నెవరికెట్టి మేలుకలుగుననునది ఆతనికి తెలియును. చూడుఁడు, ఒక తల్లికి పదుగురు పుత్రులుండిరి, ఆమెకు పదుగురు సమానమే. పదుగురను సమానముగఁ బ్రేమించును. కాని భోజన మిడు నప్పుడు పక్షపాత మొనర్చును. జబ్బుతో నున్నవానికి చారుమెతు రులను, గందికట్టునే యొసంగును. పనివానికి పాలనొసంగును, లావుగాఁ జెరిగినవానికి మేదస్సు తగ్గుటకై రొట్టె, మజ్జిగ, తేనె షర్బతు నొసంగును. కేవలము దుర్బలముగను, బక్కగనున్నచో వానికి పాలు, నేయి నధికముగ నొసంగును, వృద్ధులకుఁ గోమల వస్తువుల నొసంగును. ఆమె అందర భోజనములలో భేదభావ మొనర్చినను నామెకందర, మీదను ప్రేమ సమానమే. ఏ వస్తువు వలన నెవరికే మేలుకలుగునో ఆమెకు తెలియును. ఆమె యుద్ధే శ్యము అందరకును మేలు చేయుటే. ఇంకొక దృష్టాంతము వినుఁడు. తోటమాలి తనతోటలోని చెట్లనన్నిటినిఁ బ్రేమించును. అన్నిటిని రక్షించును. కాని యే చెట్టునకేమియొనర్చిన దానికి ఘోష కలుగునో ఆతనికి తెలియును, ఆతఁడొక దానిని నరకును,

ఇంకొకదానికంటు కట్టును. చుజీయొక దానినిఁ దీసి వేచాక
 చోటనాటును. కొన్నిటి కెక్కువ నీటినిబోయును. కొన్ని
 టీద్రెక్కువ పోయును. కొన్నిటికి నీటినేపోయఁడు. నరకుటలో
 నాతనికి దుష్టభావము లేదు; కానియట్లు చేయుటచేతనే యాపాటికా
 వృక్షములకు వృద్ధిగ భావించును. చూచుట కాతఁడు నిర్దయుఁడుగ
 గోచరించును; కాని వాని హృదయములోఁ గళ్యాణ భావనయే
 యిమిడి యున్నది. భగవంతుని వని విశ్వమును రక్షించుట.
 సర్పమునకు పాలను బోసిన కొలఁది విష మభివృద్ధినిఁ జెందినట్లే
 దైత్యుల కమృతమును బోసినచో వీరు నిరంతరమును లోకమును
 బీడించెదరని యాతఁడు తలఁచెను. అసురుల కమృత మొసంగుట
 ప్రపంచమున కనిష్ట మొనర్చుటయే. అందువలన జగత్పతి విశ్వ
 కల్యాణార్థము అసురుల కమృతము నొసంగు టనుచితమని తలఁ
 చెను. ఇక సమాన పురుషార్థము విషయమున్నది. భగవంతుని
 మీద భారము వైచి చేసిన పురుషార్థమే సఫలమగును. కాని గర్వ
 హంకారములను జెంది తానే కర్త, ధర్త, హర్త విధాతగా భావించి
 చేసిన పురుషార్థమున సఫలము వచ్చును గాని దాని నుపయోగించు
 కొనఁజాలరు. ఫలమును భోగించు వాఁడింకొకఁ డగును. ఒక్క
 సారియే యిద్దరన్నదమ్ములు వ్యాపారమును జేయుదురు, ఇద్దర
 కును సమాన లాభము కలిగినది. ఒకఁడా ధనముతో దానపుణ్యము
 లొనర్చును, సుఖోపభోగ సామగ్రులను బ్రోవుచేయును ఆనంద
 ముగ నుండును. పిల్లల జల్లలను, బరివారమును బోషించుకొనును,
 రెంధవ వాఁడు తాను దినుచును గొన్నియింటిలోని వాదికీయఁడు.

కూడఁ బెట్టును. చివరకు దానినెవరో అనుభవించెదరు. స్వామీ! పురుషార్థ ఫలము కలుగును గాని ఫలోప భోగమును బ్రభువాఙ్మ కలవారే చేయుదురు. ఆతఁడెవరి మీఁదఁ బ్రసన్నుడై అమృత రూపమగు ఫలము ననుభవించుట కొసంగునో వారుధన్యులు. దేవ తలకాశ్రయము భగవంతుఁ డొక్కడే. భగదాజ్ఞగా విచ్చి కర్తవ్య బుద్ధిచే వారు పురుషార్థము నొనర్చిరి. దుఃఖము వచ్చినపుడు భగ వంతునే స్మరించిరి. దానిలో నుండి వచ్చిన వాటినన్నిటిని భగవం తునికే అర్పించిరి. భగవానుఁడు ప్రసాదరూపమున నొసంగిన దానిని స్వీకరించిరి. లోభమును జెందలేదు. ప్రతి వస్తువుమీఁదకు మనస్సును బోసీయలేదు. అమృతము నసురులు కొనిపోగానే భగవంతుని శరణుజొచ్చిరి. వారికి విపరీతముగా నసురులు లోభ ముచే నముద్రమును మధింప వచ్చిరి. ప్రతి విషయములోను భగవంతునకు విరోధించిరి. వారు తమ బలపౌరుషములే ముఖ్యము లని తలచిరి. అమృతము లభింపఁగా లోభముచే దేవతలను దిరస్కరించి ధన్వంతరి భగవానుని చేతినుండి అమృతమును లాగుకొని పారిపోయిరి. ధన్వంతరి పురుషుఁడు, ఏమియును విరో ధింపక యిచ్చివైచెను. అప్పుడు దేవతలు భగవంతుని శరణు వేడఁగా భగవానుఁ డిట్లనెను :- “నాయనలారా! ఇప్పుడు పురుష రూపమునఁ బని జరుగదు. ఇప్పుడు మోహినినై నమృతమును లాగుకొనవలయును. అందువలన నొక విచిత్ర యద్భుతావతారమును ధరించి అసురులను మోసగించెదను.”

ఇదివిని శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “సూతా! భగవానుఁడు శ్రీ యువతారము నేల ధరించెను.”

నవ్వి సూతుఁడిట్లనెను :- “ఎందులకా స్వామీ ! స్త్రీయవతారము చెడ్డదా ? దుర్గ, కాశీ, పార్వతి, లక్ష్మీ, సరస్వతి మొదలగు ఒగ్గన్నాతలు స్త్రీలు కారా ? వీరందఱును శక్తులే, శక్తిలేక శక్తిమంతుఁడేమి చేయఁగలఁడు ? శివా లేక శివుఁడు శవ ప్రాయుఁడే.”

శ్రీఘముగా శౌనకుఁ డిట్లనెను :- కాదు. సూతా ! స్త్రీయవతారము చెడ్డదని నాయభిప్రాయము కాదు. కాని స్వామీ ! మూఁడవ తారములను ధరించనే ధరించినాఁడు. దొంగ తేలువలె స్త్రీ వేషమును ధరించి కపట వ్యవహారమొనర్చుట భగవంతునకు శోభయొసంగదు.”

సూతుఁడిది విని మిక్కిలిగనవ్వి, నవ్వుచు నిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఇప్పుడు మీరు భగవానుఁడి లీల నేల చేసినాఁడో భగవాను నడుగుఁడు. ఇక శోభ విషయముననా స్వామీ ! గొప్పవారేది చేసినను దానిలో శోభ కలదు. చెప్పుఁడు, సూకరమగుట మంచిదా ! భగవానుఁడు సూకరావతారము నెత్తలేదా ? నీటిలో నుండువాఁడని ఆతని నెగతాళి చేయునట్లు మత్స్యవతారము నెత్తవచ్చునా ? అది భగవానునకు శోభయేనా ? సగము మనుష్యుఁడును సగము సింహముగనునై ఒకానొకని ఆంధ్రములను దీసి మెడలో మాలగ ధరించుట భగవంతున కుచితమేనా ? స్వామీ ! భగవల్లీల విషయములో నుచితాను చితములులేవు. ఉచితానుచితములున్నచో క్రీడయెట్లు కాఁగలదు ? లీల లందెప్పుడే వేషమావశ్యక మైన నట్టి రూపమును ధరింప వలసియుండును. విల్లవాడాఁడును నాడుచు

నేల నవ్వును ? ఏల యేడ్చును ? ఏల రూపాయలను బార వేయును ? ఏలఁబూలను గ్రహించును. ఏల చంకనుండి దిగి బురదతోఁ బొరలాడుచుండును ? ఏల సర్పమును బట్టుకొనుటఁ బరు విడుచుండును. అదంతయును భేలనము భగవంతున కట్టిప్తమైనది, శ్రీయైనాడు.

ఇంకొక కారణము కూడ యుండవచ్చును. లక్ష్మీదేవిమాటి మాటకి నలుగుటయు భగవానుఁడు బ్రతిమలాడుటయును జరుగుచుండును. ఒక దినమున నాతని మనస్సులోనికి శ్రీయైనచో దన మీఁద లక్ష్మీ కెంతటి ప్రేమయో అసలు ప్రేమ యున్నదో లేదో చూతమని యనుకొనియుండవచ్చును. అందువలన నాతఁడు శ్రీ సఖివేషమును ధరించి తన యాకర్షణమును బరీక్షించి యుండవచ్చును.

మూడవ కారణమిది కావచ్చును. పురుషులు మిక్కిలి కఠోరులుగ నుందురు. వారితోఁ బరిచయము కలుగుట కాలస్యమగును. శ్రీకి స్వభావము మృదువుగ నుండును. చూపులు కలిసెనా వారితో మధురముగ మాటలాడుటయును, ఘనిష్ట సంబంధ మేర్పఱచుకొనుటయును శ్రీ స్వభావము. ఆసమయమున భగవంతునకు కావలసినది అమృతమును లాగుకొనుటయే.

అన్నిటి కంటె ముఖ్యమైన కారణమిదిగాఁ దోచుచున్నది. ఈ సమయమున యుద్ధమొనర్చిన వీరు జయింపజాలరని భగవంతు నకుఁదెలియును. వీరికి ధనమునకు తోపములేడు. వీరితో వీరికి

విరోధమును గలిగింపఁగూడదు. క్షణములో వీరమృతమును ద్రాగి వేయఁగలరు. వీరు కాముకులు. కాముకులను వశపరచుకొనుట కేకైక ఉపాయ మత్యధిక సుందరియగుఁ కామిని యగుట. స్వామీ ! సౌందర్య రూపమగు దీప జ్యోతియందు గొప్పగొప్ప వీరులు పతంగమువలె భస్మమై పోయిరి. అస్త్రి శస్త్రములతోడను, బలము తోడను బరాక్రమముతోడను జయించరాని వారొక స్త్రీ కటాక్షముచే జయింపబడిరి. స్వామీ ! ఈ స్త్రీ రూపము భగవంతుని మోహిని మాయ, ఇదియే విశ్వము నాడించుచున్నది. మాయ, అవిద్య ఇవియే సంస్కృతికిఁ గారణములు. రావణుఁడు జగజ్జననియగు సీతపైఁ గుదృష్టినిఁ బరుపకుండినచో రావణుని వంటి పరాక్రమ వంతుని జయించుట కెవరికిసాహసము కలదు ? చూడుఁడు. సుందోప సుందులను వారుసోదరులు. ఎంతోబలవంతులు. ఎంతోయోధులు. త్రైలోక్యవిజయులు. ఇద్దరకును బరస్పర ప్రేమయును గలదు. కాని ఒక స్త్రీ కొరకు వారికి వినాశనము కలిగెను, కావున స్వామీ ? మోహిని భగవానుడా యసురులను మోహింపజేయవలసి యుండెను. అందువలన శృంగార రసము యొక్క రుచినిఁ జూపించి సరసలా ధారను బ్రవహింపజేసి వారి బుద్ధిని భ్రష్టము కావించెను.”

ఇది విని శౌనకుడిట్లనెను :- “సూతా ఈసుందోపసుండు లెవరు ? ఏస్త్రీమూలమున వారు సర్వనాశనమైరి. మీకుచితమని తోచినచో నీకథను మాకువినిపింపుడు.”

అంతసూతుడిట్లనెను :- “మంచిది స్వామీ ! నేను మీకి శిక్షావ్రదమగు నితిహాసమును వినిపించెదను. మీరందఱును దత్త చితులరై శ్రవణమొనర్చుడు.”

.....

విషయాసక్తిలోనే మృత్యువు కలదు

శ్లో॥ యద్యుజ్యతేఽసువసు కర్మ మనోవచోభిః
దేహాత్మజాదిషు నృభిస్తద సత్సక్వాత్ ।
తై రేవ నద్భవతి యత్క్రియతేఽపృథక్వాత్
సర్వస్య తద్భవతి మూల నిషేచనం యత్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౯ అ. ౨౯ శ్లో॥

వ. మానవుడు తనప్రాణ, ధన, కర్మ మనోవాగాదులచే దేహపుత్రాదుల కొఱకేయే కర్మ నొనర్చుచున్నాడో వానికి పృథ గృద్ధియుండుటచే వ్యర్థమగుచున్నది; కాని అభేదభావయుక్తులై ప్రాణాది యోగములచే గర్మలొనర్చినయెడల నవి సఫలము లగును. ఏలయనఁగా శ్రీహరి నుద్దేశించి చేసిన కర్మ వృక్షమునకు వేళ్లకు నీరుపోసిన శాఖాదులన్నిటి కెట్లు చేరుచున్నవో అట్లే అంద రను దృప్తి పరచును.

తన తపముచేతను, బలముచేతను, బరాక్రమముచేతను, విద్యచేతను, నితరసాధనములచేతను నెవరినైన జయించిన జయింప

వచ్చును గాని కామినిని జయించనివాఁడంతమఁడు కామినీవిషాక్త కటాక్ష బాజములచేఁగొట్టిబడిమృత్యుముఖమునఁబడును. కామిని జయింపఁగలడు. అట్టివాడు కామజనకుని పాదపద్మముల నాశ్రయించి, తన జీవననౌక నాతని యధీనము గావించును. తపస్సును జేసి యెంతటి శక్తిని సంపాదించినను, నెట్టి దుర్లభ వరములను బ్రాప్తించినప్పటికినిఁ జివరకు కామమునకు గురికావలసి వచ్చును. కావునఁ బ్రవంచములోని సమస్త పదార్థములలోను నాప్రభువు వ్యాపించియున్నాఁడనిభావించి, త్యాగభావముతో ధర్మపూర్వకముగ విషయసేవన మొనర్పవలయును. అధర్మపూర్వకముగఁ బరుల వస్తువులమీఁద మనస్సును బోసీయరాదు. పొరపాటుననైనను గామ వశుఁడు కారాదు. కామాధీనుఁడైనవాఁడు తరువాతఁ బశ్చాత్తాపము చెందవలసి వచ్చును.

సూతుఁడు శౌనకాదిఋషులతో నిట్లనెను :- “ఋషులారా ! మీరడిగిన సుందోపసుందుల కథను మీకు వినిపించెదను.”

కశ్యపునకు దిత్యుని బత్నియందు హిరణ్యకశిపు, హిరణ్యాక్షులను నిద్దరుదైత్యు లుదయించిరి. హిరణ్యాక్షునకు గొప్ప ప్రతాపశాలియగు నికుంభుఁడుదయించెను. ఈ సుందోపసుందుల నికుంభుని ప్రయపుత్రులు. ఇద్దరు నొక్కసారియే స్నానమాడుచుందురు. ఇద్దరు నొకే పశ్చరములోఁ దినుచుందురు. ఇద్దరును నొకే సింహాసనమునఁ గూర్చుందురు. ఒక్క పక్కమీఁదనే పండుకొని ఒక్కసారియే నిద్రించెదరు. ఇద్దరు నొకేరీతిని రాజ్య సుఖోపభోగముల ననుభవించుచుందురు. సారాంశమేమనఁగా నీయిద్దరును

బ్రాహ్మపానములవలె సమానముగ నుండిరి. వీరిద్దరికిని నేపిషయము నను నభిప్రాయభేదము లేనంతటి ఘనిష్ట ప్రేమయుండెడిది. వారే పని చేసినను గలిసియే చేయుచుందురు.

ఇద్దరును సరణ్యమునకుఁబోయి ఘోరతపస్సు నొనర్చిరి. నిరాహారముగ, శ్వాసను బిగించి వారుగ్ర తపమును గావించిరి. దేవతలు వారి తపమున కనేక విఘ్నములను గావించిరి; కాని యా సోదరులిద్దరును నావిఘ్నములకుఁ జలింపలేదు. ఇంతేకాదు. వాని కారణమున వారింక నెక్కుడుగఁ దప మొనర్చిరి. వారి తపము నకు సంతోషించి లోకపితామహుఁడగు బ్రహ్మ వారి సమీపము నకుఁబోయి వరమును గోరుకొనుమనెను. తమ సమ్ముఖమున లోక పితామహుఁడగు జతురాననుఁడుండటము గాఁచి దైత్యులు చేతులు జోడించుకొని యిట్లనిరి :-దేవా ! మీరు మాయెడల సంతృప్తులైనచో మాకు నాల్గు వరములొసంగుఁడు. ఒకటి మేమమరులము కావలయును. రెండవది మమ్ముల నెవరును జయింపరాదు. మా శరీరమున కపార బలము రావలెను. మూడవది మేము నేర్చుకొనక యే మాకపారశస్త్రాస్త్ర విద్య రావలయును, నాల్గవది మేము మా యిష్టము వచ్చిన రూపమును ధరింపవలయును.”

బ్రహ్మ యిట్లనెను :- “నా మాటను వినుఁడు. నేనన్ని వరిములను నీయఁగలను, కాని అమరత్వము నొసంగజాలను, అమరులు దేవతలే. జన్మించిన వారేదో ఒకదినమునఁ జచ్చి తీరవలయును. కావున మీరు దీర్ఘజీవులగుటకై యేదైన రక్షణమును

గోరుకొనుడు, మీ మృత్యువున కేదైన సంభవ కారణమును గోరు కొనుడు. దానిని వదలి నేను మిమ్ము నిర్భయులుగను నమరులు గను జేయుదును.”

ఇది విని దైత్యులిట్లనుకొనిరి :- “మా యిద్దరికిని నెవరును భేదభావమును గలిగింపజాలరు. ఏ కారణముచేతను మేము పర స్పరము విరుద్ధ భావములు కలవారము కాము.” అని యిట్లాలో చించు కొని వారిట్లనిరి :- “స్వామీ! మేమే చరాచర జీవులచేఁ జావరాదు. మాకు మృత్యువు సంభవింపవలసి యుండినఁ బర స్పరము కొట్టుకొని చావవలెను.”

బ్రహ్మయిట్లనెను :- “ఏవమస్తు! అట్లేయగుగాక!” అని వరము నొసంగి యాతఁడు పోయెను. బ్రహ్మ పోగానే వారి శరీ రముల లోని కపారబలము వచ్చెను. వారభ్యసింపకయే సమస్తాస్త్ర శస్త్రపారంగతులైరి. ఇప్పుడు వారికి గర్వమత్యధికమయ్యెను. వారు సేనను గూర్చుకొని మునుముందుగా స్వర్గము మీఁదకు దండె త్తిరి. దేవతలు బ్రహ్మ యిచ్చిన విచిత్ర వరదాన విషయమును వినిరి. అందువలన వారు స్వర్గమునుండి పారిపోయిరి. అనాయా నముగ వారు స్వర్గమును యుద్ధము లేకయే జయించిరి. వారిద్దరును వరదాన దర్పముచే సందర్శితులై అటు నిటుఁ దిరుగుచు బ్రాహ్మ ణులకు దుఃఖమును గలిగించుండిరి. వారి యజ్ఞములను విధ్వంసన మొనర్చుచుండిరి. నానా రూపములను ధరించి మునులను దినుచు

డిరి. వారి రాజ్యమున యజ్ఞ యాగాదులొనర్చ నసంభవమయ్యెను. సర్వత్ర హాహాకారములు వ్యాపించెను. ధార్మిక కార్యములు లుప్త ప్రాయలయ్యెను. జనులలో ననాచారమును, గదాచారమును, వ్యభిచారమును వృద్ధియయ్యెను. త్రిలోకములాతని కధీనములయ్యెను.

వారి నెదుర్కొనఁగలవారును, వారితోఁ బోరాడఁగలవారును లేకపోఁగా వారు సాంసారిక భోగాసక్తినిఁ జెందిరి. సుందర వనోపవనములకును బర్వత కందరోపత్యకలకును బోయి సురసుందరులతోఁ గామక్రీడ లొనర్చుచుండిరి. చాలమంది గంధర్వ, కింపురుష, విద్యాధర కన్యకలాడుచుఁ బాడుచు వారికానందమును గలిగించుచుండిరి. వారి సంగీతమును విని యానందించుచుండిరి. ఇద్దరును యధేచ్ఛగా వారుణీ పానమునొనర్చి వారితో నామోద ప్రమోదము లొనర్చుచుండిరి. ఇట్లు వారు విషయభోగలిప్తులగుటచే వారు విషయాసక్తులైరి. అయినను వారితోఁ బ్రేమభావమెప్పటి యట్లే యుండెను. ఒకరినొకరు ప్రాణముల కంటె నెక్కుడుగఁ బ్రేమించుకొనుచుండిరి. వారి మూలమున యజ్ఞాది ధర్మకార్యములన్నియును నిలిచిపోయెను.

సూతుఁడిట్లనెను :- “మునులారా ! ఆ దుష్టదైత్యుల అత్యాచారములచే దుఃఖితులై దేవతలును, ఋషులును మునులును గలిసి వీతామహాఁడగు బ్రహ్మకడకుఁబోయి, చేతులను జోడించుకొని స్తుతివినయములొనర్చుచునిట్లనెను :- “విభూ ! మీరా దుష్ట దైత్యుల కెట్టి కఠిన వరముల నొసఁగినారు ! వారుస్పృహనీనంతను సంహరించు

చున్నారు, ధర్మకర్మములన్నియును దెబ్బతినినవి. వారు చచ్చు నుపాయమేదైనఁ జేయకుండినచోఁ బ్రపంచములోని ధర్మమంతయును నశింపఁగలదు.”

దేవతల యొక్కయు, ఋషులయొక్కయు మాటలను విని సర్వజ్ఞుఁడగు గమలాసనుఁడు కొంచెముసేపు మౌనముగ నుండి వారినిఁజంపు నుపాయము నాలోచించుచుండెను. మరలనిట్లనెను :- “దేవతలారా ! ఋషులారా ! వారు తపః ప్రభావముచే దుర్గభములగు వరములను బొందినప్పటికిని నేను వారిని యుక్తితోఁజంపించెదను. మీరేవిషయమునను జింతింపవలదు.” అని పలికి బ్రహ్మ విశ్వకర్మను బిలిపించి యాతనితో నిట్లనెను :- “విశ్వకర్మా ! నీవు సమస్తవస్తువులను నిర్మింపఁగల మేటివి. నీ వీ త్రిలోకములందెన లేని సుందరి నొకదానిని నిర్మింపుము. నేఁడే నీ చాతురికి పరీక్ష.”

బ్రహ్మయొక్క యిట్టి యుత్సాహ వర్ధక వచనములను విని విశ్వకర్మ మిక్కిలి యానందించెను. ఆతఁడు తన బుద్ధిబలముచే విశ్వములోని సమస్తవస్తువులందు గల సౌందర్యము నంతనుబ్రోవు చేసి ఒక స్త్రీని రచించెను. ఆ స్త్రీ సౌందర్య రూపరత్నముగని, అణువణువున సౌందర్యము నంతను నేకత్రము కావించి దాని నిర్మాణము మిక్కిలి చాతుర్యముతోఁ జేయఁబడినది. అసంఖ్యాకములగు రత్నముల కాంతిని దాని రోమరోమములందును గూర్చెను. ఆమె శరీర మందొక యణువైనను సౌందర్య సుషుమలేని స్థలమే లేదు. యౌవన భారముచే మదమత్తయై అలసతను జెందుచు నందఱను దన సౌందర్యముచే నిముగ్ధులను గావించుచు నామె బ్రహ్మసమ్ము

ఖమునఁ జేతులను జోడించుకొని నిలుచుండి నమ్రతతో నిట్లనెను :-

“జగతీశ్వరా ! నన్నేల సృజించితిరి ? నేనేమిపని చేయవలయును?”

బ్రహ్మ యిట్లనెను :- “సర్వశ్రేష్ఠ సుందరీ ! నీవు సుందోప
సుందుల కడకుఁబోయి, నీ రూపముచే మోహింపఁజేసి వారిద్దరిని
మోసపుచ్చవలెను. వారికి విరోధమును గలిగింపవలయును. నీవు
తప్ప యీ ప్రపంచములో వారిని జయించువారును జంపఁగల
వారునులేరు, నీ శరీరములో నుత్తమము కాని స్థలమే లేదు,
కావున నీవు తిలోత్తమ యనుపేర బ్రసిద్ధినిఁ జెందెదవు.”

ఇది విని తిలోత్తమ బ్రహ్మకుఁ బ్రణామమును గావించి,
ఆతనికి ప్రదక్షిణ మొనర్చి బయలుదేరుట కుద్యుక్తురాలయ్యెను.
మునులారా ! ఆమె సౌందర్యమును గాంచి అందఱును విముక్తు
లైరి. అందఱును నామె నేకాగ్రదృష్టితోఁ జూచుచుండిరి. ఇంతెందు
దేవాది దేవుఁడగు మహాదేవుఁడును నామెను జూచుచుండెను. శ్రేష్ఠ
పురుషుఁడాయెను. హినులవలె నెట్లుచూడఁగలఁడు ? అందువలన
నామె పరిక్రమ మొనర్చుచుండ నామె యే దిక్కునకు బోవుచుండిన
నటువై పాతని ముఖముండెను. ఇట్లు నలువైపులను నాతనికి ముఖము
లేర్పడెను. ఇంద్రునకు రెండు కన్నులతోఁ దృప్తికాలేదు. ఆతనికి
ప్రత్యవయవ మందునను గన్ను లేర్పడెను. ఆతఁడు సహస్రాక్షుఁ
డయ్యెను. సారాంశ మేమనఁగా బ్రహ్మ తప్ప మిగిలిన దేవతలంద
ఱును నామెరూపమును గాంచి విముగ్ధులైరి. ఈ తిలోత్తమ విశ్వ
విజయులగు సుందోపసుందులను దనవశము కావించుకొనఁగలదని
అందఱును దెలిసికొనిరి.

బ్రహ్మ ఆజ్ఞను బొంది యామె రక్తవర్ణముగనుండు నొక
 సన్నని చీరెను ధరించి కులుకుచుఁ గమలమును ద్రిప్పుచు భ్రమ
 రములగు వదలుచు, హావభావములను జూపుచు, మదమత్తయై ఆ
 సోదరులిద్దరకడకుఁబోయెను. వన్యప్రదేశమందువసంతశ్రీ వెల్లివిరియు
 చుండెను. నలు వైపులను బుష్పములు వికసించెను. శీతల, మంద,
 సుగంధ వాయువు వీచుచుండెను. వృక్షముల మీదఁ గూర్చుండి
 కోకిలలు కుహూఁ కుహూఁయని కూయుచుండెను. ఆ యిద్దరు సోదరు
 లును గంధర్వలలనలతోఁగూడి ఆనంద ప్రమోద మొనర్చుచుండిరి.
 గంధర్వులు పాడుచుండిరి. సుందరాతి సుందరులగు నప్పరసలు
 నృత్యము చేయుచుండిరి. వేలకొలది సురసుందరీమణులు నర్వ
 సమర్థులగు సురరిపులను సేవించుచుండిరి. ఆ సమయమున నా
 సోదరులిద్దరును దూరమున నిలుచుండినఁ దిలోత్తమను గాంచిరి.
 ఆమె మందహాస మొనర్చుచుఁ గటాక్షపాత మొనర్చుచుండెను.
 సుందోపసుందులు సురాపానమదమత్తులై యుండిరి. వారి నేత్రము
 లత్యధికముగ నా సవపానమొనర్చుటచే నెఱ్ఱ నెఱ్ఱగ నుండెను.
 వారీ విధూర్జిత నేత్రములుకల లలనా లలామమును దూరమున
 నుండియే కాంచిరి. చూడగానే వారిద్దరును గామవశులై, యిద్దరును
 నొక్కసారిగా నామెను బట్టుకొనుటకుఁ బరువిడిరి. వారిద్దరొక్క
 సారిగా నామె దగ్గరకుఁబోయిరి, ఒకఁడెడమ చేతిని మరియుకఁతు
 కుడిచేతినిఁ బట్టుకొనెను. అంతవారు దీన భరితమగు వాక్కులతో
 నామెతో నిట్లనిరి :- “త్రైలోక్య సుందరీ ! మేము నీకధీనులము.
 నీవు మాపై దయజూపుము. మమ్ములను స్వీకరింపుము. నీ కింకరు
 లుగ నొనర్చుకొనుము.

అమె భయనాట్యమును జూపించుచు నిట్టూర్పు విడుచుచు, మత్తయై యిట్లనెను :- “నేను మీయైశ్వర్యమును బరాక్రమమును గూర్చిన ప్రశంసను విని వచ్చితిని. కాని మీరు సర్వసమర్థులు కావున నాధర్మమును రక్షింపుడు. మీ యిద్దరిలో నెవరైన నొక్కరు నన్ను విధుక్తముగఁ బాణిగ్రహణ మొనర్పుడు. ఒక్కరునన్ను భార్యగాఁ గైకొనుడు.”

ఇది విని సుందుఁడిట్లనెను :- “ఉపసుందా ! నీవు దీని చేతిని విడుపుము. నేను దీనిని వివాహమాడెదను. నేను ముందుగా దీనిని మానసికముగ వరించితిని. కావున ధర్మతః ఈమె నాపత్ని యగుటచే నీకుఁ దల్లివంటిది.”

ఉపసుందుఁడును దానిపై ననురక్తినిఁ జెందియుండెను. ప్రాణములుండఁగా దానిని వదలుట కిష్టము లేకుండెను. అతఁడు క్రోధముతోఁ గన్ను లెఱ్ఱఁజేసి యిట్లనెను :- “అన్నా ! నీవెట్టి ధర్మ విరుద్ధపు పలుకులు పలుకుచున్నావు దీని చేతిని మొదట నేను బట్టి కొంటిని. నాభార్యయగుటచే నిది నీకు కోడలు వంటిది. ఈమెను నీవు వదలుము.”

సూతుఁడిట్లనెను :- “మునులారా ! ఇప్పు డింకేమున్నది. కలహబీజమంకురించినది. ఇద్దరును నొక్కరొకరు కువాక్యములను బలుకుకొనుచుండిరి. అంత నస్త్ర శస్త్రములను గైకొని యుద్ధము చేయసాగిరి. యుద్ధముచేసి యిద్దరును జచ్చి నేలపైఁబడిరి.

దేవతలు జయజయ శబ్దములొనర్చిరి. అప్పరసలు పుష్ప వృష్టినిఁ గుఱిపించిరి. బ్రహ్మ తిరోత్తమను బ్రశంసించెను. సూర్య పండలముతోఁగూడి తిరుగునట్లును, సురసుందరులతో సర్వశ్రేష్ఠగ నుండునట్లును వరమును బొందెను బ్రహ్మాది దేవతలును జేయలేని కార్యమును దిరోత్తమ మోహినీదేవి క్షణములోఁ జేసి చూపించెను. “మోహినీ భగవతికి జయ్.”

నూతుఁ డిట్లనెను :- “కావున మునులారా ! ఈ యసురులు మోహినికి దక్క నింకెవరికిని లొంగరని భగవానునకు దెలియును. అందువలన నాతఁడు మోహిని యయ్యెను. ఆతఁడు మోహిని కానిండు మోహనుఁడు కానిండు, ఆతని చేష్టలన్నియును బ్రపంచ కళ్యాణముకొఱకై యుండును. కర్మమంతయును నొక్కచేకాని భావమున వానిలో భేదము లేర్పడుచున్నవి. తల్లినిఁ జెల్లెలినిఁ, బుత్రికను స్పర్శ నొకే విధముగ, నొకేయంగముతో స్పర్శింతుము కాని భావభేదముచే నా స్పర్శయందు భేదము కనఁబడుచున్నది. మానవుఁడు ప్రాణములను, ధనమును, మనస్సును, వాక్కును, సమస్త కర్మలను దనవిగా భావించుచు భేదబుద్ధితోనే వ్యాపార మును గావించుచున్నాఁడో ఆతఁడు పురుషార్థము నొనర్చినను వ్యర్థమగును. దాని ఫలము తుచ్చమైనదగును. ఆ కార్యములనే విష్ణుప్రీత్యర్థముగ, భగవత్సేవాశుద్ధితోఁ జేసినచో నాకర్మలే అక్షయ ములగును. అన్నిటిలో నీశ్వరుఁడున్నాడని భావించుచు నాతని ప్రసన్నతకొఱకే సమస్త కార్యముల నొనర్పవలయును.

దేవతలును, దైత్యులును సమానకర్మమునే యొనర్చినప్పటికిని, సమానమైన ఫలమే లభించినప్పటికిని, దేవతలు భగవంతుని నాశ్రయించిరి. అనిత్య అవినాశియగు బ్రభువు ప్రసన్నుడగుటకై పరిశ్రమమొనర్చిరి. అందువలన వారికిఁ ద్రాగుట కమృతము లభించెను. అసురులను రీబుద్ధిచేఁ గేవలము ననిత్యమును, షణ్ణభంగురమును నగు శరీర పోషణ కొరకే పనుల నొనర్చిరి. చలకపటములచే లాగుకొని, పీకుకొని అమృతముమీద నధికారమును సంపాదించిరి. అందువలన వారి పురుష ప్రయత్నము సఫలము కాలేదు. వచ్చిన యమృతము చేతినుండి జారిపోయెను. స్వేచ్ఛగా వారిచ్చి వైచిరి. కావున స్వామీ ! ఈ మోహినీరూపము భగవానుని ఒక లీలయే.

శ్రీ శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “సూతా ! భగవంతుని చేష్టలన్నియును లోకకల్యాణార్థమే యుండును. ఆయితే సరియే. తరువాత నేమైనది ? అమృతమును లాగుకొనినఁ దరువాత దైత్యులవశ్యము క్రుద్ధులైయుండురు. క్రుద్ధులై వారేమిచేసిరి? ఈ సముద్ర మంధన కథను నీవిఁకఁ బూర్తి కావించుము.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “అవును. స్వామీ ! దైత్యులుదైత్యులే. అమృతమును గోల్పోయిన తరువాత వారత్యధిక క్రుద్ధులైరి. వారు తరువాత దేవతలతో సంగ్రామమును గావించిరి. ఆ దేవాసుర ఘర్షణగామమును, మీకునేను వినిపించెదను. నాగురు దేవుఁడగు శుక

దేవుడు పరీక్షిన్మహారాజున కెట్లు రాబోవు కథను వినిపించెనో
దానినంతను మీకు వినిపించెదను. దీనిని మీరు సావధానులరై
శ్రవణమొనర్పుడు.

294.592

.... ~~PRH~~

94.5-00
దేవాసుర యుద్ధము

ACC NO. 2358

శ్లో॥ సపత్నానాం పరామృద్ధిం దృష్ట్వా తే దితి నందనాః ।

అమృగ్యమాణా ఉత్పేతు ర్దేవా నృత్యద్యతా యుధాః ॥

తతః సుగరణాః సర్వే సుధయా పీతయైధితా ।

ప్రతిసంయు యుధః శస్త్రై ర్నారాయణ వదాశ్రయాః

శ్రీభాగ. ౮ స్కం ౮ అ. ౧౪ శ్లో॥

క॥ శుద్ధముగ సురల కమృతము

నిద్దించిన నసుర వరులు నిడిముడి పడుచు

గ్రుద్ధులు నానాయుధ స

న్నద్ధులు నయి యుద్ధమునకు నడచిరి బలిమి ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

వ. అంత సురగణమంతయును సుధనుద్రావుట చేతను
శ్రీమన్నారాయణు నాశ్రయించుట చేతను బలవంతులై శస్త్రోత్తము
లతో యుద్ధమునకుఁ దలపడిరి.

జీవి క్రోధ భరితుడైనను, తన స్వార్థమున కాఘాతము లభించినను, తాబలిని శూరవీరుడును, సాహసి ననుకొన్నప్పటికిని, ప్రతిపక్షుల యొక్క అశిష్ట వ్యవహారము వలన తుభితుడైనను, దశశక్తి సార్వజనిక ప్రదర్శన మొనర్పడలఁచినను, పోరాడుట కుద్యుక్తుడగును. పోరాటము మంచిదికాదు. కాని ప్రాణిపోరాడ కుండఁ జాలఁడు. ప్రేమింపక నెట్లుండఁ జాలఁడో పోరాడకుండ యును నట్లే యుండఁ జాలఁడు. పోరాడుట జీవునకు స్వభావము. యుద్ధము లేనిచోట జీవనమే లేదు. యుద్ధములేనిచోట వృద్ధిలేదు. సమరము లేనిచోట సాహసము లేదు. విపక్షులు లేకున్నచో సచే స్త్వత యుండదు. జీవితమొక యుద్ధమే. ప్రపంచమే యుద్ధస్థలము. ఇందులో నిర్బలులకు నిర్వాహము లేదు. బలమే లేకున్నచో బరా ధీనుడవుగ నుండుము. దుఃఖమును భోగింపుము. నబలుడవై వీరుడవైనచో వనుంధరలోని సామగ్రులను సుఖపూర్వకముగ నుప భోగింపుము. జీవన సంగ్రామములో ముందుకుపొమ్ము ఇదియే మూల మంతము.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! సముద్రమును మధిం పఁగా నమృతము వెలువడును. పరిశ్రమమును దేవదానవులిద్దరును సమానముగ నొనర్చిరి కాని హరివిముఖులగుటచే నసురులు దాని మధురఫలమును బొందజాలకపోయిరి. దేవతలు కడుపులునిండ నమృతము ద్రావిరి. శ్రీహరి యనుకూల మగుటచే వారు తాము చేసిన శ్రమకు యథేష్ట ఫలమును బొందిరి. మోహినియై వారినిఁ దృప్తుల నొనర్చెను. సూర్యచంద్రుల కమృతము నొసంగి,

రాహువు శిరమును ఖండించి మోహినీదేవి యెటో పోయెను. ఇప్పుడచ్చట మోహినియునులేదు మోహినీ చీరయునులేదు ఇప్పుడచ్చట పీఠాంబరధారియగు మురారి వనమాలి నవ్వుచునుండెను. ఇప్పుడసురులు కన్నులు తెరచిరి. ఇప్పటికి వారికామ మదము దిగిను. వీడు మోసగాడగు విష్ణువు. బహురూపుడగు విష్ణువు. కపట వేషమును ధరించినాడు. మనమీ మిథ్యామోహినీ భ్రమలో బడి వ్యర్థముగ మోసపోయితిమి. మాయావి యగు నీహరి మనల నోడించుటకే యీపన్నాగమును బన్నినాడు మంచిది. చింతింపఁ బని లేదు. త్రాగనిండి నపుంసకుల నీయమృతమును ఎవరేమి చేయఁ గలరో చూతము. అమృతమును గొనిన వీరి వనివట్టెదము. ఇప్పుడే విష్ణువును యమసదనమునకుఁ బంపుదము. ఇప్పుడే దేవతలకు మాబల పౌరుషములను జూపించెదము. ఇప్పుడే వీరిని గొట్టి పాఱ ద్రోలుదము. వీరేమి లెక్క? వీరినిమనము చంపెదము. పిండిపిండి చేసెదము.” ఈవిధముగ దంతములను బట బట కొఱుకుచుఁ గొట్టుము కోయుము. పట్టు కొనుము పోనీయ వలదు. ఈవిధముగ నఱచుచు వారస్త్ర శస్త్రములను గైకొని దేవతల మీదకుఁ బరువిడిరి.

దేవతలిదివరకే జాగ్రత్తగ నుండిరి. అమృతమును ద్రావి వారు సబలులైరి. లక్ష్మీదేవి యుత్పన్న మగుటచే వారు శ్రీసంపన్నులైరి. అన్నిటికంటె గొప్ప విషయ మేమనఁగా వారు ప్రభుపాద పద్మములను బ్రేమ పూర్వకముగఁ బట్టుకొనిరి, ఒక్క అచ్యుతుని మాత్రమాశ్రయముగ గ్రహించి వారస్త్రశస్త్రములను గ్రహించి అసురుల నెదుర్కొనుటకుఁ దత్పరులైరి. ఈ విధముగ నచ్చట

క్షీరసాగర తీరమున సురాసురులకు రోమాంచకారియగు బరమ భూనకమగు ఘనఘోరయుద్ధము జరిగెను. రోషావేశులై ఒక రొకరు బీరములు పలుకుచుఁ గవ్వించుకొను చుండిరి. శ్రతునమ్ముఖ మున గర్జించుచుండిరి. విపక్షవీరుల యుత్సాహమును దగ్గించుటకును వివిధ రణ వాద్యములను వాయింపు చుండిరి. వీరయోధులు వాహనములుమీద నెక్కి సిద్ధపడుచుండిరి. ఆ సమయమున వీరులు గర్జనములచేతను, గుర్రముల పదఘట్టములచేతను, రథముల ధణ ధణ శబ్దములచేతను, శంఖ, తూర్యమృదంగ, వీణా, వేణు, పణవ, డమరు మొదలగు వాద్యములను నుత్సాహముతో వాయింపుటచేఁ గలిగిన ఘోషము వలనను గలిగిన ధ్వనిచే నాకాశము ప్రతిధ్వనించెను. నల్దిక్కులను భీషణశబ్దములు చెలరేగెను. రథములు రథములును, పదాతులు బదాతులును, గజములు గజములును, నశ్వములు నశ్వములును, దలపడెను. ఒకఁడు వేరొకనిఁగిందఁ బడవైచి పైనఁ గూర్చుండెను. ఈవిధముగ నిరూబక్షములందును దుముల యుద్ధము జరిగెను.

దేవతలసేన రథ, తురగ, గజ, పదాతులను జతురంగముగ నుండెను. కాని యసురుల వాహనములు విచిత్రములు. కొందఁ రొంటెలమీదను, గొందరు గాడిదలు మీదను, గొందరేనుగుల మీదను, గొందరు గుర్రముల మీదను, కంచరగాడిదల మీదను నెక్కిరి. కొందరు దున్నలవెక్కిరి. కొందరు భల్లూకముల మీదను, గొందరు వ్యాఘ్రముల మీదను, గొందరు మృగములమీదను, గొందరు తోడేశ్వ మీదను, గొందరు పిల్లుల మీదను, గొందఁ రెలు

కల మీదను, గొందరు కప్పల మీదను, గొందరు వతంగముల మీదను, గొందరు రుడుతల మీదను, గొందరు సర్పములమీదను, గొందరు గద్దల మీదను, గొందరు డేగలమీదను, కొందరు పావురముల మీదను, కొందరు బాతులమీదను, కొంగల మీదను, కొందరెడ్ల మీదను, గొందరు తేళ్ళమీదను, గొందరు సర్పముల మీదను, కొందరు జోరీగల మీదను, గొందరు మక్షికములమీదను, గొందరు చీమల మీదను, గొందరు మిడుతల మీదను, గొందరు నల్లల దోమల మీదను, నెక్కిరి. సారాంశ మేమనగా నసురు లెక్కని జంతువులేదు.

అంత శౌనకుడిట్లడిగెను :- “సూతా ! నీవు బుద్ధికతీతమగు విషయములను జెప్పుచున్నావు. ఒక్కొక్కప్పుడావేశమునఁ బడి అతీతమగు విషయములను జెప్పుచుందువు. ఎక్కడనైన నేనుఁగు, గుర్రము, ఒంటె, ఎద్దు, గాడిద, కంచరగాడిద, నీహ, వ్యాఘ్రదులు వాహనములగుట ఉచితముగనే యున్నది. ఎలుక, పిల్లి, నల్లి, చీమ, దోమ, తొండ, ఉడుత, గుడ్లగూబ, ఉడుము, మకరము, మిడుత మొదలగు జంతువులమీదఁ బర్వతములంత యసురు లెట్లు కూర్చొండగలరు ? ఇది బుద్ధి కతీతమగు విషయము.”

అంతనవ్వుచు సూతుడిట్లనెను :- “స్వామీ ! అవి సాధారణ నల్లి దోమలు కావు. ఆ యసురులే యిట్టిరూపములను ధరించిరి. ఒక్కఁడు వాహనమై రెండవవాఁడు దానిపై నెక్కును మాయావులగు దైత్యు లిచ్చానుసారముగ రూపధారణ మొనర్పఁ

గలరు. మాయచే వారేది కావలయుననిన నదికాగలరు కావున వారు తమయిచ్చానుసారముగ రూపమును ధరించిరి. ఇవన్నియును మాయానిర్మితములని తలంపుము. ఇప్పుడు మీరీ యుద్ధమును మానవీయ యుద్ధముతోఁబోల్చినచో బండి ముందునకు సాగనే సాగదు. ఇదిమాయాయుద్ధము. మాయలో నసంభవమనునది లేదు. మాయలోనన్నియును సంభవమే.”

శౌనకుఁడిట్లనెను :- “నరియే, సూతా ! కానిమ్ము, తరువాత నేమైనది ?”

సూతుఁడు శీఘ్రముగా నిట్లనెను :- “ఇంకేమైన దనెదరు స్వామీ ! తుములయుద్ధము జరిగినది. తడ తడ, చెట్ వట్, ఖటా ఖట్ అయినది. ఇప్పుడువాఁడు వీనినిఁగొట్టినాఁడు వీఁడు వానిని గొట్టినాఁడు. వీఁడు వానినిబడవైచినాఁడు వాడు వీనిని దొరలించినాడు. ఒకఁడొకని శిరమును దెగఁగొట్టెను. ఇంకొకఁడు వీనినిఁ దెగఁదిట్టెను. ఈ విధముగవారు పరస్పరము యుద్ధమొనర్చుకొను చుండిరి. రెండు సేనలలోని వీరుల వతాకములెగురు చుండెను. సేనయంతయును యుద్ధముకొఱకు తలపడెను. తెల్లని నిర్మలచత్రములు మెఱయుచుండెను. మనోహరమణిమయ కిరీటములు తళతళలాడుచుండెను. తెల్లని చామరములు విసరఁబడు చుండెను. నానారంగులు కలిగిన వస్త్రములు వాయువశమున నెగురుచుండెను. ఆ సమయమున దేవాసుర సేన ధనుష్కోటిలో రెండు సముద్రములు

కలిసి పరస్పరము పోరుచున్నట్లు పోరుచుండెను. వానియొక్క ఉత్తాల తరంగములు పరస్పరము దెబ్బకొట్టుకొని ఆకాశము వైపు నకు శబ్దముతోఁ పైకెగురుచుండెను.”

దైత్య సేనాధి నాయకుఁడుగఁ బ్రహ్లాదుని పౌత్రుఁడును విరోచనుని పుత్రుఁడునగు బలిచక్రవర్తి యుండెను. ఇచ్చట దేవ సేనాపతిగ శచీవతి యింద్రుఁడుండెను. దైత్యరాజగు బలి మయ దానవునిచే నిర్మింపఁబడిన వైహాయసమను విమానమునెక్కి యాకాశమున నపరసూర్యుఁ డుదయించినట్లుట్టి పడుచుండెను. ఆతని ప్రబల ప్రతాపముచే దశదిశలను బ్రకాశిత మొనర్చుచుండెను. అన్య దైత్య యూధపతు లాతని ననుకరించుచుండిరి. ఆతనిపైన నుజ్వల శ్వేతఛత్రముండెను. అటునిటు చామరములు వీవఁబడుచుండెను. ఆతఁడాకాశమున నుత్తమగ్రహము వలెను, శరశ్చంద్రుని వలెను గనఁబడుచుండెను. ఆతని రక్షణ నిమిత్తము విమానము చుట్టును, నముచి, శంఖర, విప్రచిత్తి, అయోముఖ, ద్వీమూర్ధ, కాలనేమి, విరోచన, హయగ్రీవ, శంకశిరా, కపిల, మేఘదుందుభి, తారక, శుంభ, నిశుంభ, జంభ, ఉత్కల, అరిష్టనేమి, మయ, త్రిపురనివాసులు, ప్రహేతి హేతి, ఇల్వల, వాలావీ, శకుని, భూతసంరాప, వజ్రదండ్రుడు, నుపులోముని వంశములోని యసురులును, కలేప, నివాత కవచాది గొప్పగొప్ప మాయావులును, బలవంతులగు దైత్యులును, శస్త్రములను గొని యుద్ధార్థులై నిలుచుండిరి. వారుగొప్ప గొప్ప బలవంతులు. వారనేక సార్లు దేవతలను ఐరాజితుల నొనర్చి అనేకసార్లు దేవతలచేనోడిరి. అమృతము

లభింపనికారణముచే వారత్యంతకుపితులైరి. ఒకరినొకరు ఉత్సాహ
వరుచుకొనుచుండిరి. పండ్లు పొడిపొడి చేసికొనుచుండిరి. చప్పట్లు
చరచుచుండిరి. తొడలుచరచుచుండిరి. అస్త్ర శస్త్రములను ద్రివ్వు
చుండిరి. దేవతలను బిండి పిండి చేయఁదలఁచుచుండిరి. వారివారి
శంఖముల నూదుచుండిరి. వాహనములను సరిచేసుకొనుచు ఖడ్గము
లను గదలించుచుండిరి. వీరందఱును రణరంగదుర్మదులే. అసురు
లన్ని విధముల సునజ్జితులై సురసేనపై విఱుచుకొనిపడిరి.

ఇటు నమరాధిపుడగు వింధ్రుఁ డసురులు సునజ్జితులై
యుద్ధోత్సుకులగుటను గాంచి క్రుద్ధుడయ్యెను. ఆతఁడటు నిటుఁ
దిరుగు వర్వతమువలెనుండు నైరావతముపై నెక్కెను. గంధర్వు
లాతని గుణములను గానము చేయుచుండిరి. త్రైలోక్యలక్ష్మి ఆత
నిని మరల వరించెను. అమృతమును ద్రాగుటచే వారు నిర్భయులై
నిశ్శంకులై, సాహసయుక్తులైరి. పర్వతశిఖరము నుండి రెండు
సెలయేరులు పారుచున్నట్లు ఐరావతము నుండి మదము కారు
చుండెను. దానిమీదఁ గూర్చిండిన దేవేంద్రుఁడుదయాచలమున నుద
యించిన భువన భాస్కరునివలె నుండెను. ఆతని చుట్టును నలుబది
తొమ్మిది మంది మరుత్తులును, వరుణ, కుబేర, యమ, సూర్యచం
ద్రాది ముఖ్యముఖ్య దేవతలను, వారివారి వాహనముల మీఁదనెక్కి
ఆతని ననుగమించుచుండిరి. ఇప్పు డిరు వక్షములనుండియును
బోరు ప్రారంభమయ్యెను. అందఱును వారివారి జోడీలను జూచు
కొనిరి. తమకు సమానులగు వీరులతోఁ దమ శక్తినంతను వినియో
గించి సురాసురులు యుద్ధము చేయుచుండిరి. ఇంద్రుఁడు బలితో

భయంకర రోమహర్షతుముల యుద్ధము నొనర్చుచుండెను. పర
స్పరము తీక్షణ బాణములతోఁ గొట్టుకొనుచుండిరి. ఒకరినొకరు
దివ్యాస్త్రములను బ్రయోగించుకొని క్షతవిక్షతుల నొనర్చుకొను
చుండిరి.

శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! బలియును నింద్రుఁడును
నెట్లు యుద్ధముచేయుచుండిరో మిగిలిన దేవాసురులు ప్రాణపణముగ
ఘన ఘోరయుద్ధ మొనర్చుచుండిరి.

.....

దేవదానవుల ద్వంద్వ యుద్ధము

శ్లో॥ తేఽన్యోన్య మభిసం సృత్య క్షిపన్మర్మభిర్మథః ।

ఆహయంతో విశంతోఽగ్రే యుధధుర్ద్వంద్వ యోధినః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౦ అ. ౨౭ శ్లో॥

వ. వారన్యోన్య మివ్విధంబునం గలసి పెనంగి ద్వంద్వ
యుద్ధంబు సేయుచుండిరి. వారొకరిపై నొకరస్త్రశస్త్రములను విసశు
కొనుచుండిరి.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

చాలమంది కలిసి ఉత్సాహముతో నేదైనను బనినిఁ జేయుచుండినచో నితరులకును సాహసము పెరుగును. వారును బ్రభావమునఁబడి తమశక్తికిమించిన కార్యము లొనర్చుచుండును. చాలమంది ఒకానొక సంస్థకు దానమొసంగుచుండినచో దానినిఁ జూచుచున్న కృపణులును గొంతగానిచ్చెదరు. చాలమంది భావుక భక్తులు భజన కీర్తన మొనర్చుచుండినచో నచ్చటనున్న నితరులును దానిలోఁ జేరుదురు. అదే విషయముగ వీరయోధులు పోరాడుచుండుటను గాంచినను, రణదుండుభులు మ్రోగినను బిరికివారి రక్తనాశములలోనికి వీరరక్తము సంచార మొనరించును. వారును నుత్సాహభరితులై పోరాటములోఁ జేరుచుండురు. తమ పక్షము వారికిని సైనిక సేనావతులకును ఘనఘోరయుద్ధము జరుగుచుండుటను గాంచిన నిరుపక్షములలోని సైనికులును దమ విజయముల కొఱకు సతతము ప్రయత్నము చేయుచుండురు. శక్తియున్నంతవరకూరకుండఁజాలరు.

శ్రీ శుకదేవుఁడు పరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను :- “రాజా ! బలికిని దేవేంద్రునకును బరస్పరము యుద్ధము జరుగుచుండ నందర శరీరములందును నుత్సాహ మినుమడించెను. అందఱును దమకుఁ బ్రతిద్వంద్వల నెన్నుకొని యుద్ధప్రవృత్తులైరి. ఇటు దేవతల కధిపతి దేవేంద్రుఁడుండిన నటు నసురాధిపతి బలి యుండెను. అసురశిల్పియగు మయాసురుఁడు సురశిల్పి యగు విశ్వకర్మతో నిట్లనెను :- “రమ్ము, మనమిద్దరమును గలియఁబడెదము.” విశ్వకర్మ దక్కువవాఁడు కాఁడు. ఆతనికిని రణమొనర్పఁ బ్రబ

తోత్సాహముండెను. కడుపునిండ నమృతమును ద్రాగియుండెను. ఇద్దరును బరస్పరము తలపడిరి. ఇక కొట్లాట నరకులాట ప్రారంభమయ్యెను. అటునుండి యయాతి మహారాజెవరి కుమార్తెను బెండ్లాడెనో అట్టి వృషపర్వుడు వచ్చెను. ఈతఁడును వైద్య చికిత్సాశాస్త్రనిపుణుడని తోచుచున్నది. అందువలన యాతఁడు దేవ వైద్యులగు నశ్వసీకుమారులతోఁ దలపడెను. వీరిద్దరును బెనుగు లాడుచుండిరి. ఇంతలో నదేనమయమునకు ఏకాక్షియగు శుక్రాచార్యుఁడు వచ్చెను. దేవతల గురువగు బృహస్పతియు నచ్చటనే తిరుగుచుండెను. నవ్వి శుక్రాచార్యుఁడిట్లనెను :- “దేవగురూ ! నేడండందరును నుద్భి లేర్పఱచుకొని పోరాడు కొనుచున్నారు. కావున మనమిద్దరమును దలపడెదము. బ్రాహ్మణుల పని పోరాటము కాకున్నను, మనము శిష్యులపక్షమును గ్రహించి పోరాడవలసి యుండును. పురోహితులు ధర్మయుద్ధమునఁ బ్రవృత్తులగుట అధర్మము కాఁజాలదు.”

ఇది విని నవ్వుచు దేవగురువగు బృహస్పతి యిట్లనెను :
“మనకిద్దరకేమిజోడు ? నీకొక కన్ను నాకు రెండు కన్నులాయెను. పోరాడదలచినచో ఏక కన్నులవారితో నెవరితో నైనను బోరాడుము. ఏకాక్షిని దర్శించుటయును నశుభమని చెప్పెదరు.”

ఇది విని కువీతుడై శుక్రాచార్యుఁడిట్లనెను :- “కన్నులతో నేమిపని ? యుద్ధము జరుగునది చేతులతో, చేతులు మనకిద్దరకును సమానముగఁ గలవు. నీవు సురపురోహితుఁడవు నే నసురపురోహితుఁడనైనను రెండు చేతులున్నవికదా.

బృహస్పతి యిట్లనెను :- “నేనెవరికినిఁ దీసిపోవు వాడను గాను. కాదంటివా రమ్మనాతో.” అని శుక్రాచార్యుల వారితోదల పడెను. ఇప్పుడు రెండు వైపులను దుముల యుద్ధము జరుగు చుండెను. నేఁడు పురోహితులిద్దరును బోరాడుటనుగాంచి దేవాసురు లిద్దరును బరమ విస్మితులైరి. ఇప్పుడందఱును వారికివారికి ప్రతి ద్వంద్వలెవరో వెదుకు కొనుచుండిరి. హేతియనునసురుఁడు ఒలాధి పతియును తోకపాలుఁడును నగువరుణునితోఁ దలపడెను. ఆతని సోదరుఁడగు బ్రహేతిమిత్రుఁ డను సూర్యునితో యుద్ధమునకు దిగెను. పరమ పరాక్రముఁడగు గాలనేమితో దండపాశ ధరుఁడగు యముఁడు ద్వంద్వ యుద్ధ మొనర్చుచుండెను. శంఖరాసురుని మీఁదకు విశ్వరూపుని తండ్రియగు త్వష్ట రణమున దుమికెను. సవిత్రుఁడను సూర్యునితో విరోచనుఁడు తలపడెను, భృతి అపరా జితునితో నముచి పోరాడుచుండెను. బలిచక్రవర్తికి బాణాసుర ప్రభృతులు నూర్గురు పుత్రులుండిరి. వారితో సూర్యుఁడు పోరాడు చుండెను. చంద్రునితోఁ బూర్వవైరమును స్మరించి శిరముఖండింప బడిన రాహువు యుద్ధము చేయుచుండెను. ఇంద్రుని మామయగు బులోమునితో వాయుదేవుఁడు యుద్ధ మొనర్చుచుండెను. భద్రకాశి శుంభ నిశుంభులతో యుద్ధము చేయుచుండెను. మహాదేవుఁడు జంభా సురుని తోడను, అగ్నిదేవుఁడు మహిషాసురుని తోడను, వాలాపి, యిల్వలను బ్రసిద్ధ దైత్యులు బ్రహ్మపుత్రుల తోడను బోరాడు చుండిరి.

ఇరు పక్షములలోని వీరులును గర్జించుచుండిరి. తర్జించుచుండిరి. ఒకరిమీఁద నొకరు ప్రహారములొనర్చుకొను చుండిరి. దుర్మర్షునితో మన్మథుఁడును ఉత్కలునితో మాతృగణమును, శనైశ్వరునితో సర కాసురుఁడును, నివాతకవచులతో మరుద్గణమును యుద్ధమొనర్చు చుండిరి. కలులతో పసుగణమును, పౌలోములతో విశ్వేదేవ గణమును, గ్రోవశులతో రుద్రగణమును సంగ్రామ మొనర్చుచుండిరి. ఎన్నని చెప్పఁగలను ఎవరెవరి కెవరెవరను రూపులనుకొనిరో వారితో వాని కనురూపమైనవారే రణమొనర్చిరి, కొట్టికొనుచుండిరి. గద్దించుకొనుచుండిరి.

ఇరుపక్షములలోని వీరులును హుంకార మొనర్చుచుండిరి. ఒకరొకరికిఁ గోపమును దెప్పించుచుండిరి. కటువాక్యములను బలుకుచుండిరి. ఖడ్గ, బాణ భల్ల, ముద్గరాదులను, నస్త్రశస్త్రములను నొకరొకరు వినరుకొనుచుండిరి. పెద్దపెద్ద శతఘ్నులను తుపాకులను బ్రయోగించుచుండిరి; ఆకాశమున విమానములపైఁ గూర్చుండి కొందఱు యుద్ధమొనర్చుచుండిరి. కొందఱు నేలపై యుద్ధమొనర్చుచుండిరి. కొందరశస్త్రశస్త్రములు లేకయే ఒకరొకరు కలియఁబడి పడవైచుకొనుచుండిరి. నలువైపులను జక్ర, గదా, ఋష్టి, పట్టిశ, శక్తి, ఉల్ముక, ప్రాస, వరశ్వధ, నిశ్చ్రీశ, భల్ల, ముద్గర, భిండిపాల, పరిఘాదులచేఁ బ్రహార మొనర్చుకొనుచుండిరి. ఆ సమయమున యుద్ధ క్షేత్రముయొక్క శోభ దర్శనీయముగనుండెను. అదేయొక విశాల నముద్రమువలె గోచరించు చుండెను. వీరుల తలలు మత్స్యములవలెఁ దేలియాడుచుండెను. నలువైపులను రక్తము సము

ద్రుమవలెనుండెను; అందులో ఖండివఁబడిన కరులు మొసళ్ళవలెఁ గనబడెను. వీరుల బాహువులు జలసర్పములు తిరుగుచున్నట్లుండెను. కిరీటములందలి రత్నములు రక్తముతో మెఱయుచుండెను. నలు వైపుల నుండియును వీరుల శబ్దములు సముద్రము గర్జించుచున్నట్లుండెను. అచ్చట పేరునకుఁ గూడధూళిలేదు. రక్తము ధూళి నంతను శోషింపఁజేసెను. నలువైపులను వస్త్ర, భూషణ, ధ్వజ, పతాక, వాహన, వీరులయంగములు తెగిపడియుండెను. తెగిన శిరస్సులు చాల కొట్టుచుండెను. దొఱలుచుండెను. చాలమంది కబంధులు చేతులలో ఖడ్గములను బట్టుకొని, శిరస్సు లేకయే యుద్ధము చేయుచుండెను. శత్రువులను సంహరించుచుండెను. కొందఱు ప్రతి పక్షులను గువాక్యములుపలికి క్రోధమును దెప్పించుచుండిరి. చాలమంది వీరులు విరోధుల చేతులలోఁ దెగి చచ్చుచుండిరి. కొందఱు క్షతవివిక్షతులైనను రణక్షేత్రమునఁబడియుండిరి. కొందఱు రక్తమును బానము చేయుచుండిరి. అందఱును నొకరినొకరు పరాజితుల నొనర్పఁదలచుచుండిరి. అందఱును విజయశ్రీని, జేపట్ట నుత్సహించుచుండిరి.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! ఈవిధముగ నాదేవాసుర సంక్రమాము మిక్కిలి ప్రయత్నముతో నారంభమయ్యెను. మహారాజా ! వీరుల యుత్సాహము వేయిరెట్లు వృద్ధినిజెందెను. ఇద్దరును తామపరాజితులమనుకొనుచుండిరి. కావున యుద్ధమత్యంత భీషణరూపమును ధరించెను.”

ఇంద్రునితో బలి మాయాయుద్ధము

శ్లో॥ ఏవః దైత్యైర్మహా మాయై రలక్ష్మ్యగతి భీషజైః !

సృజ్యమానాసు మాయాఘ విషేదుః సురసైనికాః।

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౦ అ. ౯ శ్లో

క॥ ఆ యసురేంద్రుని బహుతర

మాయా జాలంబులకును మాటెఱుగక వ

జ్రాయుధ ముఖరాదిత్యు ల

పాయంబును బొంది చిక్కువడిరి నరేంద్రుడా ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

జీవి ధర్మము నిర్బలమైనదని మాయ నెప్పుడూ శయించునో అప్పుడు వానికిఁ బరాజయము కలుగును. మాయావియైన వానినిఁ బ్రబలమాయావియే జయింపవలయును. కాని యెవడేకైక భగవానునే యాశ్రయించినాఁడో వానిని మాయ యేమియును జేయఁజాలదు. ఏలయినఁగా శ్రీహరి సమస్త మాయలకును బతి. భగవంతుని శరణమునకుఁ బోయినచో సమస్త మాయలును వ్యర్థము లగును. మాయాపభావము క్షణకాలము సఫలముగ గోచరించును. కాని చివరకది విఫలమగును. ఏలయనఁగా మాయాశక్తి స్థిరమైనది కాదు. స్థిరత్వము భగవానుని యందే కలదు. భగద్భక్తియే స్థాయియైనది. భక్తునిబలమే నిలుచునది, ఆసురీ మాయ నశ్వరమైనది.

శ్రీశుకదేవు డిట్లనెను :- రాజా ! అందఱును దమతమ ప్రతిద్యుంధ్వల నెన్నుకొనిన మీదట వారిలో వారికి ఘన ఘోర యుద్ధము రోమహర్షణము జరిగెను. అది యుద్ధము కాదు. ఆ నడుచుమునఁ బ్రళయకాలము వచ్చినట్లుండెను.

బలి చక్రవర్తి పది బాణములను గొట్టి దేవేంద్రుని గాయ పఱచెను. మూడు బాణములను నాతని వాహనమగు నైరావతము వీపునకుఁ గొట్టెను. నాలుగు బాణములచే నాయైరావతము నాలుగు వైపుల నున్న రక్షకులను గొట్టెను, ఒకదానిచే మావటి వానిని గాయపఱచెను. ఈ విధముగఁ బది, మూడు, పదమూడు, పదు మూడు నాలుగు పదునేడు, తరువాత నొకటి పదునెనిమిది బాణ ములు కొట్టెను.

ఇది విని నవ్వుచు శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “సూతా ! ఆబాణ ములను యుద్ధములోఁ గూర్చుండి లెక్కించిన వారెవరు ?”

అంత సూతుఁ డిట్లనెను :- “స్వామీ ! లెక్కింపవలసిన యావశ్యకత యేమున్నది ? మా గురుదేవుని గురువగు వ్యాస మహర్షి సమాధిద్వారా సమస్తమును బ్రత్యక్షమొనర్చుకొనివాసెను. దివ్యదృష్టిద్వారా భూతభవిష్య ద్వర్తమానముల నన్నిటి నెఱుంగ వచ్చును.”

శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “అయితే తరువాతనేమైనది ? ఆ బాణ ములచే దేవేంద్రుఁడు వ్యధితుఁడైనాఁడా ?”

సూతుఁ డిట్లనెను :- “లేదుస్వామీ ! దేవేంద్రుఁడు నవ్వుచు లీలగా నా బాణములను ఖండించెను. నా గురుదేవుఁడు వరీక్షి నహా రాజునకు దేవేంద్ర బలిచక్రవర్తుల యుద్ధమును విశదముగ వర్ణించుచు నిట్లు చెప్పెను. బలి బాణములు వ్యర్థములుకాఁగా నాతఁ డింద్రునిపై నొక బలవతియగు శక్తిని విసరెను. కాని శతశత్రువు వెంటనే ఆతఁడు వదలుటకు బూర్వమే దానిని ఖండించెను.

అస్త్రి శస్త్రములచే నింద్రుని జయింపఁజాలమని బలి చక్ర వర్తి తెలిసికొని వెంటనే అంతర్ధాన మయ్యెను. అంతర్ధానుడై యాతఁడు భయమును గలిగించు నసురమాయ నాశ్రయించెను. మాయ అనేక వస్తువులను నిర్మించి దేవతలసేనను వ్యధిత మొన ర్చెను. ఆకాశమునుండి దడదడ తడతడ శబ్దములు రాఁజొచ్చెను. గొప్పగొప్ప బండలు దేవసేనపైఁ బడఁజొచ్చెను. పర్వత శిఖర ములు పడి, సుర సైన్యము నలిగి నలిగిపోయెను. దావాగ్ని చే నచ్చటి వృక్షములు తగులబడసాగెను. క తైరరాశ్శందఱ పొట్టలపైఁ బడు చుండెను. పెద్దపెద్ద సర్పములును, తేళ్ళును బై నుండి పడి సైనికు లను గరచుచు, మ్రింగుచుండెను. పెద్దపెద్ద వ్యాఘ్రములు పై నుండి పడి నోరులను దెరచుకొని సేనలోని యేనుఁగులను భయ పెట్టసాగెను. మిక్కిలి భయంకరా కారముగల రాక్షసులు తలలు విరియఁబోసికొని, చేతిలోఁ ద్రికూటములను ధరించి మొండి మొల లతోఁ బై నుండిదిగి రణభూమియందు ‘కొట్టుడు కోయుఁడు’ అనీ వల్కుచు విహరించుచుండెను. అవి క్రోధముతో నిండియుండెను. దంతములను బటపటఁ గొరుకుచుండెను. దేవతలను భయపెట్టు

చుండెను. కర్కశవాక్కులతో నరచుచుండెను. ఇంతలోనే ఆకాశమునుండి అగ్నివర్షము కురియుచుండెను. మెఱపులు మెఱయసాగెను. భీభత్సముగ దామినీ వెలుగుచుండెను. దేవసేనలో సగ్ని యుత్పన్నమై సైనికులను, సామగ్రులను స్వాహా చేయసాగెను. భీభత్సవాయువు వీవదొడంగెను. ఒక్కొక్కప్పుడుతాల తరంగము లాకాశము నంటునంతటివిగ నుండిన నపారసాగరము కనబడెను. నలువైపులను హాహాకారములు వ్యాపించెను. సుర సైనికులు ధైర్యములను వీడిరి. మాయా ప్రహవముచే సమస్తమైనవారును దుఃఖితులై తోహి తోహి యనుచుండిరి.

ఇప్పుడు దేవేంద్రుడును జింతితుడయ్యెను. వారికి మాయా నాశనమున కుపాయము తోచలేదు. వారికి విపత్తుపడగానే విపద్విభంజనుడగు శ్రీహరి స్మరణమునకు వచ్చెను. వారు నీనులై విశ్వభావనుడగు భగవానుని ధ్యానింప సాగిరి. వారార్తస్వరమున నిట్లనిరి :- ప్రభూ ! మాకు విపత్తులు సంభవించినప్పుడు నీవు వచ్చి మమ్ములను రక్షించితివి. మమ్ముల నసురులు స్వర్గభ్రష్టులను గావించిరి. అప్పుడు మాకు సముద్రమంథనము చేయుడని ఆజ్ఞాపించితిరి. మీరే మాకు నచ్చజెప్పి యుక్తులను నేర్పి అసురుల కడకు బంపితిరి. వారలు మామాటనువినునట్లుగ వారి బుద్ధులను మార్చితిరి. మేము మందర పర్వతమును దెచ్చుచు నలసిపోయి నప్పుడు మీరు గరుడుని మూపుపై మంథరమునెత్తి క్షీరసాగరము నకుఁ దెప్పించితిరి. క్షతవిక్షతులగు సురులను న్యస్థులఁ గావించితిరి. సర్పముఖ జ్వాలలనుండి రక్షించుటకై యుక్తిగా మాకుతోక

వైపుబట్టుకొనునట్లొనర్చితిరి. మునుఁగనున్న మందరమును గూర్చి వతారి సైత రక్షించితిరి. మందరముపైన గూర్చుండి, పైనుండివారిని గసరుచు వాసుకికి నిద్రారూపమునఁ బ్రవేశించితిరి. దేవాసురలందు శక్తివై బలప్రదానమును గావించితిరి. ఇంత చేసినను సమృత్ త్పాదనము కాకపోగా నీ చతుర్భుజములచే న్వయముగ సముద్రమును మధింపసాగితివి. మిక్కిలి యుక్తిగా దానినుండి పుట్టిన రత్నముల నిరుపక్షముల వారికినిఁ బంచి సంతృప్తులను గావించుచుఁ బంచితివి. చివరకమృతోత్పాదనమైన మీదట, దుష్టదానవులు నీ యంశావతారమగు ధన్వంతరి చేతినుండి అమృతకలశమును గైకొని పారిపోగా నప్పుడు మోహినీయవతారమును ధరించి వారి నుండి అమృతమును లాగుకొంటివి. విపాసులమగు మాకమృతమునుబోసి తివి. పండితమ్మన్యుల మనుకొను యసురులను మోహింపజేసి మూరుల నొనర్చితివి. ఇప్పుడి యుద్ధమున మాయావులగు నసురులు మమ్ములను మోహమునఁ బడవైచిరి. మాయాపతీ మమ్ములనీ యాసురీ మాయనుండి రక్షింపుడు. నీయాశ్రిత భక్తులను శీఘ్రముగ వచ్చి రక్షింపుడు. ప్రభూ ? ఇది వఱకు సర్వత్ర రక్షించి నట్లే యా యవసరమునను నన్ను రక్షింపుడు.”

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ? దేవతలీవిధముగ దీనులై ఆర్తస్వరమున నాయా ర్తిహరుఁడగు నచ్యుతుని సుతింపఁగా శరణాగత వత్సలుఁడగు భగవంతుఁడా సమయమునఁ బ్రత్యక్షమయ్యెను. ఆసమయమున భగవానుని శోభ అద్భుతముగ నుండెను. ఈ సమయమున నాతఁడష్ట భుజములను ధరించియుండెను. నవ పద్మ

దళాయ తీక్షణుడగు వాసుదేవ భగవానుడు తనసుంతర సుకమల విశ్వమదిత చరణకములను గరుడుని మూపుపై నుండెను. ఆతని శోభ ఆకాశనీయముగ నుండెను. కర్ణములందు బహుమూల్యములగు రత్నశోభితి కనకకుండలములు కదలుచుండెను. వక్షస్థలమందు లక్ష్మీదేవియును గౌస్తుభమణియును వివిధ మణిమయహారములును శోభించుచుండెను. భగవానుడు వెంటనే ప్రత్యక్షమగుటచే దు.ఖితులగు దేవతల హృదయములు మరల పచ్చబడెను వారికి మంచి యాధారము చిక్కెను. వారిప్పుడు సురక్షితులమనుకొనుచుండిరి.

.....

అసురమాయానాశము-అసుర వినాశము

శ్లో॥ తస్మిన్ ప్రవిష్టేఽసురకూటకర్మజా
మాయావినేశుర్మహీనా మహీయసః ।
స్వప్నో యథాప్రవతిబోధ ఆగతే
హరిసత్త్వతిః సర్వవిపద్విమోక్షణమ్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౦. ఆ. ౫౫ శ్లో॥

చ॥ అసురుల మాయలన్నియును నబ్జదళాక్షుడు వచ్చినంతటన్
గసిబిసియై నిరర్థమయి గ్రక్కునఁబోయెను నిద్రనొందినం
తసమున మేలుకొన్న గతిఁదాల్చి చెలంగిరి వేల్పులందఱుం
బన సెడకేల యుండు హరిపాద పరిష్కృతి సేయ

‘నాపదల్’ ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

శరీరము ధరించిన తరువాత సుఖమును గలుగును దుఃఖ
మును గలుగును. శరీర ధారులకెన్నడును సుఖము సుఖము
కాఁబోదు. దుఃఖము దుఃఖమును గాదు. ఈ దేహము ప్రారబ్ధముచేఁ
బ్రాప్తించును. సుఖదుఃఖములు ప్రారబ్ధాధీనములు. నివృద్ధెట్టి
కాలము సంభవించునో అప్పుడట్టి ఘటనము కలుగును. జ్ఞానులు
సుఖదుఃఖముల రెండింటిని దీనదయాశుఁ డొసంగినవేయని యధి
కముగ దుఃఖింపురు సుఖములందుబ్బి పొంగిపోవు. సుఖములు
వచ్చుచుండును బోవుచుండును. దుఃఖములు వచ్చుచుండును. అవి
యును నొకానొక దినమున నంతముకాఁగలవు. సదా ఐశ్వర్యోప
తౌగమును చేసినవాఁడు తేఁడు. దేవతలును నప్పడప్పుడా స్వర్గ
మును వదలవలసి వచ్చును. ఇంద్రుడైనను దానిసమయము వచ్చిన
పుడింద్రాసనమును దిగవలసి వచ్చును. ఒక్కొక్కప్పుడు దైత్యులును
స్వర్గమునకు బ్రభువులగుదురు. వారును నొక్కొక్కప్పుడు త్రిలోకము
లను శాసించెదరు. రాజగుటయును, శాసన సూత్రమును జేతిలోనికిఁ
గొనుటయును, యుద్ధమున విజయమును బొందుటయును, విషయ

భోగములను బ్రచురముగఁ గూర్చుకొనుటయును నివి యున్నతికి లక్షణములు కావు. వీని ననురులును సమకూర్చుకొందురు. ఇంతే కాదు సురలకంటె ననురులే యింద్రియ సుఖోపభోగముల నెక్కుడుగఁ జేయుచుందురు. వీరు తమ శరీరమును శాశ్వతముగఁ బోషించుకొనుటకుఁ బ్రయత్నించుచుందురు. పరపీడన మొనర్చి, తనయింద్రియములను సుఖముగ నుంచుకొనుటయును, ప్రాణము లందు రమించుటకే ఆసురీ భావమనిపేరు. సుఖదుఃఖములందు సర్వత్ర శ్రీహరిని స్మరించుటయే ఉన్నతి. సుఖమువచ్చినపుడు దానినిఁగూడ సర్వేశ్వరునకు సమర్పించుటయును, దుఃఖము వచ్చినపుడును నాతనినే చింతించుటయును మంచిది. సారాంశమేమనఁగా సర్వత్ర సర్వకాలములందును సర్వభావములతో శ్రీహరిని హృదయమున ధరించుటయే సుఖము. అదియే సర్వశ్రేష్ఠ సాధనము. ఇదియే జీవనమునకు సార్థకత.

శ్రీశుకదేవుడు పరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను :- “రాజా ! ఇంద్రాది దేవతలు బలియొక్క ఆసురీమాయకు భయపడి శ్రీహరిని స్మరించిరి. అప్పుడు భక్తవత్సలుడగు భగవానుడచ్చట ప్రకటమయ్యెను. భగవానుడు ప్రత్యక్షము కాగానే ఆసురీమాయ సూర్యోదయము కాగానే అంధకారము నశించినట్లును, రవి యుదయింపఁగానే నీహారము మటుమాయమైనట్లును, జ్ఞానోదయము కాగానే అజ్ఞానము నశించినట్లును, జ్ఞానోదయము కాగానే అజ్ఞానము నశించినట్లును, భక్తి యుదయింపఁగానే దుఃఖ శోకములు నశించినట్లు సురీమాయనశించెను. భగద్దర్శనముచే దేవతలు పరమ ప్రసన్నులైరి. ఇప్పుడువారు తమ దుఃఖములు పోయినవనుకొనిరి.”

దేవతల పక్షము వహించుటకు శ్రీహరి వచ్చినాడని తెలిసి
కొని దైత్యులాతనిపైఁ గూడ ప్రహార మొనర్పఁ జొచ్చిరి. కాలనేమి
యను మహాబలవంతుడగు దైత్యుడు తపస్సుచే ననేక వరములను
బొందియుండెను. ఆతఁడెల్లప్పుడును దనేక విజయమనుకొనుచుం
డును. ఆతఁడు ముందుకు వచ్చి శ్రీహరి నెదుర్కొనెను. ఆతఁడు
సింహావాహనుడై తర్జన గర్జన తొనర్చుచు, సింహమునురికించుచు
నాతఁడు చేతితోఁ ద్రిశూలమును దీసికొని గరుడడాహనుడగు భగ
వానుని మీఁదకురికెను. భగవానునకు యుద్ధముకొఱకై చేతులకు
జిలపుట్టుచుండెను. ఆతఁడు తనయస్త్రములచే నాదైత్యులను జంపి
వారికి తపఃఫలము నొనంగవలసి యుండెను. ఏ భాగ్యశాలురగు
దైత్యులు వైరభావముతో భగవంతుని భజించిరో, శత్రుత్వముతో
నెవరు భక్తి యొనర్చిరో వారిని శ్రీహరి తన శస్త్రముచేఁజంపి
నద్గతి నొందించును. ఈ కాలనేమియును భగవంతునెడల వైర
భక్తినిఁ జేయుచుండెను. ఆతఁడు మిక్కిలి బలముకొలఁది భగ
వంతుని వాహనమగు గరుడుని మంత్రకముపైఁ ద్రిప్పి త్రిశూలమును
విసరెను. ఆ త్రిశూలము వచ్చుటను గ్రహించి పరమచతురుడును
రణ ప్రవీణుడునగు విష్ణుమూర్తి పండునుబట్టుకొని లీలగా మధ్య
తోనే ఆ త్రిశూలమును నవ్వుచుఁబట్టుకొని యిట్లనెను:- “వీరవరా!
ఇప్పుడు చెప్పుమేమిచేసెదవో?”

తన యస్త్రము వ్యర్థమగుటనుగాంచి యాయసురుఁడుత్రిదోష
మందు మానవుడు వాగునట్లు వాగదొడంగెను. ఆతఁడు కాళ్ళు
చేతులను గొట్టుకొనుచుండెను భగవంతునిపైఁ బ్రహార మొనర్చు
చుండెను. భగవాను డదే త్రిశూలమును గట్టిగాఁ గొట్టఁగా నాదై

త్యుఁడు తనవాహననుగు నాసింహముతోఁ గూడ నేలపైఁబడి చచ్చెను. రాజా ! ఈ కాలనేమియే భగవానునితో విరోధించి చివరకు గంసుఁడయ్యెను. చివరకాతఁడు భగవంతునిచేఁ జచ్చి ముక్తుఁడయ్యెను.

ఇది విని శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “సూతా ! కాలనేమి యసురుఁడు కదా ఆతఁడు నిశుద్ధక్షత్రియుఁడగు నుగ్రసేనునకెట్లు జన్మించెను ?”

సూతుఁ డిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఇది చాల పెద్దకథ. దీనిని నేను మరలఁ జెప్పెదను. ఇప్పుడు మీరు దేవాసుర సంగ్రామ విషయమును వినుఁడు.”

శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “మంచిది, తర్వాతనేమైనది ?”

సూతుఁ డిట్లనెను :- “మా గురుదేవుఁడు వరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లుచెప్పుచున్నాఁడు ! “రాజా కాలనేమి దైత్యుఁడు మరణింపఁగానే పగతీర్చుకొనుటకై అత్యంత ప్రాచీనులు విశ్వవిజయులగు నసురులు మాలి, సుమాలి, మాల్యవంతులను ముగ్గురును భగవానినితోఁబోర నేతెంచిరి. భగవానుఁడు మొదట నవ్వుచు నవ్వుచు లీలతో యుద్ధ మొనర్చెను. దీనిచే నసురులు కుత్సాహ మినుమడించెను. చివరకు శ్రీహరి తనతీక్షణ చక్రముచే మాలి, సుమాలులను ఫలపుష్ప సమన్వితమై ఫలించిన పైరును గోసినట్లు వారి శిరస్సులంటఁ గోసివైచెను. మాలియును, సుమాలియును మరణిం

వఁగా మాల్యవంతుఁడు భగవానునితోఁ బోరవచ్చెను. ఆతఁడును నాతనిసోదరులు పట్టిన త్రోవనే పట్టెను. ఈ నల్లరు దైత్యులును మరణింపఁగా నసురసేనయఁదాహకారములు చెలరేగెను. దేశతల యుత్సాహమినుమడించెను. అసురమాయచే మోహితులయి సచేత నులుగఁ బడియుండిన వారు మరల ప్రభు ప్రతాపముచే సచేతను లైరి. వారుమరల నసురసేనను సంహరింపఁ జొచ్చిరి. రణముతోఁ దమ ప్రతిపక్షులను బడఁగొట్టుచుండిరి. సింహనాద మొనర్చుచు నుత్సాహవంతులై అరవఁజొచ్చిరి.

ఇప్పుడు శచీపతియగు నింద్రుఁడు పరమోత్సాహితుడయ్యెను వారిరక్తమందు నవజీవనము మరల సంచరించుచుండెను. ఆతఁడు తన దివ్య వజ్రమును గైకొని బలినిఁ జంపుటకుఁ బరువిడెను. బలి చక్రవర్తి తనయెదుటనే నిలుచుండి యుండెను. ఆతఁడు గొప్ప శూరవీరుఁడు, మనస్వి, తేజస్వి, పరమజ్ఞాని, ఇంద్రుఁడు ప్రహరించుటను గాంచి యాతఁడు తనస్థానమునుండి కదలను లేదు మెదలఁను లేదు. అదే విధముగ సుమేరువువలె నచలభావముతో నిలుచుండెను. బలి యీ విధముగ నిశ్చలముగను నిర్భయముగను నిలువఁబడియుండుటను గాంచి దేవేంద్రు డాతని యుత్సాహమును భంగ మొనర్చుటకై అత్యంత తిరస్కారముతో నాతని గద్దించుచు నిట్లనెను. “ఓరీ ! మూఢా ! నీవు మాయనొనర్చి నన్నును మాయే శునిగ మోహింపఁ జూచుచున్నావు. మాయావి యగు నటుఁడు మూఢులదృష్టినిఁ గట్టి నానాప్రకారములగు విచిత్రమగు భ్రాంతము

తొనర్చుచు మోసగించునట్లు నీ వాసురీ మాయచే మమ్ములను వంచింపఁ జూచుచున్నావు. మేము నీమాయలోఁ బడఁజాలము. మాయద్వారా నేను ద్రిలోకములను జయింపగలనని నీవనుకొని యుండవచ్చును. స్వర్గస్వామికై మోక్షమును బొందఁగోరుచున్నావు ఇది నీభ్రమ, అజ్ఞానము, మూర్ఖత, దుర్లభమనోరథము, నేను నీ భ్రమను నివారించెదను. సీకన్నులను దెఱపించెదను. నీవు చేసిన దానికి ఫలమునుభవింపఁ జేసెదను. నీమనోరథము నసంభవము కావించెదను. నేఁడు నిన్ను యుద్ధములో జయింపనీయను. నీమాయ నంతను వ్యర్థము కావించి, నీ బంధువులకును బాంధవులకును సైనికులకును యమపురమందిర ద్వారమును జూపించెదను. నీశిరస్సును ఛేదించెదను. నూతనములు గల నావజ్రముచే నీశిరస్సును ఖండించి బంతివలెఁ బైకెగుర వైచెదను.”

ఇదివిని పరమజ్ఞానియగు బలియిట్లనెను :- “ఇంద్రా ! నీవు సహస్రాక్షుడవయ్యును నంధుడవే. ఎవరెవరినిఁ జంపగలరయ్యా! ఎవరెవరినిఁ బరాజితులొనర్పఁ గలరు ? ఇదంతయును గాలప్రేరణముచే జరుగును. మాట కాలమునుకూల మగుచో నిన్ను స్వర్గము నుండి బడవైచెదము. పరాజితు నొనర్చెదము. కాలము మాకు ప్రతికూలమైనపుడు మేమోడి పోవుదుము. రెండు పక్షములు పోరాడును, ఒకసారి ఒకరికిని మరియుకసారి యింకొకరికిని విజయము ప్రాప్తించును. నీ వంటి మూర్ఖులీ విజయము నీ పురుషార్థము పంపన లభించిన దనుకొనుచుండురు. నీ బలముచేఁ బరపక్షమును బరాజిత మొనరించితి ననుకొందువు. నీవంటి మూర్ఖుడగును, బిచ్చి

వాడును స్వాత్మోత్కర్షను జేసికొనుచుఁ బ్రలాపించుచుందురు. దీనికి నాకు హర్షశోకములు లేవు. అన్నియును గాలకృతములని నేనను కొనుచుందును. రమ్మ తలవడుము. ఎవరికికాలమనుకూలమో వారికి విజయశ్రీ లభింపఁగలదు. జయము వారి కంతముననే విజయమాలను వేయఁగలదు.”

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! ఈ విధముగ బలియును బలారియగు నింద్రుఁడును దిరస్కార మొనర్చుచు ఘనఘోర యుద్ధమొనర్ప సాగిరి.

.....

దేవేంద్రుఁడు నముచిని వధించుట

శ్లో॥ జంభంశ్రుత్వా హతంతస్య జ్ఞాతయో నారదాదృషేః॥
నముచిశ్చ బలః పాకస్తత్రాపేతు స్వరాన్వితాః ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౧ ఆ. ౧౬ శ్లో॥

చ॥ చని సురనాథుచేఁగలన జంభుఁడు నచ్చటనారదుండు సె
ప్పిన విని వాని భ్రాతలు గంభీరి బలాధికుఁడా బలుండు పా
క నముచు లాపురందరునిఁ గాంచి భరోక్తులఁ దూలనాడు
చున్

ఘనబలఘోరలన్ నగముఁగప్పిన చాడ్చునఁ గప్పిరమ్ములన్॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

భగవంతుఁ డెవరికెంత శక్తినిఁ బ్రసాదించుచో వాఁడంతటి పౌరుషమును జూపఁగలఁడు. అసురులలోను, సురులలోను నాతని శక్తియే కలదు. ఆతఁ డసురులను వృద్ధి చేయదలచుచో నసురులను బలవంతుల నొనర్చును. అప్పుడు వారు దేవతల నోడించెదరు. ఆతఁడు సురులను వృద్ధి నొందింపదలచినచో సురులకు శక్తిప్రదానము గావించును. ధర్మమును బలవత్తర మొనరింపఁదలచినచో నందఱను ధార్మికులుగ నొనర్చును. కృత, త్రేతాది యుగములు ప్రవృత్తినిఁజెందును. అధర్మవృద్ధి కావలసివచ్చినప్పుడు ధర్మమునకు నెమ్మది నెమ్మదిగ గ్గాని యేర్పడును. ధర్మము నిర్బలమైపోవును. అధర్మము ప్రబలును. కలియుగాదులు ప్రవృత్తినిఁజెందును. భగవంతుఁడీ ప్రపంచమునకుఁ బరుఁడు. ఈతని కేమియును గోరికలేదు. స్పృహలేదు. కేవలము లోకవల్లీల యొనర్చును.

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! ఇంద్రునకును బలిచక్రవర్తికిని తుముల యుద్ధము జరిగెను. ఇప్పుడు బలి ధనుర్బాణములను గైకొని, ఆకర్ణాంతములాగి ఇంద్రునిపైఁ బ్రయోగించెను. ఇట్లొకటి తరువాత నొకటి బాణములు వదలుచుండెను. ఇంద్రుని శరీరముమీఁద బాణములు ముఁడ్లపడి శరీరముమీఁదనున్నట్లు గ్రుచ్చుకొనెను. శత్రుప్రహారముచేఁ గ్రుద్ధుడై దేవేంద్రుఁడంకు శముచేఁ గొట్టఁబడిన కరింద్రమువలె వికలతను జెందెను. ఇప్పుడాతఁడు బలిమీద నెప్పుడును వ్యర్థముగాని దఢీచి మహాముని

తేజోమయాస్థులచేఁ జేయఁబడిన తన వజ్రమును వదలెను. ఇంకే మున్నది. వజ్రము తగులఁగానే తెక్కలు తెగిన పర్వతమువలె దైత్యరాజుగు బలి మూర్ఛితుడై నేలపైఁ జడిపోయెను.

బలి పడిపోఁగానే దైత్యసేనయందు సర్వత్రా హాహా కారములు వ్యాపించెను. బలికి అత్యంత ప్రీయసఖుడగు జంభాసురుఁడీ నమాచారమును వినగానే నిర్భాంతపోయెను. వెంటనే సమరసామగ్రిచే సన్నద్ధుడై సురేంద్రునితో సమర మొనర్చుటకై సమరభూమికి బయలుదేరెను. గదనుగైకొని వాయువేగమునఁ దనవైపునకు వచ్చుచున్న జంభాసురుని గాంచి దేవేంద్రుఁడు సావధానుఁడయ్యెను. ఆ దుష్టదైత్యుఁడొక గొప్ప బలిసిన సింహముపై నెక్కియుండెను. ఐరావతమును దినుటకు నోరును దెఱచుకొని సింహమును, గదను ద్రిప్పుచు వచ్చుచున్న దుర్మదుడగు దైత్యుని గాంచి దేవేంద్రుఁడేమాత్రమును జలింపలేదు. జంభాసురుఁడు రాఁగానే ఐరావతమును మస్తకముమీఁదనొక్క దెబ్బ కొట్టెను. ఆయాఘాతముచే నైరావతము విచలించెను. నోటి నుండి రక్తమును గ్రక్కసాగెను. అది ముందునకుఁ బోలేకుండెను. ఆ సమయమున నింద్రునియొక్క చతురసారథియగు మాతలి సహస్రాశ్వములు కలదియును, సువర్ణమండితమైనదగు దివ్య రథమును గైకొని వెంటనే అచ్చటికి వచ్చెను. కింకిణుల యొక్క గణగణ శబ్దములును, రథముయొక్క ధణధణ శబ్దములను విని శచీపతి పరమసంతోషమును జెందెను. దగ్గఱకు రాఁగానే ఆతఁ డైరావతమును పీడి వెంటనే తగిముఛ్చైఁ గూర్చుండెను. తీనిన గాంచి జంభా

సురుడు మిక్కిలి సంతసించెను. ఆతడు మాతలినిఁ బ్రశంసించుచు నిట్లనెను :- “మాతలీ ! నీవు నిజముగ స్వామిభక్తుడగు సారథివి. నీవు సమయము నెఱిగినవాడవు సమయమును బోనాడని ప్రత్యుత్పన్నమతియగు రఘవాహకుడవు. సారథి యిట్లే యుండవలెను. ఆతఁడెల్లప్పుడును స్వామి హితమందే తత్పరుడై యుండవలయును. ధన్యపాదములు, ధన్యపాదములు, మంచిది, నీవును బ్రసాదమును గైకొనుము. నీవును యమపురయాత్రను జేయుము. అంత్య కాలమున స్వామి బుజుమును దీర్చుకొనుము.” అని పలికి ఆతడు యుద్ధక్షేత్రమున నవ్వచు నొక జాజ్వల్యమానమగుఁ ద్రిశూలమును వానిపైఁ బ్రయోగించెను. త్రిశూలము తగులఁగానే మాతలి యచేత నుడయ్యెను. కాని యాతడు గుఱ్ఱములనుగాని రథములనుగాని వదలలేదుగాని చేతిలోని కొఱడాను జారవిడిచి, క్షణములో ధైర్యమును ధరించి మిక్కిలి కష్టముతో నాతఁడా త్రిశూలముయొక్క అసహ్యబాధను సహించెను.

తన సారథి దుఃఖితుడను, బీడితుడగుటను గాంచి ఇంద్రుని క్రోధమునకు మేఱలేకుండెను ఇప్పు డాతఁ డీ దుష్టునిపై నన్య సాధారణ బాణములను వదలక అమోఘమగు వజ్రమును బ్రయోగించెను. ముందునకుఁబోయి రథముమీద నుండియే దేవేంద్రుడు వాని శిరమునకు గుఱిపెట్టి వజ్రమును బ్రయోగింపఁగానే వానిశిరము లెగి తటక్కున నేలపైఁబడెను. అసురుడు చావఁగానే సిద్ధులును గంధర్వులును సాధు సాధువని పలికిరి. ఇంద్రునిపైఁ బుష్పవృష్టి కురిసెను.

క్షణకాలములో నీ సమాచారము దైత్యసేనలో వ్యాపించెను దేవర్షియగు నారదుడును నాకాశమున నిలుచుండి యుద్ధానందమును జూరఁగొనుచుండెను. జంభాసురుడు మరణింపఁగానే ఇంకే యసురు నకును దేవేంద్రునితోఁబోర సాహసము లేక పోయెను. ‘అయ్యో ! అప్పుడే ఆట చుగింపఁబోవుచున్నట్లున్నదే యనుకొని నారద మహర్షి గబ గిబ పరువిడి, పరమ పరాక్రమ వంతుఁడును, దపస్వి యును, దేజస్వియును, దేవతల పీచమడిచిన వాఁడును నగు నముచి కడఁకుబోయెను. నముచి ఘోర తపంబొనర్చి తాను శుష్క మైన వస్తువుచేఁగాని, తడిసిన వస్తువుచేఁగాని చావఁగూడదను పరమును బొందియుండెను. దీనివలననాతఁడు తన్నజరామరునిఁగ దలఁచుకొనుచుండెను. వాని పేరును జెప్పిన దేవతలు గడగడలాడు చుండిరి. త్రిలోకములందును నాతని బలమునకు విఖ్యాతి కలదు. దేవర్షియగు నారదుఁ డాతనితో నిట్లనెను :- “అసుర శిరోమణియగు నముచీ ! పరమ పరాక్రమ వంతుఁడును నీకు సోదరుఁడునగు జంభుని నిండుఁడు చంపిన సంగతి నీకు దెలియదా యేమి ?”

నారదుని నోట తన సోదరుఁడగు జంభుఁడు చచ్చుటను విని పరమ క్రుద్ధుడై ఆతఁడు బలములను నస్త్రములను దీసికొని ఆత్యంత శీఘ్రముగ సురేంద్రునితోఁ బోర సమర భూమికిఁబోయెను. వచ్చి యాతఁడిట్లనెను :- “ఓరీ దుర్బుద్ధీ దేవేంద్రా ! నీకు మిక్కిలి యహంకారము ప్రబలినది. నీ యహంకారము నణఁచెదను. నీ వొనర్చిన యకృత్యములకు ఫలము ననుభవింపఁ జేసెదను. ఇప్పుడు నీవు సావధానుడవై చచ్చుటకు సిద్ధపడుము” ఇట్లాతఁడు

నిర్లక్ష్యముగ నసంఖ్యాకములగు బాణములను దన సోదరులతోఁ గూడి వర్షముగఁ గుఱిపించెను. అది ఘన ఘోరముగ మేఘము పర్వతముపై వర్షమును వర్షించుచున్నట్లుండెను. మునుముందుగా బయడను దైత్యుఁడొక్కసారిగా సహస్ర సాయకములను సంధించి ఇంద్రుని రథమునకుఁ గట్టిన సాహస్రసాశ్వములను నొప్పించెను. పాకుఁడను దైత్యుఁడు నూరు బాణములను సంధించి ఇంద్రుని సారథిని గాయపఱచెను. రథమును బాణములచేఁ గప్పివైచెను. ఈ విధముగ నలువైపులనుండియును రథము దెబ్బతినఁగా స్వయముగ నముచి సువర్ణపక్షములుగల పదునైదు బాణములను గొట్టి వజ్రపాణియగు దేవేంద్రుని నొప్పించెను. ఈ విధముగ నింద్ర సారథిని రథమును సాంగోపాంగముగ వేధించి, ఇంద్రుని బాది, ఆదుష్టదైత్యుఁడు జలభరితములగు మేఘములవలె భయంకరనాదము నొనర్చి గర్జించెను. ఇంద్రుఁడు బాణములచే నలువైపులను వర్షాకాలములో సూర్యుఁడు మేఘములచేఁ గప్పబడినట్లు కప్పబడెను.

ఇంద్రుఁ డీవిధముగా బాణములచేఁ గప్పబడఁగా దైత్యులు దేవసేనపైఁ బ్రహార మొనర్చుచుండిరి. దైత్యుల ప్రహారములను నహింవజాలక దేవతలయొక్క పరాజితసేన రణరంగమును వీడి పారిపోయిరి. అచ్చట వరుణ, కుబేర, సూర్య, చంద్రాదులును, నితరలోకపాలురును, వసు, ఆదిత్య, మరుద్గణాదులుండిరి. కాని ఆందరకు నధినాయకుఁడగు దేవేంద్రుఁడు మాత్రము కనబడుట లేదు. అప్పుడు దేవతల దైర్యము జారిపోయెను. యాథపతి లేక యాథములోనున్నవారు దుఃఖితులగునట్లు నాయక హీనులై ధేవు

కలు దుఃఖితులైరి. నముద్రములో నొక వగిలిపోగా వ్యాపారులును వారియనుచరులును కుయ్యోమొయ్యో యనుచు శోకాకులులైనట్లు దేవేంద్రుడు రేక దేవతలు దుఃఖితులైరి. కొఱది క్షణములలో మూర్ఛాభంగముకాగా దేవేంద్రుడు తన శక్తిచే నా శరపంజరమును జించి కుహరమును వెలువడి సూర్యుడు వెలువడినట్లును, బోనునుండి సింహము బయలువెడలి వచ్చినట్లును వెలువడెను. ఆతని రథము యథాప్రకారముగనుండెను. సారథి, అశ్వములు, ధ్వజము, రక్షకులు మొత్తమందఱును సురక్షితముగ నుండిరి. దైత్యప్రహారముచే క్షతవిక్షతమగు దేవసేన నటునిటు పాణిపోవుటను నాతడు గాంచెను. అసురులు పారిపోవుచుండిన సేన నెదుర్కొనుచుండిరి. అప్పుడాతనికి మిక్కిలి క్రోధము కలిగెను. ఆతడు వజ్రమును దీసికొని శత్రుసేనపై విఱుచుకొని పడి వారిని సంహరింపసాగెను. సమ్మఖమున నాతనికి బల, పాక, నముచ మొదలగువారు యుద్ధ మొనర్చుటను గాంచెను. ఒక్క వజ్రపాతముచే నాతడు బల, పాకులను నేలబడగొట్టెను. ఇద్దరి యొక్క ప్రాణ పతంగములు వారి శరీరరూపములగు వంజరములను వదలి యెగిరిపోయెను. ఆ యిద్దరును జచ్చుటను గాంచి కొందఱింకను దుమికిరి. వారిని గూడ కూల్చి ప్రపోవులు పెట్టెను. కొందఱు పాణిపోయిరి. కొందఱు త్రుతాళగ మొనర్చి యచ్చటనే పడిపోయిరి. మహావీరుడగు నమూచి పాణిపోవువారికి దైత్యమును జెప్పుచు, ధర్మములుపలికి, స్వయముగ గదనుగైకొని ధోరాడుట కింద్రుని సమ్మఖమునకు వచ్చెను.

తన సోదరులగు బలపాకులు మరణింపఁగా నముచి అత్యంత ఘభితుఁడయ్యెను. ఆతఁ డసహిష్టుతతోడను, శోక రోషముల తోడను మిక్కిలి వేగముతోడను నింద్రునిఁగొట్టుచు-చెను. ఆ సమయమున నాతఁడు ప్రళయానలమువలెఁ దోచుచుండెను. చేతులొ నాతఁడు సువర్ణ ఘటికల నలంకరించుకొనెను. త్రిశూలమును గైకొని ఆతఁ డింద్రునిఁజంపు సంకల్పముతో నాతనిపైకుఱికెను. “ఇంద్రా! నీవు చచ్చితివిరా! నీవు చేసిన దానికి ఫలము ననుభవింపుము.” అని పలుకుచు నాతఁడు వేగముగ జాఙ్గల్యమానమును, బ్రకాశమానమునగు ద్రిశూలమును నింద్రుని మీఁదకు విసరెను. ఆ త్రిశూలము ప్రకాశముతో గ్రాహమువలెఁ దనవైపునకు వచ్చుచుండుటను గాంచి దేవేంద్రుఁడొక దివ్యబాణమును సంధించి యా త్రిశూలమును మధ్యలోనే ముక్కలు ముక్కలు చేసివైచెను. ఇంకొక ముత్రమును గ్రహించుట కవకాశ మొసంగకయే వజ్రముచే వానికంతమునఁ బ్రహర మొనర్చెను. ఆ వజ్రము నముచి శరీరములోనికి దిగి మరల తిరిగి రాలేదు. దీని కింద్రుఁడు మిక్కిలి యాశ్చర్యమును జెందెను. ఈ వజ్రము తగులఁగానే నముచి చచ్చునని యింద్రునకు విశ్వాసము. కాని ఆతఁడు మరణించుట అటులుంచి వజ్రము వాని సప్తత్వచలలలో నొక్క త్వచనైన ఖండింపఁజాలక పోయెను. దీనికి దేవేంద్రుఁడు వరమ విస్మితుఁడై యిట్లనుకొనెను:- “నేఁడీ వజ్రమునకేమి సంభవించినది? దీని తీక్షణధార యసురుని శరీర సంసర్గముచే నేలకుంతితమైనది. ఈ వజ్రము తడిచి మునియొక్క తపస్తేజముతోఁగూడిన అస్థులతోఁజేయఁబడినది.

విశ్వకర్మ దీనిని నిర్మాణము కావించెను. భగవంతుని శక్తి దీనిలో విశేషరూపమున వ్యాపించినది. ఇది గొప్పగొప్ప శూరస్మయములను, బ్రబల, పరాక్రమవంతులను, విశ్వవిజయులునగు దైత్యులను వధించినది. వృతాసురుఁడు తా నజరామరుఁడననియును దైత్యోక్త్య విజయఁ డననియు ననుకొనుచుండెడువాఁడు. ఇది యాతని శిరమును ఖండించి నది. పర్వతముల టెక్కలచేఁ బ్రాణులు పీడనుజెంది నన్ను శరణు జేడిరి. అప్పుడి వజ్రముచే నేను పర్వతముల టెక్కలను ఖండించి తిని. నశించు ప్రజలను, పర్వత పక్షములను ఖండించి రక్షించిన యీ వజ్రము నేఁ డేలకుంతితమైనది? ఇప్పటి కెందరనో ఈ వజ్రముచే నేను జంపియుంటిని. నేటివఱకిది యెన్నడును వ్యర్థము కాలేదు. నేడిది శక్తిహీనమేల యైనది? ఘోర తపోబలముచేతను, బలముచేతను, వరదాన దర్ప దర్పితులైన నసంఖ్యాకులగు నసురు లను నిది యమసదనమునకుఁ బంపినది. అట్టిది నేడేమైనది? వృతాసురుఁడే యస్త్రశస్త్రముచేతను జంపఁబడఁడు ఆతని ముందీ నముచి యేమి లెక్క? ఆ దైత్యునిఁజంపిన యమోఘ. వజ్రమీ దైత్యునికడ మోఘమైనది. దీనిలో బ్రహ్మతేజము వ్యాప్తమైనను నిది నన్ను యుద్ధసమయమందు శత్రు సమ్ముఖమున లజ్జితు నొనర్చినది. కావున నేటినుండి నేను దీనిని ధరింపను.”

శ్రీ శుక దేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా! త్రిలోకేభుఁడగు నింద్రుఁ డిట్లనుకొను సంతలో నాకాశమునుండి ఆరూపమగు వాక్కు విను బడెను. ఆ యాకాశవాణి యిట్లనెను :- “ఇంద్రా! హతోత్పాహుఁ డక్షుక్పాక్షుఁడు. ఇతివల్లక్తి యనుధుఁడు గొప్ప తపస్సును జేసిరాఁడు.

అప్పుడు నేనీతనికి శుష్కవస్తువుచే గాని, తడివస్తువుచే గాని, చావురాదని వరమొసంగితిని". ఆ వరప్రభావమున నీ వజ్రము వ్యర్థమైనది. ఇప్పుడీవరమును దృష్టియందు జెక్కికొని వెంటనే వీనిని జంపుట కేదైన నన్యోపాయమును వెదుక్కుకొనుము."

ఈ విధమగు నాకాశవాణిని విని యింద్రుడు సావధానుడయ్యెను. ఇట్లు చింతించుచుండు నంతలో సముఖమున నాతనికి క్షీరసాగర భాగము కనబడెను. ఆ సముద్ర పేనము వాయువు పీచుటచే నెండి పోయినట్లుండెను. నీటిలో నుండుటచే దడిసినట్లుండెను. కావున నది తడిసినదనియును జెప్పుటకును వీలులేదు, ఎండినదనియును జెప్పుటకును వీలులేదు. ఆ ఫేనమయమగు వజ్రముచే నా నముచి శిరమును ఖండించి వైచెను.

మహాబలియును, బరమపరాక్రమశాలియునగు నముచి మరణించిన తరువాత చరాచరప్రాణులన్నియును నింద్రుని బ్రహ్మసించిరి. సిద్ధ, చారణ, ఋషి, మునిగణ మింద్రునకు సాధువాదము తొనర్చిరి. గంధర్వులాతని గుణములను గానము చేయసాగిరి. అప్సరసలు నృత్యము చేయసాగిరి. సారాంశమేమనగా ద్రిలోకములందును సర్వత్ర ఆనందము వెల్లివిడిసెను. అందఱును నీ నముచి వలన దుఃఖితులైరి. ఇప్పుడు నముచిని జంపి ఇంద్రుడందఱును నిర్భయులగావించెను. ఇప్పుడందఱును నుత్సాహమినుచుండిరి. అందఱును ధను ప్రతిపక్షులను జంపితిమి

నొనర్చుచుండెను. సింహము మృగములను జీల్చి చెండాడి నట్టిప్పు
డందఱును నుత్సాహవంతులై ప్రతిపక్షులను బరాజితులఁ గావించు
చుండెను.

శ్రీశుక దేవుఁడిట్లనెను :- “రాజా ! బలి సంజ్ఞా శూనుఁడై
మృతునివలెఁ బడుటచేతను, జంభ, బల, పాక, నముచి మొదలైన
వారు చచ్చుటచే దైత్యులు శక్తిహీనులైరి. కృషికుఁడు పైరును
గోసేనట్లు దేవతాగణము వారినిఁగోయుచుండెను. దేవసేనలో హర్ష
మును, అసురసేనయందు సర్వత్ర విషాదమును వ్యాపించెను.

....

దేవాసుర సంగ్రామ సమాప్తి

శ్లో॥ బ్రహ్మణా ప్రేషితో దేవా స్తేహర్షి నారదో నృప ।
వారయా మాస విబుధాన్ దృష్ట్వా దానవ సంక్షయమ్॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౧ అ. ౪౩ శ్లో॥

తే॥ అల్పమృగముల సింహంబులట్లతోలి
రమరవర్యులు దనుజుల నడుటు వాయ
నజుఁడు పుత్రేర నారదుఁడరుగుదెంచె
దైత్యహరణంబు వారింప ధరణినాథ॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

ప్రపంచము ద్వంద్వములచే నున్నది. మంచికిఁదోడుగా చెడ్డ యునుండిననే ప్రపంచ చక్రము నడచును. విద్యలో సృష్టి లేదు. ఆ విద్యలోనే సృష్టి. కేవలము ధర్మముతోడనే పని జరుగుచో నధర్మమేల సృష్టింపఁబడును. కృతయుగముతోఁ బాటుగాఁ గలియుగ మేలవచ్చును. దేవతల తోడనే పని జరుగుచో నసురులను సృజింపవలసిన ఆవశ్యకతయేమున్నది? శరీరములో ధాతువులును గలవు మలమును గలదు. సంపూర్ణముగ మలక్షయమగుచో జీవితమేలేదు. మలమందును జీవితముకలదు. శుక్రమునను గలదు. దేవాసురు లందఱును బ్రహ్మచే నిర్మింపఁబడినవారే. సృష్టికిద్దరును నవసరమే. ఇద్దరకును బ్రహ్మనే తండ్రి, చరాచరములాతని వలననే యుత్పన్నమైనవి. అందువలన నాతని లోకపితామహుఁడని నారు. ఎవఁడైన నన్యాయమొనర్చు చున్నను, మితిమీరినను, వానిని యథాస్థానమునకు దెచ్చుటకు దండించుటయు నాతఁడును గోరునుకాని యెవ్వరిని సర్వథా నాశన మొనర్చుటను గాంక్షింపఁడు. ఈ ద్వంద్వములనట్లే యుంచ గోరుచుండును.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను .- “రాజా ! దేవతాసురులకు ఘోర సంక్రామము సంభవించెను. బలి పోరాడు చున్నంత వరకు అసురులు మిక్కిలి శ్రద్ధగా సంక్రామమందు సన్నద్ధులై యుండిరి, కాని బలియును మూర్ఛితుఁడు కాఁగానే, వరములను జొందినను నముచి యింద్రవజ్రముచే మడియఁగానే అసురులగు సాహసము నడలెను. వారుభయపడిరి. దేవతల యుత్సాహ మినుమడించెను. వారొక ప్రక్కనుండి రైత్య దానవులను దరుగుచుండిరి. చంపుచుండిరి.

దైత్యదానవులు వ్యర్థముగ సంహరింపఁ బడుచుండిరని బ్రహ్మలోకమున నున్న బ్రహ్మ తన దివ్యదృష్టిచేఁ జూచెను. అట్లు జరుగుట ఆతని కిష్టము లేదు. ఆతఁడు నారదుని స్మరించెను. స్మరింపఁగానే బ్రహ్మపుత్రుఁడగు దేవర్షినారదుఁడు వెంటనే తనతండ్రి సమ్ముఖమున నుండెను, ఆతఁడు వ్రణామ మొనరించి చేతులు జోడించుకొని యిట్లనెను :- “తండ్రి ! నాకేమి యాజ్ఞ ?”

బ్రహ్మమిక్కిలి ప్రేమతో నిట్లనెను :- నాయనా ! క్షీరసాగర తటమున జరుగు దేవాసుర సంగ్రామమందు భగవంతుని విశాల బాహువుల ఆశ్రయమున దేవతలకు విజయశ్రీ వరించినది. వారు విజయ మదమున వ్యర్థముగ దైత్యదానవులను సంహరించుచున్నారు. నీవుపోయి దేవతలకు యుద్ధమును మానుఁడని చెప్పి అసురులను సురలనుండి రక్షింపుము. సృష్టిలో నేలీజమును నశింపరాదు.

బ్రహ్మపలికిన యీ మాటలను విని మనోవేగమునకంటెను శీఘ్రగతిని బోఁగల దేవర్షియగు నారదుఁడు వెంటనే క్షీరసాగర సమీపమునకు వచ్చెను. అచ్చటికిఁ బోయి చూడగా దేవతలు దైత్యులను దణిమి తణిమికొట్టు చుండిరి. నారదుఁడు తనచేతిలోనికిఁ దీతాంబరమును గైకొని దేవతలను యుద్ధమును మానుఁడని సంకేతము కావించెను. రణాంగమునకు వీణను గైకొని వచ్చిన నారదునిగాంచి దేవతలందరును యుద్ధమును జాలించి ఉత్సాహ పూర్వకముగ నాతని సమీపమునకు వచ్చి ఆతనినిఁ జుట్టుకొని నిలువఁబడిరి. వారినందఱును గాంచి నారదుఁ డిట్లనెను :- “నాయనలారా! మీరందఱు నిప్పుడు యుద్ధమేలఁ జేయుచున్నారు ?”

దేవతలిట్లనిది :- “స్వామీ ! వీరు మాపురాతన శత్రువులు.”

నారదుఁడీట్లనెను :- “నాయనలారా ! శత్రువులను జయించుటయే తాత్పర్యము. వారిని విజయముతో నాశనము చేయుట ఆశయముకాదు. తమస్వార్థమును నెరవేర్చుకొని విజయమును బొంది శత్రువులను వదలి వేయవలయును. మీకు లక్ష్మి నశించినపుడు శ్రీభగవానుని విశాల భుజాశ్రయముచే మీరందరును గడుపుల నిండ నమృతమును ద్రావితిరి. త్రైలోక్య విజయలక్ష్మి మరల మిమ్ములను వరించినది. మీకు సమృద్ధి కలిగినది. ఇప్పుడీ చచ్చినవారినిఁ జంపుటేమిటి ? పారిపోవువారినిఁ బ్రహరించుటయా ! ఇప్పుడు మీరు స్వార్థమునకుఁబోయి సుఖములను భోగింపుఁడు. యుద్ధము నాపుఁడు. ఇది మీకొర కొసంగిన బ్రహ్మాజ్ఞ.

నారదుని నోట లోక పితామహుని యాయాజ్ఞను విని నమస్త దేవతలు యుద్ధమును మానిరి. వారు మునివరుని వచనములను మన్నించి క్రోధమును త్యజించిరి. వారానందముతో, విజయ దుండుభులను వాయించుకొనుచు విజయోల్లాసమునఁ గేకలు వేయుచు స్వార్థమునకుఁ బోయిరి.

ఇది విని పరీక్షిన్మహారాజిట్లనెను :- “స్వామీ ! తరువాత నేమైనది ? అసురులకు మిక్కిలి క్లేశము కలిగియుండవచ్చును. మూర్చితుఁడగు బలి మూర్ఛ తేరినాఁడా లేక అట్లే పడియుండి నాఁడా ?”

అంత శ్రీశుకుడిట్లనెను :- “రాజా ! దైత్యరాజగు బలిచక్రవర్తి అంతవరకచేతనుడై పడియుండెను. ఆతఁడి యవస్థలో నుండుటను గాంచి నారదుఁడు మిగిలియుండిన నసురులతో నిట్లనెను :- “నాయనలారా ! ఇప్పుడిచ్చట మీరుండుట తగదు ఇప్పుడు మీరు స్వర్గమునకు బోవలదు. ఇప్పుడు స్వర్గములో మరల దేవతల అధికారము వచ్చినది. మీరీ విరోచన నందనుఁడగు బలిచక్రవర్తి నిదే యవస్థలోనే తీసికొని అస్తాచల పర్వతమునకుఁ బొండు. అచ్చటికిఁ బోగానే ఆతని మూర్ఛ భంగము కాఁగలదు. ఇంకను జచ్చిన యసురులను, తెగిన తలలు పోకున్నవియు అంగప్రత్యంగములలో నష్టమై పోనివియును వీసినన్నిటిని దీసికొని పొండు. శుక్రాచార్యునకు మృత సంజీవనీ విద్య తెలియును. ఆతఁడు వీరి నందరను బ్రతికింపఁ గలఁడు.”

నారదుని యీశుభ సమ్మతిని విని అసురులు పరమ సంతుష్టులై చచ్చిన వారిని, గాయపడిన వారిని, దీసికొని అస్తాచలమునకుఁ బోయిరి. అచ్చటికిఁ జేరగానే శుక్రాచార్యుఁడు బలిచక్రవర్తిని నందర్భింపఁగానే నిదించి లేచిన వారివలెఁ గన్నులు నలుచు కొనుచు లేచి కూర్చుండెను. ఆతఁడు నలువైపులనుజూచి యిట్లనెను :- నేనిచ్చ కేలవచ్చితిని ?

అప్పు డందరును యుద్ధవిషయములను వినిపించిరి. ఆతఁడును గొప్ప వివేకి, ధైని సంసార తత్వమును దెలిసికొనఁగాడు.

తన పరాజయమును పొందెను నాతని కిసుమంతైన దుఃఖము కలుగ లేదు. ఆతఁడిట్లనుకొనెను :- “ఈసంసారికి జయాపజయములలో నేమున్నది ఇది బాలుర రక్షణిక భేలనము. మన మోదకము జగత్తునుండి మనస్సును మరలించి ఆప్రభువును స్మరించి తన్మయుఁ డగుటలోనే విజయము కలదు.” ఈవిధముగ నాలోచించుకొని యాతఁడు పరాజయ కారణమున నిసుమంతైన వ్యధితుఁడు కాలేదు.

శుక్రాచార్యుఁడు మిగిలిన క్షతవిక్షితులను, దెబ్బ తినిన నసురుల యంగములను వారివారి శరీరముల కంటించి తనకుగల మృత సంజీవనీ విద్యచే బ్రతికించెను.

శ్రీసూతమహర్షి యిట్లనెను :- “మునులారా ! నేను మీకు దేవతల శ్రీ నష్టమైన వృత్తాంతమును, సముద్ర మంథనమును దేవాసుర సంక్రమ వృత్తాంతమును సంక్షేపముగ, జెప్పితిని, ఇప్పుడు మీరేమి వినఁ గోరుచున్నారు.

.....

శివునకు మోహినీ దర్శనాపేక్ష

శ్లో॥ అవలారా మాయాదృష్టా రమమాణస్యతే గుణైః

సోఽహం తద్ద్రష్టు మిచ్ఛాయతే యోజితవాద్యుతమ్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౨ అ. ౧౨ శ్లో॥

మ॥ ఘనతన్ నీమగపోడుముల్ పలు మఱుం గన్నారఁ
 గన్నారమే
 నిను విన్నారము చూడమెన్నఁడును మున్ నీయాఁడు
 జందఁబు మో
 హిని వైదెతులఁ గన్నఁ బ్రామి యమృతం బింద్రాది
 దేవాళికి
 చ్చిన నీరూపముఁ జూపుమా కుతుకముం జిత్తంబునం
 బుట్టెడిన్॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

ఏదేన నపూర్వ వస్తువైనను, అపూర్వమైనదియునను, నూత
 నాద్భుతమైన దైనను, దానినిఁ జూచుటకు మానవులకుఁ బ్రతిమ
 మున మిక్కిలి నముత్యకత యుండును. ఎవరికైన రెండు తల
 లున్న వన్నను, ఇద్దరంటుకొని పోయినా రన్నను నీవేమియును
 విశేష విషయము కాకున్నను, నిట్టివారు చాల అల్పసంఖ్యలో నుం
 దురు అందువలన నందఱకును వారినిఁ జూడవలయునని యుండును
 మొదట విమానము వచ్చినప్పుడు దానినిఁ జూచుటకు దూర దూర
 ముల నుండి జనులు వచ్చుచుండెడు వారు, కాని అవి నిత్యవ్యవ
 హారములోనికి రాఁగానే వానినిఁ జూచుట కెవరికిని నుత్సాహము
 లేదు. క్రొత్తవస్తువును జూడఁగానే కొందరకు చిస్మయము కలు
 గును. అది ప్రాతపడిన తరువాత దానిసమగ్రవాడే యుండఁడు
 భగవద్భావ విచిత్రమైనది. దానిలో నన్నియును సంభవమే

కావున భగవానుని సమస్త భేదములను గాంచి చేతులు జోడింప వలసినదే. వానినిఁ బరీక్షించుటయును, వానిని గాంచి ఆత్మధి కముగ విస్మృతులగుటయును, జింతితులగుటయును మంచిదికాదు.

సూతుఁడు దేవాసుర సంగ్రామమును సమాప్తి యొనర్చుచు నిప్పుడు మీరేమి వినగోరు చున్నారని యడుగఁగా శౌనకుఁ డిట్ల నెను :- “సూతా ! నీవు అవతార కథలను విస్తారముగఁ జెప్పితివి, కాని మోహినీ అవతారకథను నత్యంత సంక్షేపముగఁ జెప్పితివి, దీనిని విస్తారముగ జెప్పుడు.”

సూతుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఈ యవతారము కొన్ని క్షణములే యుండెను అసురులను దన హావభావములచేతను గటాక్షముచేతను మోహింపఁజేసి, సురుల కమృతమునుబోసి అంతర్హిత యయ్యెను. ఈ యవతారము కామ ప్రధానమైనది. కామినుల కానందమును గొల్పునది. త్యాగులును, విరాగులు నగు మీవంటి మహాత్ము లీ విషయమును నింతగా నుత్సహించెదరే?”

అంత శౌనకుఁడిట్లనెను :- “సూతా ! మేము కామ కుల యొక్కయు, కామినులయొక్కయు గామమయ కథలను వినరా దనుట నిజమే కాని యిది భగవంతుని విషయమునఁ జెల్లదు. భగవంతుని లీలలన్నియును దివ్యములే వానిలోఁ గామ గంభీరముండదు. భగవంతుని యందు మనస్సు లగ్నమగుటయే జీవుని యొక్క పరమ లక్ష్యము. అందఱును భక్తి భావమును గలిగి యుండవలయు. భక్తితోఁ గూడ ననేక భేదములు కలవు కొందఱు

భగవంతుని సుఖునిగ భావించెదరు కొందఱు తమ పుత్రునిగ భావించెదరు. ప్రేమ భక్తిని జేయలేనివారు భగవంతుని ద్వేషించి యీ సంసార సాగరమును దాటిపోయిరి కామముచేతను, ద్వేషము చేతను, భయముచేతను, స్నేహముచేతను, భక్త్యా ద్యుపాయముల చేతను భగవంతుని యందుఁ జిత్తమును నిలిపి చాలమంది కామాది జన్యపాపములచే ముక్తులై అతనిలో సాయుజ్యమును జెందిరి. కావున నేదో యుపాయముచేత మనస్సును భగవంతుని యందు లగ్న మొనర్ప వలయును. కాముకులగు నసురులు భగవానుని యా మోహక రూపమును గాంచి యా మాయలోఁ బడినారేమో కాని మేము భగవదుపాసకులము. అతనినే మేము మా సర్వస్వముగ నెంచుకొందుము. కావున మోహినీ రూప భగవానుని యన్యచరిత్ర శ్రవణముచే మా భక్తి వృద్ధియే కాగలదు. శ్రీరూప ధారియగు నా శ్రీహరి లీల లింకేమైన నుండినచో వానిని మాకుఁజెప్పుడు.”

నవ్వుచు సూతుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ ! మోహింపఁ జేయుటకై సత్యసంకల్పుఁడగు శ్రీహరి యేరూపమును ధరించెనో దానినిఁ గాంచి యెవరును మోహితులు కాకున్నచో భగవంతుఁ డసత్య సంకల్పుఁడు కావలయును. స్వామీ ! ఒకరిమాట మన కెందులకు యోగీశ్వరేశ్వరుఁడగు సదాశివుఁడును క్షణకాలము మోహినినిఁగాంచి మాయలోఁబడిపోయెను.

ఉత్పక్తతతో శౌనకుఁడిట్లనెను :- “శివుడెట్లు మోహపడినాఁడు సూతా ! హరిహర చరిత్రలుండు నీ కథను నీవవశ్యము చెప్పవలయును. ఆ కథ గంగా యమునా సంగమమగు బ్రయోగమువలెఁ బావమును జతము పావనమును గాగలదు.”

నూతుడిట్లనెను :- “మంచిది, వినుడు స్వామీ! ఈ హరిహర చరిత్రము పరమ పవిత్రమైనది, భక్తినిభివృద్ధి చేయునది. అసురు లకుఁ గామవృద్ధిని, భక్తుల భక్తి వృద్ధినిఁ జేయునది యున్నది ఇది యెంతటి మహత్వపూర్ణమగు చరిత్రమనఁగాఁ బరీక్షిన్మహారాజుడుగ కయే శుకదేవుఁడి చరిత్రమును జెప్పినాఁడు. అయితే యింక వినుడు. దేవాసుర సంగ్రామ కథను సమాప్తించేయుచు నాయూపులోనే మా గురువును, పరమహంస చక్ర చూడా మణియును అవధూత శిరో మణియును, దిగంబరియు, సర్వధా కామాది భావరహితుఁడును, బరమ జ్ఞానియునగు శ్రీశుక దేవుఁడు కథాప్రసంగమును బూర్వ రీతిని నడుపుచు నిట్లు చెప్పదొడంగెను.

శ్రీశుకుఁడిట్లనెను :- “రాజా! సముద్రమును మధించిన తరు వాత, దానినుండి విషముబయలుదేరెను. దానినిఁ ద్రాగుట కంద టును శివునిఁ దీసికొని వచ్చిరి. శివుఁడు విషపానమొనర్చెను. అచ్చట నాతఁడు భగవాను కచ్చపరూపమును దర్శించెను. అజిత రూపమునను ప్రత్యక్షముగనుండెను. అమృతమును గైకొని ధన్వం తరి రూపమున నావిర్భవించి నప్పుడును వృషభధ్వజుఁ డాతనిని దర్శించెను. అసురు లమృతము కొఱకు పెనుఁగులాడు చున్నప్పుడు శాంతిప్రియుఁడగు శంకరుఁ డచ్చటినుండి వెడలిపోయినట్లు తోచు చున్నది. ఆతఁడిట్లనుకొని యుండును :- “నేనిచ్చట నుండిన యెడల నెవరో ఒకపక్షమును వహింపవలసి యుండును. నాకు దేవతులును భక్తులే అసురులును భక్తులే. ఈ అజిత భగవానుఁడు ప్రత్యక్షముగ దేవతల పక్షమును వహించినాఁడు. అసురులు వచ్చి యేడ్చి మొత్తు

కొనినచో నేను వారి పక్షమును వహింపవలసి వచ్చును. అప్పుడు మా ఇద్దరకును యుద్ధము పొసగఁ వచ్చును.” అని యాలోచించు కొని యాతఁడు వెడలిపోయి యుండవచ్చును.

భగవానుఁడు మోహినీ రూపమును ధరించి అమృత కలశమును నసురులనుఁడి లాగి, అమరులకుఁ దొట్టనిండబోసినాఁడు అప్పుడు దేవతలకు విజయము కలిగినది. అసురులు మడసిరి. ఈ సమాచారము నందరునుబోయి కైలాసమున నున్న కాలకంఠునకు నివేదించిరి.

ఇదివిని భూతనాథునకు మిక్కిలి యుత్సుకతకలిగి ఆతఁడు మాటి మాటికిట్లనుకొనెను :- “పురుషుఁడైన భగవానుఁడు శ్రీయైదై నాఁడు ? పురుషరూపమునందే ఆతడింతటి మోహకుఁడైనాఁడే, ఇక శ్రీరూపమున జడ, కొప్పులను ధరించి, కులుకుచు నడచియుండ వచ్చును. కాముకులగు దైత్యులెట్లు మోసపడినారో గదా! ఆ లక్ష్మీ పతి శ్రీవేషమున నెట్లలంకారములు చేసికొనినాఁడో కదా ?” ఈ విధమున నాతని మనస్సున నసంఖ్యాకములగు విచారములు పుట్టెను. ఆతఁడు తన యుత్సుకత నాపుకొనఁ జాలకుండెను. తమ వ్రభువును వివిధవేషములలోఁ జూడవలయునని అందరకుండును. తమ ప్రేమాస్పదుని వివిధరూపములలోఁ జూడవలెనని అందరకును స్వాభావికేచ్ఛయుండును. అందువలన మిక్కిలి యుత్కంఠతతో పార్వతితో నాతఁడు నిట్లనెను :- “ప్రియా ! భగవానుని శ్రీరూపమును జూడవలయునని నాకు తీవ్రేచ్ఛ కలదు.”

పార్వతి వ్యంగ్యన్వరమున నిట్లనెను :- మీకెల్లప్పు డిట్టి విషయములే తోచుచుండునేమి ? మీరెన్నడును శ్రీని జూడలేదా ?

సతీపతి యిట్లనెను :- “ప్రియా ! నిజము చెప్పుచున్నాను. ప్రపంచములో నే నసంఖ్యాకములగు శ్రీలనుజూచితిని, కానిసీవంటి సుందరిని నేనుముల్లోకములలోఁ జూడలేదు. భగవంతుని ఆరూపము నీరూపముకంటె సుందరమగునో కాదో చూచెదమనుకొనుచున్నాను. ఆతఁడు నీకంటె మోహకుడు కాఁడని నాయభిప్రాయము.”

లోలోన నానందించుచుఁ జైకి ప్రేమ భావమును బ్రదర్శించుచుఁ బార్వతి యిట్లనెను :- “పొండు ! మీ కెప్పుడును నిట్టి మాటలే తోచుచుండును. అన్నింటిని నా మెడకే చుట్టుచుందురు.”

అత్యంత ప్రేమతో నామె దృష్టిలో దృష్టినిఁ గలుపుచు సదా శివుఁడిట్లనెను :- “ప్రియా ! నేను నిన్ను దెప్పుటలేదు. నీ మెడకుచుట్టుటయును లేదు. నిజమును జెప్పుచున్నాను. ఆ మోహిని రూపుఁడగు భగవానుని దర్శింపవలెనని యున్నది. నా కన్య భావము లేదు. నీవుకూడ వెంటరమ్ము. నీవు లేక నే నొంటరిగాఁ బోఁజాలను, ఈ భూతప్రేత పిశాచములును రావచ్చును. అందరును నామోహిని రూపదర్శనముచేఁ గృతార్థులు కావచ్చును.”

ప్రియా ! సాధారణముగఁ దమకంటె నందమైన శ్రీలను జూచుట కందఱకును గుతూహలముండును. చూడఁగానే వారిలో ననేక దోషముల నెంచుచుండుడు. ఏమంత అందకత్తె. ఎంతో ప్రశంసను వింటిమే. అట్లున్నది, యిట్లున్నది, ఏమియునులేదు. మొద్దు ముఖము అనుచుందురు.

పార్వతియును నిట్లనుకొనెను :- “నామీద ననురక్తి కలిగిన సర్వజ్ఞుడగు శివుడు నదా నన్నే తనయంకమున ధరించుచుండును. తన శరీరమును సగము దాచుకొని అర్థనారీ నచేశ్వరరూపమును ధరించినాడు. మోహిని నాకంటె నధికమోహకముగ నుండునా?” అని యనుకొనుచు పార్వతియును నచ్చటికిఁ బోవుటకు సమ్మతించెను.

ఇంకేమున్నది. ఎద్దుమీద గంతవేయఁ బడినది. దానిమీద సింహాసనము వేయఁబడెను. భూత, ప్రేత, విశాచములు హాహా, హాహా శబ్దములొనర్చుచు డమరును వాయించిరి. యాత్ర సిద్ధమయ్యెను. శివుడు పార్వతితో నెద్దుమీద నెక్కెను. నిమిషములో కైలాసనాథుడు వైకుంఠధామమునకుఁ జేరుకొనెను.

నేడు పార్వతీ సహితముగ నుమాపతి ఉత్సాహ పూర్వకముగ వచ్చుటను గాంచి రమాపతి శీఘ్రముగ లేచి నిలుచుండెను. తన పార్శ్వదులను గద్దించుచు నిట్లనెను :- “ఓరీ ! మీరూరక మొద్దులవలె నిలుచుంటిరేమిటిరా? విశ్వ భావనుడను విశ్వనాథుడు వచ్చుచుండుటను జూచుట లేదా ! పాద్యమును దెండు, అర్ఘ్యమును దెండు, మాలలను గట్టుడు, వాద్యములను మ్రోగింపుడు. ఆసనములు వేయుడు.”

మిక్కిలి నమ్రతతో శివుడిట్లనెను :- “స్వామీ! ఇవన్నియు నెందులకు? మీ అనుగ్రహమే అన్నిటికంటె గొప్ప సత్కారము.”

ఈ విధముగ భగవానుడగు శివునకు సముచిత ఆదర సత్కారముల నొనర్చి ఆతనిని దివ్యసింహాసనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టెను. స్వచ్ఛ చిత్తముతో నాసనమునఁ బూజితుడైన తరువాత శివుడు భగవానుని స్తుతింప నారంభించెను.

దేవాధిదేవా ! నీవు జగత్తున సర్వత్ర వ్యాపించియున్నావు. నీవు జగదీశ్వరుడవు. జగత్తు నీరూపమే. సర్వ భావములకును నాత్మవు నీవే. నీవే అన్నిటికిని హేతువవు. ఈశ్వరుడవు. నీవు జగత్తున కాదివి, మధ్యము, అంతమవు నీవాది మధ్యాంత రహితుడవు. నీవు దృశ్యమవు, ద్రష్టవునుగూడనై యున్నావు. భోగ మవు, భోక్తవును, సత్యమవు, చేతనుడవు, బ్రహ్మవు, నీవందరకు కుపాస్యుండవు. నీ వమృతవు నిర్గుణుడవు, నిశ్శోకుడవు, ఆనంద స్వరూపుడవు నిర్వికారుడవు, సర్వమయుడవు, అన్నిటికిని వేరుగ నున్నావు. పూర్ణుడవు, విశ్వకారణుడవు. విశ్వపాలకుడవు. విశ్వసంహారకుడవు, శాసకుడవు, నిరపేక్షుడవు. అందరకును ఫలదాతవు, ధాతవు విధాతవు, జ్ఞాతవు, జ్ఞానమవు, జ్ఞేయమవు నీవే కార్యకారణుడవు. అభేదుడవు ఉపాధిరహితుడవు. కొందరు నిన్ను బ్రహ్మయందురు. కొందరు ధర్మమందురు, కొందరు ప్రకృతి పురుషులకుఁ బరుడందురు. పురుషోత్తముడవనియుఁ బరమపురుషుడ వనియు, మహాపురుషుడ వనియు, నందురు. కొందరు నిన్నవలెఁబడెదందురు. నీవజ్ఞేయుడవు. నీవు సర్వాత్మకుడవు. విజ్ఞాన ఘనమవు, నీవు సర్వత్ర సమాన రూపమున

వ్యాపించి యున్నావు. నీవు సమస్త జగత్తునఁ బ్రవిష్టుడవై యుండి దాని చేష్టను, స్థితిని, జన్మనాశములను, ప్రాణుల కర్మలను, సంసార బంధ మోక్షములను బాగుగా నెఱిగిన జ్ఞాతవు.”

ఇంత దీర్ఘమగు స్తుతినివిని లక్ష్మీనాథుఁడు నవ్వెను. నర్వజ్ఞుడగు ప్రభువన్నియు నెరిగియు నెరుగని వానివలె నవ్వుచు నిట్లనెను :- “పార్వతీపతి ! నేఁడు నీ వింతదీర్ఘస్తుతినిఁ జేసితివేల? స్వామీ ! అన్యథా తలంపకుఁడు. ఇంత పెద్ద స్తుతితో నేదో హేతువిమిడి యుండవలయును. స్తుతి చాల అయినది. ఇప్పుడు మీ యభిప్రాయమును జెప్పుడు.”

సరళతా స్వరమున శివుఁడిట్లనెను :- “లేదు స్వామీ ! విశేష విషయమేమియును లేదు. నాకొక కోరిక కలదు.”

భగవానుఁడిట్లనెను :- “అదియేమి ?”

శివుఁడు కొంచెమాగి యిట్లనెను :- “స్వామీ ! మీరు ధరించిన సనక, సనందన, సనత్కుమార, ననాతనావతారములను నేను నిత్యమును జూచుచునే యున్నాను. లోకవ్యవహారార్థముగ వారు నాకడ జ్ఞాన జిజ్ఞాసనొనర్చు చుందురు. వివిధవ్రశ్నల నడుగు చుందురు. భూమినుద్ధరించుటకై మీరు రసతలమునకు సూకరావతారమునఁ బోయితిరి. దానిని నేను జూచియుంటిని. నారద, నర, నారాయణ, కపిల, దత్తాత్రేయ, యజ్ఞ, వృషభ, పృథు, మత్స్య, ధన్వంతరి, నృసింహ, వామన, పరశురామ, హంస, హయగ్రీవ,

వ్యాస, రామ, కృష్ణ, జలరామ, బుద్ధ, కల్క్యాది యవతారములందు మీరు దివ్యగుణములనాశ్రయించి క్రీడించుచుండుటను నేను బాగుగా దర్శించితిని. కాని స్వామీ! మీరు శ్రీరూపమును గూడ ధరించితిరని నేను వినియున్నాను. ఆ రూపమును నేను ఎరలఁ జూడఁగోరుచున్నాను. కులుకుచు, గులుకుచు, దిరిగి యుండవచ్చును. కొంచెముగఁ బురుషత్వము గోచరించుచుండునా లేక నూటికినూరు పాళ్ళు శ్రీరూపమేనా? మీరు శ్రీయైనపుడు నేనెన్నడును జూడలేదు.

ఇది విని భగవానుఁడు పకపక నవ్వి యిట్లనెను :-
 “స్వామీ! నేను జీరనుగట్ట రవికను దొడుగుకొంటిని. జడవైచి కొంటిని. అసురులకు నావయ్యారములును, దీకు టాకు లును, గులు కులును జూపించితిని.

శివుఁడు పిల్లలవలె మిక్కిలియుత్సుకతతో నిట్లనెను :-
 “స్వామీ! నీవు బాణమును నంధింపకయే, విల్లునెత్తకయే, గదను ద్రిప్పకయే, వేజువునూదకయే కేవలము కనుసైగలతోడనే ముఖమునుద్రిప్పుచునే అసురులచేతినుండి ఆమృతమును లాగుకొంటివట. వారు చూచుచుండఁగనే వారి కన్నుల దుమ్మును గొట్టి దేవతల కమృతమును బోసినావట. మాధులును, గాముకులునగు నాయసురులు కొయ్యబొమ్మలవలెనై మెదలకుండిరట.”

నవ్వి భగవానుఁడు తలనూపి యిట్లనెను :- “అవును”
అట్లే అయినది.”

శివుడు శీఘ్రముగా నిట్టనెను :- “స్వామీ ! రూపమును నును గొంచెముగ జూడఁ దలచుచున్నాను. ఆకులుకు, మిటారి శేషమును దర్శింపఁగోరిక కలదు.”

భగవానుడు నవ్వి యిట్టనెను :- “శివా ! నీవు గొప్ప సృష్ట్యుడవయ్యు నీమాయలోఁ బడెదవేల ? అయినదేమో అయినది. కౌయ్యపాత రెండుసార్లు పొయ్యినెక్కడు. నేనట్టి రూపమును మరల ధరింపఁజాలనేమో ! ఆరూపమును నేనేదో కారణవిశేషముచే ధరించితిని, అమృతకలశమును బలవంతముగ నసురులు నాయంశావతారమగు ధన్వంతరి చేతినుండి లాగుకొనఁగా నేను దేవతాకార్యమును విచారించి దైత్యులను గుతూహలమునఁబడవైచుటకై శ్రీ (మోహినీ) రూపమును ధరించితిని. ఆ కామవర్ధకరూపము దైత్యులకొరకే, నీవుదేవుడవేకాదు, మహాదేవుడవు. నీవు దీనినిఁ గాంచి యేమిచేయుదువు ?”

శివుడత్యంతోత్సాహముతో నిట్టనెను :- “లేదు స్వామీ ! ఆరూపమును జూడవలయునని నాకుగోరిక కలదు హానియేము న్నది ? ఒక్కసారి చాలును. మీకివియన్నియును నాటకమేకదా !”

భగవానుడు నవ్వుచునవ్వుచు నిట్టనెను :- “మంచిది స్వామీ ! నాకెందులకు ? కానిజాగ్రత్తగానుండవలెను. అంతః భార్యతితో నిట్టనెను :- “వినుచుంటివా గిరిరాజకుమారీ ! బోళా శంకరునిఁ బట్టుకొని యుండవలయును.”

పార్వతి మూర్తితిప్పకొని యిట్లనెను :- “స్వామీ ! ఇవన్నీ యును నీకుదెలియవలెను. వారికిఁదెలియవలయును నేనీ మాయ లోఁబడుదానను గాను. నీవు దేవివికమ్ము దేవుడవుకమ్ము. మోహినివికమ్ము, మోహనుఁడవుకమ్ము, మీలోమీరు తేల్చుకొనుడు.”

శివుఁడిట్లనెను :- “స్వామీ ! మీరుచూపించుడు.”

భగవానుడు కొంచెము సంభాశించుకొని యిట్లనెను :- “మంచిది, కాముకులకు మిక్కిలి నమ్మాన నీయమైనదియును, మోహోద్ధీపక మైనదియునగు నారూపమును జూపించెదను.”

శుకదేవుఁడిట్లనెను :- రాజా ! ఇలువలికి భగవానుఁడు వెంటనే అంతర్ధానమయ్యెను. శివుడు నలువైపులను జకిత నేత్రము లతో మోహిని భగవానుఁడెటునుండి వచ్చునా యని చూచుచుండెను.

.....

శివునకు మోహిని దర్శనము

శ్లో॥ తతో దదర్శోపవనే వరస్త్రియమ్
విచిత్ర పుష్పారుణ పల్లవ ద్రుమే ।
విక్రీడితం కందుక లీలయాలస
ద్దుకూల పర్యస్త నితఁబ మేఖలామ్ ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౨ అ. ౧౮ శ్లో॥

సీ॥ ఒక యెదతోటలో నొక వీధి నొక నీడఁ
 గుచకుంభముల మీది కొంగు దలఁగఁ
 గ బరికా బంధంబు గంపింప నుడుటిపైఁ
 జిక్కుర జాలంబులు సిక్కువడఁగ
 ననుమానమై మధ్య మల్లాడఁ జెక్కులఁ
 గర్జకుండల కాంతి గంతులిడఁగ
 నారోహ భరమున నడుగులు దడఁబడి
 దృగ్దీప్తి సంఘంబు దిశలఁ గప్ప

తే॥ వామకరమున జాతీన వలువఁ బట్ట
 కనక నూపుర యుగళంబు గల్గనంగఁ
 గంకణంబుల రుణరుణ త్కార మెసఁగ
 బంతిచే నాడుప్రాయంపు టింతిఁగనియె॥

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

భగవంతుఁ డీ కన్నులకు వాక్కుసీయతేడు, కాని దీనిలో
 సమస్తశక్తులుండునట్లు చేసినాఁడు. హృదయములోని భావములన్ని
 యును గన్నులలోఁ బ్రతిబింబించును. కన్నులే వానినిఁ జదువ
 గలవు; చెనికొనఁ గలవు స్వీకరించును. ప్రాణి వ్యర్థముగ మాట
 లాడును మాటలాడుట అవ్యర్థతకును, నసంయమమునకును, నధీరత
 కును చిహ్నము. కన్నులు నాలుగయ్యెనా అన్నియు నెఱవేరును.
 కన్నులకు బాగుగాఁ గనఁబడిన జాలును వినియును, మూఁజూచి
 యును, దాఁకియును భావమును వ్యక్తము చేయవచ్చును, కాని

చూచిన దానిచేఁ గలిగిన ప్రభావము విన్నను, మూఁజూచినను, దాఁకినను గలుగదు. హత్యకు మూలములీ నేత్రములే. ఈ నేత్రములు రూపలోభము కలవి. ప్రపంచములో నున్నవి నామరూపములు రెండే, దృశ్య పదార్థము లన్నిటియందును మంచివి కానిండు, చెడ్డవికానిండు సుందర సురూపమును గాంచినచోఁ గన్నులచ్చట పాదుకొనిపోవును. మనస్సును మాటిమాటికిఁ బ్రేరేపించును. మనస్సు కూడ అధీరమై దానినిఁ బొందుటకుఁ బ్రయత్నించును. అనిత్యము లగు నీపదార్థముల రూపమందు చిత్తము లగ్నము గాక నిత్యానంద రూపుఁడగు శ్రీహరి రూపలావణ్యమందు లగ్నమగుచోఁ థరించి నట్లే, ఈ సంసారములోనికి రాకపోకలు వదలిపోవును. రూప దర్శన వ్యసనమెవరికిఁగలదో అట్టివారు ప్రభు స్వరూపము నవ తోకింపవలయును.

శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- రాజా ! భగవానుఁడంత స్థితుఁడు కాఁగా, శివుఁడు నలువైపులను జూచుచుండెను. ఇంతలో భగవానుఁ డచ్చటఁ బ్రకటమయ్యెను.

శివుఁడు కూర్చుండిన చోటున కెదురుగా శ్రీహరి యొక్క చుణిమాణిక్య భవనము కలదు. అచ్చట నత్యంత రమణీయమగు నొక ఉపవనము కలదు. దానిలోఁ బండ్లెండు నెలలును ఋతురాజగు వసంతుఁడు మూర్తిమంతుడై నివసించుచుండెను. దానిలో నానా విధములగు ఫల పుష్ప భరితములగు వృక్షములు కలవు. దాని మధ్య స్వచ్ఛనలిలములు గల సుందర సరోవరము కలదు. దాని లోని జలజంతువులు కిలకిలారవము లొనర్చుచుండెను. వివిధ కమల

ములు వికసించి దాని శోభను సహస్ర గుణముల వృద్ధిబొందించు చుండెను. సరోవరమునకు నలుదిశలను బంక్తి బద్ధముగ సఘన వృక్షములు నాటఁబడి యుండెను. వానియందు చిత్ర విచిత్రము లగు బుష్పములు వికసించియుండెను. అరుణ వర్ణముగల నవపల్ల వములు వాయుస్పర్శచేఁ గదలుచుండెను. ఒక కొమ్మ వేరొక కొమ్మ కలిసికొని పెనవైచుకొని యుండెను. కొన్ని పుష్ప పరిపూర్ణములై యుండెను. కొన్ని ఫలభార నమితములై యుండెను. సఘన ద్రుమ పంక్తి యెవరో పుష్ప గుచ్ఛము నలంకరించి నట్లుండెను.

శివుఁడా నఘన ద్రుమపంక్తిని. ఆ ఫలపుష్ప సమన్వితము లగు వృక్షములను జూచుచుండఁగా నొక నవయౌవన యువతి యావృక్షముల మాటున నుండి మేఘములలోని మెఱపు తీఁగవలె వెలువడు చుండెను. ఆమె స్వాభావిక మదముచే నలసతను జెందు చుఁ గండుకము నెగురవేయుచు నటు నిటు స్వేచ్ఛగా గ్రీడించు చుండెను. మాంసలమును, బీననితంబుము దేదీప్యమానమై బహు మూల్యమగు నులిపిరి వస్త్రముచేఁ గప్పఁబడి యుండెను. దానిమీఁద సువర్ణమయమగు మేఘుల కొంచెముగ వ్రేలాడుచుండెను. శ్రోణీ భారమున నమితమై, ననములును, వాని పైనఁబడిన చంద్రహారము ముక్తారము, వనమాలాడుల అధిక భారముచే నామె సన్నని

నడుచుచు గడుగుకను నూగుచు తెగినవానివలె నుండెను. తన చంచలారుణ పల్లవములను నిర్దయతా పూర్వకముగ నిటునుండిఆటు గొనిపోవుటచే, వానికి నలంకరింపఁబడిన నూపుర మంజీరములు వివిధ శబ్దము పొనర్చుచుఁ గమలముల కంటెను గోమలములగు జరణద్వయము విషయముతో నిట్టియన్యాయమును గావింప వలదు. ఈ కఠినమార్గమునఁ బట్టి యీడ్వవలదనుచు నట్లుండెను. కాని స్వాధీన పతికవలె వాని నుపేక్షించుచు నామెకందుక క్రీడలోఁదన్మయమై యుండెను. తనకోమల కరములతోఁ గందుకమును వయ్యారముగఁ గొంచెము పైకెగురవేయుచు, గొంచెము సేపు పైనుండి క్రిందనే యాడించుచుండెను, వచ్చుచుండిన బంతినిఁ బట్టుకొనుటకై దృష్టిని వానిమీఁద సారించుచు నామె పరుగిడుచున్నప్పుడామె యొక్క ఉన్నతమైన పక్షఃప్రదేశ మింకను నూగుచుండెను పైఁటను చొరిగించుచుండెను. రవిక వదలుపారు చుండెను. కోమల పదము లటునిటు స్థలితమైనట్లుండెను. శిరముపై నున్న మేలి ముసుఁగు మాటి మాటికినిఁ బైకిఁ జూచుటచే జారి మెడమీఁదఁ బడుచుండెను. కృష్ణ సర్పమువలె నున్న నామె వేణీ వంకరగ నాడుచుండెను. ఆమె క్రీడ ఏదో ఒక్క దిశను లక్ష్యముగాఁ బెట్టుకొన్నట్లుగ లేదు. దిశవిదిశలయందు గందుకమును నెగురవేయుచుఁ చపలత్వముగ నామె యుత్పల్ల సదృశములగు విశాల నేత్రములు చంచలములుగ నుండెను. చరోరద్వయము నడుచుచున్న చంద్రుని సదేపనిగ నేకా

గ్రముగఁ జూచుచు నట్లాకాశమున నెగరుచున్న బంతిని నామెయేకా
 గ్రముగఁ దన కమల నేత్రములతోఁ జూచుచుండెను. శోభతోఁ
 బూర్ణచంద్రుని లజ్జింపఁ జేయునదియును, గోమలతతోఁ గమలమును
 గూడ తిరస్కరించునదియునగు నామె మనోహరముఖమందు వితీయఁ
 బడిన నల్లని యుంగరములు తిరిగిన ముంగురులు చంద్రుని వత్ని
 యగు రోహిణి తన ముఖమును బతిముఖమున కానించఁగా నామె
 నీలాలకములు సజీవములై దానితోని అమృతమును బానము చేయు
 చున్నట్లుండెను. ఆమె కర్ణములకుఁగల కమనీయ కనక కుండలములు
 తమ కాంతిచేఁ గపోలములకు శ్రీవృద్ధినిఁగావించుచుండెను. ఒక్కొక్క
 క్కప్పుడు క్రీడా చంచలతయందు చీరతొలఁగిపోవుచుండెను.
 భూమిమీదఁ జీరాడుచుండెను. జడయాడి పోవుచుండెను. దానితోఁ
 గూర్పఁబడిన మల్లికా కుసుమమాల వ్రేలాడుచు నూగుచుండెను.
 అప్పుడామె తన వామకరముచే దానిని సరిచెసికొనుచు, రెండవ
 చేతితో బంతినెగురవేయుచుండెను. ఆమె కందుకము నెగురవేయుట
 కాదు. విశ్వవిమోహనమును గావించుటకై అందఱు మనస్సులను
 నెగురవేయుచుఁ దనవైపునకుఁ బిలుచుచుండెను. ఆమె క్రీడావేగ
 మున సప్వను. ఒక్కొక్కప్పుడామె చేష్టలు చంచలముగనుండును.
 ఒక్కొక్కప్పుడు కందుకము మీద గోపమును జూపించుచుండును.
 శ్రమకారణమున నామె ముఖమునందు స్వేదవిందువులు మోము
 చుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడామె పైకి దృష్టిని సారించుచుఁ దనవస్త్ర

ముతోఁ దుడుచుకొనుచు నల్పకాలముతోనే మరల లేచును. అయి
ప్రీడయందు దర్మయయై తనరూప సుభను నాయుపవనమందు వెద
జ్జుచుండెను. ఆమెకు కందుకము తప్ప ప్రపంచముతోఁ దనకేమి
యును లేనట్లునుకొనుచుండెను.

శివుడా కందుకక్రీడ నొనర్చు కామినిని గాంచెను. భగ
వానుడు తనకు మోహనీరూపమున దర్శనమొనంగి తన కోరికను
నెఱవేర్చుచున్నాడను సంగతినాతడు మరచి పోయెను. ఇట్టి సుం
దరి యిట్టొంటరిగ నిచ్చట నేలక్రీడించుచున్నది. ఎవరీమె ? యని
యనుకొనుచుండెను. శివుడు తదేక దృష్టితో నామెనే చూచుచుం
డెను. ఆమెకు సంబంధించిన విషయములనే ఆలోచించుచుండెను.
ఇంతలోనే ఆ సౌందర్య సాకారమూర్తి శివునివైపునకే బంతిని
దొర్లించుకొనుచు వచ్చుచుండెను. కందుక క్రీడా మధ్యలో నప్పు
డప్పుడామె సలజ్జస్కుట మందహాసమొనర్చుచుఁ గ్రీగంటఁ గటాక్ష
బాణములను శివుని లక్ష్మముగాఁ బెట్టుకొని విడుచుచుఁ మిక్కిలి
చాతుర్యముగ నాతని హావభావములను గూడ తెలిసికొనుచుండెను.

శ్రీశుకదేవుఁడిట్లనెను :- రాజా ! ఎవరై నను జూచి చిత్తము
చంచలతను జెంది యుండినచో నచ్చటనుండి బలాత్కారముగఁ
తీసివేయవలయును. మనస్సచ్చటినుండి తొలిగించుటకై యేదైన
సత్యావశ్యకమైన కార్యమందు మనస్సును జొప్పించవలయును.

చిత్తము నెవరైన దొంగిలించినప్పుడు, కోరికయున్నను దృష్టి నట నుండి మరల్చఁ జాలము. లక్షప్రయత్నములొసర్చినను మనస్సవ్య కార్యములందు లగ్నముకాదు. హృదయ పటలముఁదదే చిత్త చోరయై నాట్య మొనర్చుచుండును. చిత్తమునఁ దీరితన చేయు టకై ఇంకే విషయమును నిలువఁజాలదు. మాటి మాటికినిఁ జూచు టచే నుత్సుకత వృద్ధినిఁ జెందును. తన్మయత దృఢమగును, వివే కము నశించును. కర్తవ్యాకర్తవ్యతా వివేకముండదు. లోకలజ్జ పారిపోవును. కులము వగైరాలు పారిపోవును. ద్వైతమును నాశ మొనర్చుటకు వ్యగ్రతవృద్ధియగును. దానినిఁ దొంది, దానినిఁ దనలోఁగలుపుకొను నిచ్చ బలవత్తరమగును. ఇంద్రియములు బల వూర్వకముగఁ జెప్పకుండఁగనే హఠాత్తుగ నచ్చటి నుండి పరు విడును. ఈక్రీడలన్నిటిని కైలాసపతి ప్రభువు ప్రదర్శించు చుండెను. లోకికి గతిని నాట్యమును జూపుచుండెను.

ఇప్పుడు చంద్రశేఖరుని చిత్తమును నా చారుహానియుఁ జంచ లయు హరించియుండెను. ఆతఁడు లోకమర్యాదను, కులశీలనంకోచ బంధములను దెగఁద్రెంపి స్వచ్ఛందముగ విహరించుటకు ద్విగుఁ దైయుండెను. ప్రక్కన పార్వతి కూర్చుండియుండెను. ఆమె యిట్లాలోచించుచున్నది :- “నేనాతనికేమి చెప్పి రెచ్చితిని? ఈ నందిభృంగి మొదలైనవారేమనుకొందురో. ఈవిషయములనన్నిటిని వృషభధ్వజుఁడు మఠచిహ్నమెను. ఆతఁడు తన్మయుఁడై ఏకాగ్ర

భావముతో నాకందుకము వెంట కందుకమును దన్ను కామినినిదప్ప
యింకెవరిని జూచుటలేదు.

ఒకసారి యారమజీయరత్నము తన కరకమలములతో విన
రిన కందుకము దూరముగఁబోగా వానిని బట్టుకొనుట కాతఁడు
దానివెంటఁ బరువిడెను. ఆ పరువెత్తుటలో నామె చీరచెఱుగు ఆమె
ఆంగములనుండి జారిపోయెను. ఆమె క్రీడాభావమును జూపించుచు
మాటి మాటికి శివునివై పునకు తీక్షణ్రీగంటి చూపులతోఁజూచుచు,
ననురాగయుక్తమగు గటాక్షపాత మొనర్చుచుఁ బరువిడుచుండెను.
నేత్రములునేత్రముల భావములను గ్రహించెను. ఆమెయును స్నేహ
భరితదృక్కులతోఁ దన్నుఁ జూచుచున్నదనియు, దన్ను స్నేహ
భరిత దృష్టులతోడను, బ్రేమభరితవైఖరితోడను దన్నుఁజూచుచున్న
దని చెలిసికొనఁగానే ఆతని వివేకమాతనిని వీడి లజ్జచే దాగెను.
అది దాగఁగనే శివుఁడా సుందరకటాక్షశాలినియును, దర్శనీయ
యును, మనోహరాశియునగు మోహిని వెంటఁబడెను. పార్వతి
యెంతగానో అడ్డగించెను:- “ఎచ్చటికి వెళ్ళెదరు ! ఆగుఁడాగుఁడు.”
గణములు మొఱపెట్టుకొనిరి. నంది మాటిమాటికిని భంభమ్మని యఱ
చెను; కాని శంకరుఁడా రూపజాలమునఁబడెను ఇప్పుడాతని నడ్డ
గించు సామర్థ్యమెవరికిఁ గలదు ? లజ్జ భయపడి పారిపోయెను. విన
యము దూరమున నిలుచుండెను. శీలసంకోచములు రెండును జూరి

పోయెను. కేవలము కామము వెన్నంటెను. అశరీరుడగు ననంగుడు ముందు ముందుగా గుప్తరూపమునఁ బోవుచుండెను.

తనవైపునకుఁ ద్రిశోచనుడగు శివుడు వచ్చుటను గాంచి, యా క్రీడాప్రియ, కామిని కందుకమును వీడి అపావృతయగుటచే సిగ్గుపడుచు క్రీడాభావమును బ్రదర్శించుచు, నంగములను దనలోఁ దానే దాచుకొన్నట్లుండి, తన హావభావములచే భవానీశంకరుని లోభపరచుచు, మదవతియై, నవ్వుచు ముందునకుఁబోయెను. ఆమె ద్రుతగతితో వృక్షముల పొదలమాటునకుఁ బోదలఁచెను. అంధ కారములో మెఱుఁగు మరల మరలఁ బ్రకాశమును జూపించుచు మార్గమును జెప్పునట్లామె మధ్య మధ్య అనురాగభరితములగు తన కటాక్షబాణములను వినరుచు శివుడు తనవైపునకు వచ్చుట కాకర్షించుచుండెను. ఆమె దాగుకొను చుండెను. బ్రకటమగుటకు ఆమె దూరముగఁ బోవుచుండెను. ఆతనిఁ గలిసిగొనుటకే, ఆమె లజ్జను బ్రదర్శించుచుండెను. నిర్లజ్జుడు జూపుటకే ఆమె చేయున దొకటి, కాంక్షించునది వేరొకటి, ఇట్లు ప్రదర్శన మింకను చేయు చుండెను.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా! వివేకమును గోల్పోయిన వారీ స్వచ్ఛందచారిణులగు కామినుల భావముల నెరుఁగఁజాలక పోవుటచే హయలోబడి పోవుచుందురు, లక్ష్యమునుండి భ్రష్టు

లగుచుందురు. శివునకు పథ ప్రదర్శకుడా సమయమున రతిపతి
యగు మన్మథుడు. అందువలన నాతనికి వశీభూతుడై అతడా
కామిని వెంట మదోన్మత్త కరీంద్రము కరిణివెంటబడినట్లు పరువిడు
చుండెను.

.....

మహాదేవ మోహినీ సమ్మేళనము

శ్లో॥ సోఽను వ్రజ్యతి వేగేన గృహితానిచ్చతీ త్రియమ్
కేశబంధ ఉపానీయ బాహుభ్యాం పరివస్వజే ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౨ అ. ౨౮ శ్లో

మ॥ ప్రబలోద్యత్కరిణిం గర్మిద్రుడు మింపన్ వచ్చులీలన్

శివుం

డబలా పోకుము పోకుమీ యనుచు డాయంబాటి కెంగేంద

త్కబరీ బంధము వట్టి సంభ్రమముతోఁ గౌగిళ్ళ

నోలారెచ్చె నం

త బహిఃప్రక్రియ నెట్లకేనిఁ గదియం దద్భాహు నిర్ముక్తయై

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

అధీరతకును విహ్వలతకును ననుభూతి కలుగును. చింత నము కంటె నది చూచినపుడు వృద్ధియగును. చూచుట కంటెఁ దాకినను, దాకుటకంటె నంగన్పర్శచేతను ననుభూతి కలుగును. పైనుండి క్రిందఁబడిన వాడిఁకఁ గ్రిందయనునది తేనంతవరకు పడుచునే యుండును. గంగ బ్రహ్మలోకమునుండి పడినది, తప, జన, మహర్థోకాదులకుండా ద్రువలోకమునకు వచ్చినది. అచ్చట నుండి స్వర్గము, స్వర్గము నుండి భువర్థోకమునకు వచ్చి శివుని మస్తకముపైఁబడెను. మస్తకమునుండి జారి కైలాసముమీదను, దరు వాత హిమాలయము మీదను, తదనంతరము భూమిమీదను, భూమి నుండియును బ్రవహించి నముద్రమునఁజేరి యుప్పునీళ్లై నది. అందు వలననే వివేకమును బోగొట్టుకొనిన నుత్తరోత్తర పతనమగుచునే యుండురని మనీషులు శలవిచ్చిరి.

శివుడు మోహినీ మాయలోబడి తన సత్యయగు భార్యతిని, దనగుణములను బొత్తుగా మఱచి యా కపట కామినీ వెంటబడి పరువిడుచుచెను. ఆ సేవేసికొనిన జడ నిరంతరమూగుచుండెను. సదాశివుడు దానివైపునకుఁ జేతినిఁజూచుచుండెను. ఆ జడ శివుడు కంకణముగ ధరించిన సర్పము జారి తప్పించుకొని పోయి ఒకానొక లతను బట్టుకొని వ్రేలాడుచున్నట్లును, శివుడు మరల దానినిఁ బట్టుకొనఁ బ్రయత్నించుచున్నట్లుండెను. కాని వాయువేగముచే లత కదలుచుండుటచే సర్పము చేతికందకున్నట్లుండెను.

శివుడు తన బలమునంతను వినియోగించి యా మోహినీ భగవతి వేణినీఁ బట్టుకొని దానినిఁ బట్టుకొని, ఆమెయొక్క చంద్ర సదృశమగు వికసిజాననమును బాహువులచేఁ బట్టుకొని, హృదయ ప్రదేశమున ధరించెను. విశాలమగు శివుని వక్షస్థలమున నా యాననము శరశ్చంద్రుడు గగనమందు శోభించుచున్నట్లుండెను. మెడలో యజ్ఞోపవీతస్థానమున నున్నమాఁడు సర్పములతోఁ గలిసి, కృష్ణ వర్ణముగల నింకొక సర్పమును గూడ శివుడు నాల్గవ యజ్ఞోపవీతముగ ధరించి నట్లుండెను.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! ఈ లీలావేశమున నీవీ విషయమును మఱవరాదు. ఈ మాయామోహిని యెవరోకాదు. ఈమె త్రిమూర్తులలో సత్వావతారుడగు శ్రీ విష్ణువే. నేడు హృద

యములో విష్ణువున్నాడనియు విష్ణువు హృదయములో శివుడున్నాడనియు, దనభక్తులకు ప్రత్యక్షముగఁ జూపించుచున్నాడు. నేడు గంగాయమునలవలె హరిహరుల మధురసమ్మేశనము జరుగుచున్నది. నేడు భేదభావమును వదలి యిద్దరును నొక్కటగుచున్నారు. శివుఁడదైవత ప్రేయఁడు. కాని విష్ణువునకు ద్వైతముప్రేయము ఆతనికి భేదభావముతో భజన మొనర్చుటయే అత్యంత ప్రేయముగ నుండును. అందువలన మోహినీ రూపధారియగు హరి అనిచ్ఛను బ్రకటించుచు, దన హాస్యయుక్తమగు వికసిత చంద్రాననమును నటు నిటుఁ గదలించుచు, జేతులను దీసి పారవేయుచు వదలించుకొని పోవుటకుఁ బ్రయత్నించుచుండెను. ఆ మోహినీ మాయకొంతసేవటివర కిట్లంగములను విసరుచు మరల నొక యుదుటున నామె శివుని నుండి వదలించుకొని ద్రుతగతిని పారిపోయెను. ఆ సమయమున నామె శోభ అద్భుతముగ నుండెను. ఆమె స్థూల నితంబములు పరస్పర మొరుసుకొనుటచేఁ గదలుచుండెను. శ్వాస ప్రశ్వాసల గతి తీవ్రముగ నుండెను. శివుడు వట్టుకొనుటచే నామె కుటిల కేశ పాశము విఱయఁబడియుండెను. అవి వాయువశమున నెరుగుచుఁ బుష్పించిన లతపై దృష్టి గుడ్డకట్టఁగా నవి జెండావలె నెగురుచున్నట్లుండెను.

ఇది చిని శివునకుఁ బ్రథమ పరాజయము. ఇదివరలో నొక సారి - ఆతఁడు కామునిఁ బరాజితుజేయుటయే కాదు, ఆతనిని

గ్రోధాగ్నిచే గాల్చి భస్మమొనర్చెను. ఇప్పుడా మన్నతుడే కని తీర్చుకొనుటకై ఆశరీరయై గుప్తరూపమున నుండి ఆతని నిచ్చటకుఁ దీసికొనివచ్చి ఒక అబలద్వారా పరాభవింపజేసి ప్రతీకారమొనర్చుకొనెను. శంకరుని కిదియొక అద్భుత ఘటనము. ఆతఁడు తన పాతశత్రువగు మన్మథునిచే బరాజితుఁ డయ్యెనా యనునట్లాలీలా మోహినిని మరలఁ బట్టుకొనుటకు పరువిడెను. ఇంతవరకు శివుని తేజ మూర్ధ్వ ముఖముననుండెను. లోకమునందు దానినభివ్యక్తము కావించుటకే శ్రీహరి యిట్టిలీలను రచించెను. ఆతని తేజబిందువీ భూమిపైఁ బడఁగా నప్పుడాతనిశోభ ఆత్యధికముగ వృద్ధినిఁ చెందెను. అప్పటినుండియే పృథివియందు వెండి, బంగారు గను లేర్పడినవి. పాదరసపు గనులు పుట్టినవి. శివుని ప్రసాదముచే భూమియందు పరమపావనమగు ధాతువులుదయించెను.

ముందు మోహిని పరువిడుచుండెను. శివుఁడామె వెనుకనే వచ్చుచుండెను. నదీతీరము లందును, వనములందును, ఉప వనము లందును, సరిత్రటములందునను, పర్వతములందును, నెచ్చదెచ్చట మునులయాశ్రమములు కలవో ఆచ్చటచ్చట మోహిని వెళ్ళుచుండెను. శివుఁ డామెను వెంబడించు చుండెను. ఏ మునులు హరి హరుల నభేదభావమున భజించుచుండిరో, అట్లు భేదమెంచని చారి కందరకును దర్శన మొసంగుచు నిద్దరు దేవతలును బరువిడుచుండిరి శివున కామన మోహకముగు మోహినిరూపమే కనబడు

చూడెను గాని ఋషులకును మునులకును సాక్షాత్తుగఁ జతుర్భుజుఁ
డగు విష్ణురూపమునఁ జూచుచుఁ దమ యిష్టదైవముగ నెరిఁగి దండ
ప్రణామ మొనర్చుచుండిరి. ఈవిధముగ హరిహరులిద్దరును సమస్త
ఋషుల యాశ్రమములకును స్వయముగఁ బోయి వారినిఁ గృతా
ర్థులఁ గావించెను.

ఈవిధముగ మోహినీ రూపమునుజూపి భగవానుఁడు తన
యొక్క మోహినీమాయ అతిప్రబలమైనదనియు, దానిలో దేవాధి
దేవుఁడంతటివాఁడును బడిపోయినాఁడనియు దెలిపినాఁడు. కాని
యెవరి హృదయములలో శ్రీహరిని నిరంతరము నివాస మొనర్చు
కొనిరో వారిని శ్రీహరి సర్వత్రక్షించుచుండును. భగవంతున
కన్ని రూపములును గలవు. కాని యేరూపమున నైనను దూరము
నుండి దండ ప్రణామ మొనరింప వలయును. ఏదో ఒక రూపమును
హృదయమునడుంచుకొన వలయును. మనస్సుతో నన్నిటియందు
దన యిష్టమునే చూచుచుండుచో మోహము కలుగదు. ఇక బంధ
నమే యుండఁజాలదు. సర్వత్ర అమోహకుడగు సర్వేశ్వరుఁడే
కనబడుచుండును.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! తేజ, బిందు నధో ముఖ
మైనతరువాత శివుఁడు తన నిష్ఠయందు స్థితుఁడయ్యెను తాను భగ
వన్మాయా మోహితుఁడైనట్లు, అనుభవ పూర్వకముగఁ దెలిసి

కొనెను. ఇప్పుడాతడు విషయానక్రినుండి సర్వధా నివృత్తి
జెందెను.

.....

మోహినీ చరిత్ర సమాప్తి

శ్లో॥ అనద్విషయ మంఘ్రమిం భావగమ్యం ప్రవన్నా
నమృత మమరవర్యా నాశయత్సింధు మథ్యమ్ ॥
కపట యువతి వేషో మోహయన్ యః సురారీం
స్తమహ ముపస్మతానాం కామపూరం నతోఽస్మి ॥

శ్రీభాగ. ౮ స్కం. ౧౨ అ. ౪౨ శ్లో ॥

మ॥ ఎలమిన్ దైత్యుల నాడు రూపమున మోహింపించి

పీయాషముం

జలిచా పన్నులకున్ సురోత్తములకుం జక్కన్ విభాగించి ని

రమ్య రేఖల్ విలసిల్లు శ్రీవిభునిఁ దన్మాయా వధూ

రూపముం

దలఁతున్ మ్రొక్కుదు నాత్మతోన దురిత ధ్వాంతార్క

రూపంబుగన్ ||

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఒక దుంగ భ్రమవశమున దయ్యముగఁ దోచినచో దాని
చేష్టములన్నియు దయ్యపు చేష్టములుగనే యుండును. అది ఆకాశ
మంత యెత్తుగ నున్నట్లుండును. దానికి భయంకరములగు కోటలు
కనఁబడును. దానికి కాళ్లు వెనుక కున్నట్లుండును. దాని యవయవ
ములు వ్రేలాడుచు భయంకరములుగఁ గనఁబడును. శరీరము భయ
కారణమున వణఁకును. మనకు మృత్యువాసన్నమైనట్లు తోచును.
వెలుగురాఁగానే, లేక దగ్గఱకుఁ బోవుటచే లేదా యెవరైనను జెప్పు
టచే మన భ్రమ దూరమగును. అప్పుడు దానికిఁ గన్నులు గాని
చెవులుగాని, పండ్లుగాని, పాదములుగాని యుండవు. అది అప్పుడు
దుంగగానే తోచును. దానిలోనికి ఇదివఱలో భూతము వచ్చి
కూర్చుండి నదియును లేదు. ఇప్పుడు పోయినదియు లేదు. అది
ఇదివఱకును దుంగయే. యిప్పుడును దుంగయే దానిలో భూతము
లేనే లేదు. భ్రమవశమున మోహకారణమున మనకట్లు కనఁబడినది.
భ్రమ దూరము కాఁగానే భయము పాఱిపోవును.

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! ఈమె స్త్రీకాదు. భగవానుఁడు నా కోరికను నెఱవేర్చుటకై నాకు మోహినీ రూపమున జూపించుటకై యిట్లు చేసినాఁడని యీశ్వరుడు తెలిసి కొనఁగానే, ఆతఁడు మధుసూదనుని యొక్క అచింత్య మహాత్మ్యమును దెలిసి కొని ఆతఁడా ప్రయాస నుండి నివృత్తినిఁ జెందెను.

ఘాతనాథున కాశ్చర్యమును గలుగలేదు. లజ్జా విషాదములును గలుగలేదు. ఆతఁడు ప్రకృతిస్థుడై భగవద్ధ్యాన నిమగ్నుఁడయ్యెను. మాటి మాటికి కాతని యద్భుత అలౌకిక మోహినీ రూపమును స్మరించుచుండెను. ఇంతలోనే నవ్వుచు భగవానుఁడా తని సమ్ముఖమున నెలుచుండెను. ఇప్పుడాతఁడు మోహినీ కాదు. మోహనుఁడు. ఇప్పుడాతడు చీరెను ధరింపలేదు. పీతాంబరమును జుట్టుకొనెను. ఇప్పుడాతడు కందుకమును ద్రిప్పక సుదర్శన చక్రమును ధరించెను. అతని మనోహరిణీయగు వేణీ యిప్పు డుంగరములు తిరిగిన నలకావళి రూపమునఁ బరిణీత మయ్యెను. ఇప్పుడాతఁడు కటాక్ష బాణములను విసరక మంద మందహాసము లొనర్చుచుండెను. ఇప్పుడాతనికి గాజులు గలగల లాడుటలేదు. సువర్ణ కంకణములు కరముల కాంతి నిను మడించుచుండెను. నవ్వుచు భగవానుఁ డిట్లనెను :- “శివా ! సమస్కారము. నామోహినీ రూపమును జూచితివా ?”

శివుడు భక్తి భావముతో నిట్లనెను :- “ప్రభూ ! నీయొక్క
మాయామయ, మాధురీ, మనమోహనరూపమును గాంచితినిస్వామీ !
నేను మోసపోయితిని. నీ యొక్క స్త్రీరూపమగు మాయచే నత్యంత
కామవశుడనై మోహపడితిని. స్వామీ ! నీ వెవరిమీద గృహ
జూపెదవో వారే యీ మాయను చాటగలరు. నీచే మోహమున
బడచేయఁ దలచినచో నాతఁడెట్లు రక్షింపఁబడగలఁడు ?

నవ్వుచు భగవానుఁడెట్లనెను :- “బోళాశంకరా ! నీవు భన్యుఁ
డవు. యధార్థముగ నీవు మహాదేవుఁడవు అందువలననే నాయీ
మహిళా రూపమగు మోహినీమాయకు క్షణకాలమత్యంత మోహి
తుడవయును జివరకు సంభాశించుకొంటివి. కాకున్న స్వామీ ?
నాయీ స్త్రీరూపిణియగు మాయ అగాధమగు సందకారకూపము
వంటిది. దీనిలో నొక్కసారి కూలెనా ఇంక జీవితాంతము వరకు
దానినుండి బయటపడుట అత్యంత దుష్కరము. స్వామీ ! చేప
ముల్లును భాద్యపదార్థమని భావించి, తెలియక మ్రింగి చిక్కుకొనును,
కాని యీ ప్రాణి తెలిసి తెలిసి మాయాజాలమునఁబడుచుండును.
నవ్వుచునవ్వుచుఁ బాడుచుఁ బాడుచు, మేళతాళములతో నందఱును
నంతోషపెట్టుచు, బెండ్లి వేడుకలతో మాయను దెచ్చుకొనుచున్నాము.
దాని వలన నెన్ని యిబ్బందులు వచ్చినను జీవితాంతము వఱకు

దానిని వదల నిచ్చింపము. ఈ తృష్ణ చచ్చునప్పుడును శాంతింపదు. ఈ పిపాసను స్మరించుచుఁ బ్రాణములను బరిత్యజించును. మరల జన్మించి దానినే ప్రాప్తించును. నీవు దేవశ్రేష్ఠుడవు, ఈశ్వరుడవు, సర్వజ్ఞుడవు, సర్వవిదుడవు కావుననే ఉణములో మరల నీనిష్ఠతో నుండఁగలిగితివి. ఇది మిక్కిలి శ్రేయస్కరమగు విషయము.”

శివుడు సంకోచస్వరమున నిట్టనెను :- “వ్రథా ! నేను వివేక విహీనుడనైతిని నీమోహినీ మాయయొక్క వివిధ భావము లగు చేష్టలచేఁ గామాతురుడనై సిగ్గులేని వానివలెఁ బరువిడితిని. నీవు నీయపారకృపను బ్రదర్శించి దాటించితివి. దానియొక్క యథార్థ రహస్యమును దెలిపితిని.”

ఇది విని శ్రీహరి యిట్టనెను :- “విభూ ! నానా వ్రకారము లగు హావభావములను బ్రదర్శించునదియు, హృదయమున, నేత్రములయందు, సమస్తశరీరమున సరసతా ప్రదానము గావించు నాదుస్త్వజమగు మాయను నొక్కసారి యుపభోగించి దానినొ సేవ్చచ్చేఁ ద్యజించు సామర్థ్య మెవరికిఁగలదు ? దేవాధిదేవా ! అజితేంద్రియులగుఁ గాముకులకు జీవితాంతము వరకును ద్యజించుట కష్టమైనది. ఒక్కసారి దీని బాహుపాశమునకుఁ జిక్కెనా ఇక వదలించుకొనుట కష్టముఁ దానిని చాటుట సాధారణ సాహసమగు కార్యముకాదు.”

శివుఁ డిట్లనెను :- “స్వామీ! ఇంతటి యాకర్షణము నీచో గూడ లేదు. ఈమాయ నీకంచెను గొప్పదిగఁ దోచుచున్నది.”

సప్తచు భగవానుఁ డిట్లనెను :- శివస్వామీ! సృష్టికి కారణ భూతములను, గాలరూపమును, బరమేశ్వరుడను నగు నాయందొక యంశమాత్రమున నిది నిలిచియున్నది. నామాయలోఁ బడినవారు పరివృద్ధుడనగు నన్ను సహజముగఁ బ్రాప్తింపజాలరు. నాకంశభూతమగు నీమాయ యందే యింతటి యాకర్షణముండఁగా నాయందెంతటి ఆకర్షణముండవలయును. దీనిని మాయాబద్ధులగు ప్రాణులు తెలిసికొనఁ జాలరు. పొమ్ము, నిన్ను నేటినుండి యీ గుణమయమగు మాయ నిన్నుఁబరాభవింపఁ జాలదని నేను వర మొనంగుచున్నాను. నేటినుండి నీవీమాయలోఁ బడవు.”

!

శ్రీశుక దేవుఁడు పరీక్షిన్మహారాజుతో నిట్లనెను :- “రాజా ఇట్లువలికి భగవానుఁడు శివుని వెంటఁ బార్వతీదేవి రుద్రగణముతోఁ గూర్చుండిన చోటునకు వచ్చెను. భగవానుఁడు పార్వతీ పరమేశ్వరులను గణములను నత్కరించెను. ఈ విధముగ భగవానునిచే సత్కృతుడై మహాదేవుఁడు పార్వతితోడను, గణములతోడను, శ్రీహరి యనుమతినిఁ బొంది, యెద్దుపై నెక్కి కైలాసమునకుఁ జొచ్చెను.

మార్గమున నవ్వుచుఁ బార్వతి యిట్లనెను :- “చెప్పుడు స్యామీ ! ఏమి గడబిడ జరిగినది ? మీరు మంత్రంబబడినట్లు పరు విడితిరి. ఉచ్చాటన మంత్రమును మంత్రించినట్లుండెను.”

శివుఁ డిట్లనెను :- కైలాసమునకుఁ బోయిన తరువాత దీనికిఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగెదను.”

క్షణములో నందేశ్వరుఁడు కైలాసమందు విశాలమగు వట వృక్షము క్రిందకు వచ్చెను. అచ్చట సనకాది మహర్షులును నితర తేజస్వులును, దవస్వులును, బ్రహ్మనిష్ఠులు భవానీనాథునికొఱకై ప్రతీక్షించుచుండిరి.

అందఱును నంబికేశ్వరుని పాదపద్మములకుఁ బ్రణమిల్లిరి. భగవానుఁడు యోగపీఠమునఁ బార్వతీనహితుఁడై విరాజమానుఁడు ‘కాఁగానే సమస్త ఋషులును, మునులును గూర్చిండిరి. సత్సంగ ప్రసంగమును నెఱపుటకై పశుపత్యుగు ప్రభువు తన ప్రయయగుఁ బార్వతితో నిట్లనెను :- “ప్రియా ! నీవు పరదేవతయును బరమ పురుషుఁడును, నజన్ముఁడు నగు శ్రీహరి మాయను దర్శించితివా?”

నవ్వుచుఁ బార్వతి యిట్లనెను :- “మాయా దర్శనమును జేసితిని. మీ దర్శనమును.....”

గంభీరుడై సదాశివుఁ డిట్టనెను :- “దేవీ ! నీవు పరిహాస మొనర్చకుము. పరాత్పర ప్రభుని మాయయే యింత ప్రబలమైనది నేను భగవంతుని కళలలో సర్వశ్రేష్ఠుఁడుగను, పరమస్వతంత్రుఁ డుగను నెన్నఁబడు చుండును. నాయంశచేతనే యుత్పన్నమైన మాయచే నేను మోహితుఁడనైనప్పుడు, అన్యులగు బరతంత్ర ప్రాణులు మోహితులగుటలో నాశ్చర్యమేమున్నది ? అడిగినచో నిప్పుడు నీపురాతనపు ప్రశ్నకు సమాధాన మొసంగెదను.”

పార్వతీదేవి వినయముతో నిట్టనేను :- “స్వామీ ! ఆ పురాతన ప్రశ్నయేమి ? నాకిప్పుడు జ్ఞాపకము లేదు. ఏమైన నడిగియుందునేమో ?”

శివుఁ డిట్టనెను :- “నేను సహస్రవర్ష సమాధిలో నుండి లేవఁగానే నీవు వచ్చి నీవు ధ్యానమొనర్చు పురాణపురుషుఁ డెవఁడని నన్నడిగితివి. ఆ సమయమున నేను బ్రశ్నను దాటవైచితిని. నేఁడు నేను దానికిఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగెదను. కాలగతియును, వేద గతియును లేనట్టి యా పురాణ పురుషుఁ డీతఁడే. కాలనకు గాలుఁడును, నెవనిని వేదములు వర్ణింపనే లేవో. అవి నేతి నేతి ఆనఁగా నిదికాదు ఇది కాదనుచు మెదలకుండినవి. ఆతని మాయకే ల్లుట్టి ప్రభావముండిన నాతని అమిత ప్రభావము విషయమున నింకఁ జెప్పవలసినదేమున్నది ?”

శ్రీశుకదేవుఁ డిట్లనెను :- “రాజా ! నేనద్భుతమగు సముద్ర మంథన లీలాప్రసంగమున మోహినీ చరిత్రమును జెప్పితిని. ఈ లీలయందజిత, కచ్చప, ధన్వంతరి, మోహినీయను న్నాల్లవారములు వచ్చినవి. ఈ నాల్గింటిలో నీ మోహినీ యవచారము పరమ మోహకమైనది. భగవానుని యొక్క యీ వాల్లు ఆవతారముల లీలల నెవరు వినెదరో, వినిపించెదరో, చదివెదరో, చదివించెదరో ప్రయత్నము లేవియును నిష్ఫలములు కావు. ఏలయనఁగా వాసుదేవ భగవానుని గుణానువాదము నమస్త సాంసారిక శ్రమను దూరము కావించును. ఈ సాంసారిక కలంకిత కథాశ్రవణముచేఁ గలుషితమైన కరకుహరముల కీ భగవానుని సరస కథలు పరమౌషధ స్వరూపములు. నమస్త శోక సంతాపములను నాశనము కొఱకై రామబాణమువలె నీ కథలమోఘ సిద్ధప్రదములై యున్నవి.”

సూతుఁడు శౌనకాది మునులతో నిట్లనెను :- మహర్షులారా ! ఈ విధముగ మా గురుదేవుఁ డీ మోహినీ లీలను సమాప్తికావించుచు ఆసురులను మోసగించి, సురల కమృతము నొసంగి శరణాగత రక్షణ బిరుదును నిలుపుకొనిన నా భగవానుని మాయా మోహిత యువతీ రూపమునకు శ్రద్ధతోఁ బ్రణామము కావించి యూరకుండెను.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లడిగెను :- “సూతా ! ఆ తరువాత శ్రీశుకమహర్షి యే కథను జెప్పినాఁడు.”

పూతుడిట్లనెను :- “స్వామీ! మన్వంతర కథ యింకను నిలిచియే చున్నది కదా! ఒక్కొక్క కల్పమునకుఁ బదునాలుగు మన్వంతరములుండును. ఆరవ మన్వంతరావతామడగు నజితుఁడు సముద్రమంథన లీలచొనర్చెను. ఇంకను నెనిమిది మన్వంతరముల కథ మిగిలియున్నది. దానినే మాగురుదేవుఁడు పరీక్షిన్మహారాజు నకుఁ జెప్పినాఁడు. నేనిప్పుడు దానినే మీకుఁ జెప్పెదను. మీరందఱును సావధానులై శ్రవణమొనర్పుఁడు.”

A.C.W.O. 2358

294-592

~~HE~~

PR A

El. 5-00

స మా వ్ర ము